

*Výroční zpráva o činnosti a hospodaření
Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i.
za rok 2010*

Obsah

Charakteristika VÚPSV, v.v.i.	5
1. Informace o složení orgánů VÚPSV, v.v.i. a o jejich činnosti	5
2. Informace o změnách zřizovací listiny	8
3. Hodnocení hlavní činnosti VÚPSV, v.v.i.	8
3.1 Shrnutí hlavních poznatků získaných při řešení jednotlivých projektů	9
3.1.1 Projekt "Aktuální otázky vývoje systému sociální ochrany obyvatelstva" .	9
3.1.2 Projekt "Vybrané aspekty reforem sociálního pojištění"	12
3.1.3 Projekt "Postavení úplných nákladů práce v reprodukci ekonomických a sociálních vztahů v ČR"	17
3.1.4 Projekt "Aktuální otázky rodinné politiky s ohledem na specifika různých fází rodinného cyklu"	20
3.1.5 Projekt "Politika zaměstnanosti v novém tisíciletí"	24
3.1.6 Projekt "Vybrané sociálně-ekonomické aspekty transformace sociálních služeb"	29
3.1.7 Projekt "Mezinárodní migrace osob v ČR a její sociální a ekonomické souvělosti"	32
3.1.8 Projekt "Informační otevřenost VÚPSV, v.v.i"	34
3.2 Zapojení do grantových programů	38
3.3 Prezentace získaných poznatků na konferencích a seminářích	45
3.4 Prezentace získaných poznatků v odborném tisku	45
4. Informace o předpokládaném vývoji činnosti VÚPSV, v.v.i. v r. 2011	45
5. Informace o kontrolách provedených v r. 2010	46
6. Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva o splnění opatření k odstranění nedostatků uložených v r. 2009	46
7. Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.	47
8. Údaje z řádné účetní uzávěrky, výrok auditora	47
 Přílohy	
Příloha č. 1 Anotace publikací vydaných VÚPSV, v.v.i. v r. 2010	48
Příloha č. 2 Statistické údaje dokumentující činnost oddělení knihovnicko-informačních služeb v roce 2010	57
Příloha č. 3 Přehled publikační činnosti pracovníků VÚPSV, v.v.i. v r. 2010	58

Příloha č. 4	
Přehled o účasti pracovníků VÚPSV, v.v.i. na seminářích a konferencích, kde v r. 2010 prezentovali získané poznatky	64
Příloha č. 5	
Přehled projektů řešených v r. 2011	70
Příloha č. 6	
Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.....	73
Příloha č. 7	
Zpráva o činnosti Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. v r. 2009	77
Příloha č. 8	
Ověření účetní závěrky.....	81

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2010

Charakteristika VÚPSV, v.v.i.

VÚPSV, v.v.i. je vědeckovýzkumná organizace s působností na území České republiky založená zřizovací listinou MPSV ČR. Hlavním cílem vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. je přispívat k poznání a k prognózování sociálně-ekonomického rozvoje ve společnosti a připravovat podklady a doporučení pro orgány státní správy, zejména MPSV, a to na základě využití jak aplikovaného, tak i základního výzkumu. Vědeckovýzkumná činnost VÚPSV, v.v.i. je zaměřena především na dvě tematické oblasti:

- oblast práce, zahrnující především výzkum otázek politiky zaměstnanosti, trhu práce, rozvoje lidských zdrojů, otázek příjmové a mzdové politiky, pracovních podmínek, sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání,
- oblast sociální, zahrnující především výzkum problematiky důchodového a nemocenského pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci, otázek rodinné politiky a rovných příležitostí, demografického vývoje, vývoje sociální struktury, životních podmínek a životní úrovně.

Nedílnou součástí výzkumu jsou porovnání mezinárodních ukazatelů zaměstnanosti a sociální politiky, významnou činností ústavu tvoří zpracovávání rešerší domácí i zahraniční literatury.

Při plnění svých úkolů VÚPSV, v.v.i. úzce spolupracuje s orgány státní správy, samosprávou, organizacemi odborů a zaměstnavatelů, nestátními neziskovými organizacemi, univerzitními pracovišti a dalšími vědeckými a výzkumnými institucemi, a to nejen v České republice, ale i v zahraničí.

Vedle vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. rozvíjí odborné poradenství, konzultace a informační činnost ve všech oblastech svého působení. Poradenský a informační systém VÚPSV, v.v.i. navazuje bezprostředně na výsledky výzkumu. Na podporu vlastní výzkumné činnosti a pro potřeby vědecké veřejnosti a občanů rozvíjí VÚPSV, v.v.i. soustavnou dokumentační, rešeršní a ediční činnost a kontinuálně rozšiřuje odbornou knihovnu.

1. Informace o složení orgánů VÚPSV, v.v.i. a o jejich činnosti

V souladu se zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, v platném znění, jsou orgány VÚPSV, v.v.i. Rada VÚPSV, v.v.i. a Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i.

Členy **Rady VÚPSV, v.v.i.** k 31. prosinci 2010 jsou:

- z řad zaměstnanců VÚPSV, v.v.i.
 - Mgr. Jaromíra Kotíková
 - Mgr. Aleš Kroupa
 - PhDr. Věra Kuchařová, CSc.

- doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.
- prof. PhDr. Tomáš Sirovátka, CSc.
- PhDr. Anna Šťastná
- z řad odborníků z jiných právnických osob
 - doc. Ing. Marie Dohnalová, CSc., vedoucí katedry studií občanské společnosti Fakulty humanitních studií Karlovy univerzity, Praha
 - PhDr. Zdenka Mansfeldová, CSc., zástupkyně ředitelky Sociologického ústavu Akademie věd ČR, Praha
 - PhDr. Helena Úlovcová, náměstkyně ředitele Národního ústavu odborného vzdělávání, Praha
 - Ing. Petr Víšek, ředitel SOCIOKLUBu, Praha

V hodnoceném období se Rada VÚPSV, v.v.i. sešla na třech zasedáních (navíc jedno hlasování se uskutečnilo per rollam), na kterých:

- projednala a schválila Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za rok 2009,
- projednala a schválila rozpočet VÚPSV, v.v.i. na rok 2010,
- projednala a schválila Návrh plánu práce VÚPSV, v.v.i. na rok 2010
- projednala a schválila Návrh dlouhodobého koncepčního rozvoje VÚPSV, v.v.i. v letech 2011-2017
- projednala a schválila zapojení VÚPSV, v.v.i. do grantových projektů,
- schválila změnu termínů řešení vybraných výzkumných úkolů,
- seznámila se se základními záměry výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. v roce 2011.

Členy **Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.** k 31. prosinci 2010 jsou:

- Ing. Eva Holánová
- Zuzana Krejčíková
- PhDr. Václav Kužel
- Mgr. Bedřich Myšička
- Mgr. Kateřina Jirková
- Mgr. Martin Žárský
- Mgr. Barbora Hrušková

V hodnoceném období se Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. sešla na dvou zasedáních, na kterých:

- projednala a schválila Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. za rok 2009,
- projednala a schválila Zprávu o činnosti Dozorčí rady za r. 2009,
- projednala a schválila návrh rozpočtu VÚPSV, v.v.i. na r. 2010,

- vzala na vědomí teze k dlouhodobému koncepčnímu rozvoji VÚPSV, v.v.i. na léta 2011-2017,
- seznámila se se základní záměry výzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. v roce 2011.

Ředitel VÚPSV, v.v.i. zřídil v uplynulém období na základě doporučení Rezortní hodnotící komise **Vědeckou radu VÚPSV, v.v.i.** jako svůj poradní orgán. K 31. prosinci 2010 jsou členy Vědecké rady VÚPSV, v.v.i.:

- PhDr. Běla Hejná, poradkyně pro sociální strategie Magistrátu hl. m. Prahy
- doc. JUDr. Iva Chvátalová, CSc., vedoucí katedry právních disciplín a veřejné správy Metropolitní univerzity v Praze
- Mgr. Zdeněk Janíček, vedoucí referátu sociálních věcí Městského úřadu v Břeclavi
- prof. Ing. Vojtěch Krebs, CSc., ředitel Centra pro ekonomická studia a analýzy Vysoké školy finanční a správní v Praze
- Mgr. Aleš Kroupa, zástupce ředitele VÚPSV, v.v.i.
- prof. PhDr. Petr Mareš, CSc., pracovník katedry sociologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně
- doc. Ing. Ladislav Průša, CSc., ředitel VÚPSV, v.v.i.
- doc. PhDr. Kvetoslava Repková, CSc., ředitelka Inštitútu pre výzkum práce a rodiny v Bratislavě
- prof. Ing. Antonín Slaný, CSc., prorektor Masarykovy univerzity v Brně a vedoucí katedry ekonomie
- JUDr. Zbyněk Trojan, děkan fakulty práva The Free Swiss University of St. George's, Praha
- doc. MUDr. Vladimír Vurm, CSc., vedoucí katedry veřejného a sociálního zdravotnictví Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
- Mgr. Pavel Wiener, manažer projektu "Přátelská místa", Český červený kříž
- prof. Ing. Milan Žák, CSc., rektor Vysoké školy ekonomie a managementu v Praze.

V souladu se svým statutem Vědecká rada VÚPSV, v.v.i. ve sledovaném období na svých jednáních projednala a schválila:

- Výroční zprávu o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. v r. 2009,
- Návrh dlouhodobého koncepčního rozvoje VÚPSV, v.v.i. v letech 2011-2017

V návaznosti na měnící se podmínky hodnocení výsledků vědy a výzkumu byla k 1. prosinci 2008 koncipována **Ediční vědecká rada VÚPSV, v.v.i.**, k 31. prosinci 2010 jejími členy byli:

- Ing. Martin Holub, Ph.D., VÚPSV, v.v.i.
- Ing. Robert Jahoda, Ph.D., Masarykova univerzita, Brno
- Ing. Miriam Kotrusová, Ph.D., Univerzita Karlova, Praha
- Ing. Jan Mertl, Ph.D., Vysoká škola finanční a správní, Praha
- Ing. Jan Molek, CSc., Jihočeská univerzita, České Budějovice

- doc. Ing. Ladislav Průša, CSc., VÚPSV, v.v.i.
- Ing. David Prušvic, Ph.D., Ministerstvo financí ČR

Ve sledovaném období se Ediční vědecká rada sešla celkem na dvou jednáních, na kterých:

- projednala a schválila plán ediční činnosti VÚPSV, v.v.i. na r. 2010,
- projednala a schválila rámcový plán ediční činnosti VÚPSV, v.v.i. na r. 2011.

2. Informace o změnách zřizovací listiny

V r. 2010 nedošlo k žádným změnám zřizovací listiny VÚPSV, v.v.i.

3. Hodnocení hlavní činnosti VÚPSV, v.v.i.

V r. 2010 byl vodítkem vědeckovýzkumné činnosti VÚPSV, v.v.i. "Plán výzkumné činnosti na r. 2010". Plán byl zaměřen na řešení aktuálních otázek vývoje a transformace sociálního systému v naší zemi s přihlédnutím k prioritám vedení ministerstva práce a sociálních věcí v tomto období. Na základě doporučení Vědecké rady VÚPSV, z r. 2002 jsou jednotlivé monografie soustředěny do ucelených projektů souhrnného charakteru. V tomto směru jsou koncipovány a řešeny tyto projekty:

1. Aktuální otázky vývoje systému sociální ochrany obyvatelstva
2. Vybrané aspekty reformy sociálního pojištění
3. Postavení úplných nákladů práce v reprodukci ekonomických a sociálních vztahů v ČR
4. Aktuální problémy rodinné politiky s ohledem na specifika různých fází rodinného cyklu
5. Politika zaměstnanosti v novém tisíciletí
6. Vybrané sociálně-ekonomické aspekty transformace sociálních služeb
7. Mezinárodní migrace osob v ČR a její sociální a ekonomické souvislosti
8. Informační otevřenost VÚPSV, v.v.i.

Jednotlivé projekty jsou přitom v zájmu úspěšného splnění Výzkumného záměru VÚPSV, v.v.i. na r. 2004-2010 formulovány s ohledem na tři základní principy ve výzkumu problematiky práce a sociálních věcí:

- vzájemná provázanost a synergie jednotlivých oblastí v systému sociální ochrany obyvatelstva a jejich komplementárnost,
- sociálně-ekonomické důsledky vstupu České republiky do Evropské unie,
- regionální aspekty jednotlivých sociálně-ekonomických jevů.

3.1 Shrnutí hlavních poznatků získaných při řešení jednotlivých projektů¹

3.1.1 Projekt "Aktuální otázky vývoje systému sociální ochrany obyvatelstva"

System sociální ochrany je v současné době ovlivňován několika naprosto klíčovými faktory, které vyžadují, aby celý systém byl průběžně reformován tak, jako je tomu i v jiných zemích EU. Zapojení ČR do evropských struktur, standardy stanovené legislativními závazky, globalizační tendence, pohyb k znalostní ekonomice, demografické změny, finanční a ekonomická krize na jedné straně omezují možnosti veřejných rozpočtů, na druhé straně však vyvolávají potřebu efektivních sociálních intervencí v zájmu prevence chudoby a sociálního vyloučení. Odpovědí na tyto výzvy je tzv. modernizace systémů sociální ochrany a realizace protikrizových opatření v sociální oblasti.

V rámci tohoto projektu je dlouhodobě věnována pozornost základním funkcím systému sociální ochrany v podmínkách současného společenského a ekonomického vývoje v souvislosti s reformou veřejných financí a reformou sociálního systému. S tím souvisí rovněž dlouhodobější sledování problematiky chudoby a sociálního vyloučení v českých podmínkách. V České republice došlo k významným změnám systému sociální pomoci a ke změnám zákona o zaměstnanosti. Průnik změn tohoto systému a širšího sociálního kontextu (zejména růst nezaměstnanosti) může podstatně změnit i efektivitu sociálního systému. Proto byly v uplynulém období analyzovány změny v příjmové situaci a míře materiální deprivace, jakož i dopady reformy sociální pomoci, zejména pro sociálně ohrožené skupiny populace.

Studie o trendech v příjmech, výdajích a spotřebě domácností s nízkými příjmy v letech 2006-2008 ukázala, že situace těchto domácností závisí na aktuálním vývoji ekonomiky a úzce tak souvisí i se sociálními reformami. V příjmech a výdajích domácností se do značné míry projevila ekonomická stagnace. Celkové peněžní příjmy domácností s dětmi s minimálními příjmy se snížily v důsledku zpřísnění podmínek pro výplatu některých sociálních dávek. Na druhé straně došlo ke změnám v systému daní z příjmů, které byly přijaty v rámci reformy veřejných rozpočtů. Čisté peněžní příjmy těchto domácností se mezi roky 2006 a 2008 reálně snížily o 5 p.b., příjmy ze závislé činnosti naopak vzrostly o 5 p.b. Data za všechna čtvrtletí roku 2009 naznačují, že došlo k dalšímu reálnému poklesu čistých peněžních příjmů těchto domácností.

Významnou součástí celkových příjmů zůstaly příjmy sociálního charakteru i přes pokles jejich objemu (v souvislosti s opatřeními v rámci reformy veřejných rozpočtů). V případě domácností s minimálními příjmy došlo k reálnému poklesu sociálních příjmů v roce 2008 o 16 p.b. Čisté peněžní výdaje domácností s minimálními příjmy vzrostly reálně v období 2006 až 2008 o 2,4 p.b., spotřební výdaje vzrostly reálně ve stejném období o 0,4 p.b. Ve vývoji výdajů dochází u domácností s minimálními příjmy k nárůstu podílů základních typů spotřebních výdajů, jako jsou výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje (reálný nárůst 2,9 p.b.). Vývoj ve výdajích domácností s minimálními příjmy v oblasti potravin a nealkoholických nápojů je ovlivňován cenovým vývojem tohoto zboží. Ceny potravin a nealkoholických nápojů ve sledovaném období nejvíce ovlivnil jejich vysoký meziroční vzrůst v roce 2007 (o 4,7 %). V průběhu roku 2008 se cenová hladina potravin a nealkoholických nápojů stabilizovala, k výraznějšímu přírůstku cen došlo pouze na počátku roku z důvodu zvýšení DPH.

¹ anotace všech monografií jsou uvedeny v příloze č. 1, jejich úplné znění je k dispozici na www.vupsv.cz

Zvýšil se dále i podíl výdajů na bydlení na celkových spotřebních výdajích domácností s minimálními příjmy, který dokonce převýšil výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje. Podíl výdajů na bydlení byl v roce 2008 na úrovni 28 %, potraviny dosahují téměř 27 %. Výrazný nárůst byl zaznamenán u výdajů na zdraví, což souvisí se zavedením regulačních poplatků za návštěvy lékařů, platby za pobyt v nemocnici, recepty, došlo rovněž k promítnutí růstu cen léků a zvýšení snížené sazby DPH. Výdaje domácností na zdraví obecně vzrostly v roce 2008 oproti roku 2007 o 31,1 p.b. (od roku 2000 je sledován nárůst o 298 %). Největší část těchto výdajů domácností tvořily výdaje domácností za léky (48 %) a stomatologickou péči (18 %). Ve sledovaném období došlo k výraznému poklesu výdajů v oblasti dopravy, což bylo způsobeno především nižšími nákupy nových motorových vozidel.

Při porovnání spotřebních výdajů domácností s minimálními příjmy a domácností celkem lze zjistit, že tyto výdaje jsou u domácností celkem více než dvojnásobné proti domácnostem s minimálními příjmy, v roce 2008 došlo k jejich mírnému navýšení. Tento trend souvisí s vyšším růstem celkových peněžních příjmů domácností celkem. U naturální spotřeby domácností na osobu lze sledovat u obou typů domácností obdobné trendy ve spotřebě chleba, masa, ryb, mléka a nápojů. Dochází k poklesu spotřeby chleba, domácnosti s minimálními příjmy mají o více než čtvrtinu menší spotřebu na osobu, než je tomu u domácností celkem. Naopak dochází k mírnému nárůstu spotřeby masa, domácnosti s minimálními příjmy mají přitom spotřebu masa na osobu přibližně o třetinu nižší než domácnosti celkem. U obou typů domácností došlo k poklesu konzumace nealkoholických i alkoholických nápojů s výjimkou ovocných sirupů a šťáv. Domácnosti s minimálními příjmy si rovněž nakoupily v roce 2008 méně párů bot.

Souhrnně lze uvést, že ve sledovaném období nedošlo k výraznému poklesu výdajů domácností s nízkými příjmy, prohlubuje se však zaostávání těchto domácností za standardem v oblasti výdajů domácností celkem. Projevuje se také vyšší nárůst zatížení domácností s nízkými příjmy náklady na bydlení, důvodem je především růst nájmu, cen energie a vody.

V rámci tohoto projektu byla rovněž věnována pozornost studiu trendů z hlediska rizika chudoby a materiální deprivace v letech 2007-2008. Důraz byl položen na chudobu pracující populace a konečně na materiální deprivaci podle definice Evropské komise. Studie potvrdila některá již známá zjištění - podle dat SILC 2007-2008 riziko chudoby bylo stabilně na úrovni kolem 9-10 % a příliš se neměnila pozice jednotlivých kategorií. Postižené chudobou jsou více domácnosti, v nichž žijí nezaměstnaní, neúplné rodiny a rodiny s více dětmi.

Riziko chudoby u pracujících osob zaslouží zvláštní pozornost, neboť obecně je příjem ze zaměstnání pokládán za nejlepší ochranu proti riziku chudoby a z tohoto důvodu většina systémů sociální ochrany v současné době v evropských zemích vč. ČR přijímá řadu opatření směřující k tomu, "aby se práce vyplácela". Během let 2005-2008 se riziko chudoby u nás celkově snížilo z 10,4 % na 9,1 %, což byla nejnižší dosažená úroveň v EU-27. Přestože se naopak riziko chudoby u pracující populace zvýšilo z 3,2 % (r. 2007) na 3,6 % (r. 2008), stále zůstalo mezi nejnižšími v Evropě a je srovnatelné se situací v Dánsku nebo Belgii. Riziko chudoby u neaktivních činí 13 % v porovnání s 27 % v EU-27, riziko chudoby u důchodců je 6 % ve srovnání se 17 % v zemích EU-27. Naopak riziko chudoby u nezaměstnaných osob dosahuje až 48 %, což je vyšší, než je průměr v EU-27 (42%), vše podle dat SILC 2008.

Podle dat SILC 2008 lze na základě vlastních výpočtů zjistit i u pracující populace značné rozdíly, především podle vzdělání a dalších charakteristik. Riziko chudoby u pracujících se základním vzděláním dosahuje až 10,8 %, podstatně vyšší riziko chudoby je rovněž u pracujících, kteří deklarují, že je zdravotní potíže výrazně omezují v jejich aktivitách (12,1 %). Nejpodstatnější rozdíly lze zjistit podle typu

domácnosti. Prokazuje se, že počet dětí a neúplnost domácnosti hrají u pracujících populace největší roli. Pracující neúplné rodiny s dětmi a úplné rodiny se třemi a více dětmi tak zakoušejí největší riziko chudoby (22 % a 12 %), a proto tvoří asi čtvrtinu pracujících chudých (zatímco je asi pouze 5 % pracujících, kteří nejsou ohroženi rizikem chudoby).

Při srovnání rizika chudoby a některých vybraných indikátorů materiální deprivace u pracujících s jinými nepracujícími skupinami populace lze zjistit, že zatímco riziko chudoby je u pracujících populace nízké, velká část této skupiny deklaruje finanční problémy a deprivaci - například náklady na bydlení představují velkou zátěž pro 17 % z nich a neočekávaný finanční výdaj pro 31 %. Nicméně jde stále o podstatně nižší hodnoty v porovnání s nezaměstnanými.

Od lisabonského jednání Rady Evropy v roce 2000 se Evropská unie zaměřuje na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení s využitím tzv. otevřené metody koordinace. Klíčovým prvkem v tomto směru je soubor indikátorů, odsouhlasený společně Evropskou komisí a všemi členskými státy k tomu účelu, aby bylo možné sledovat pokrok dosažený ve vztahu k odsouhlaseným cílům sociálního začleňování v EU. Na rozdíl od indikátorů rizika příjmové chudoby, v nichž patří Česká republika k nejlepším zemím v EU, v oblasti materiální deprivace zaostává za většinou zemí EU-15, zatímco oproti ostatním novým členským zemím vykazuje příznivější výsledky. Celkově, srovnáváno s průměrem zemí EU, má Česká republika mírně horší výsledky v deprivaci v položkách základních životních potřeb, jako jsou např.:

- nemůže realizovat neočekávané výdaje (5 000 Kč) - 38 % proti 34 % průměru EU,
- nemůže realizovat dovolenou alespoň týden v roce - 39 % proti 36 % průměru EU,
- nemůže jíst maso alespoň obden - 12% oproti průměru 9 % v EU,
- nemůže si pořídit auto - 11 % oproti 9 % v EU,
- pokud jde o bydlení zakouší nedostatek prostoru (51 % proti 31 %)
- náklady na bydlení představují větší břemeno než 40 % příjmů (46 % proti průměru 42 % v EU).

Naproti tomu jsou výsledky příznivější v jiných položkách - jedná se ovšem o položky, kde míra deprivace nedosahuje obecně vysokých hodnot a nejsou proto až tak významné.

Při porovnání procenta populace, jíž chybí specifikovaný počet položek (tzv. Guio index), lze sledovat, že 50,7 % populace v EU jako celek (v ČR 48 %) netrpí žádnou položkou deprivace a méně než 0,1 % populace v EU (a v ČR) trpí všemi 9 položkami (bez indikátorů bydlení). Pokud by byly použity i indikátory deprivace v bydlení, v ČR jen 24 % populace není deprivováno v žádné položce, v EU je to ale 38 %, např. v Německu 45 %, v Rakousku 39 %. V ČR je hlavně více osob deprivovaných v jedné až tří položkách, počty vícenásobně deprivovaných v ČR a v průměru EU se postupně vyrovnávají. Například ve čtyřech a více položkách je v ČR deprivováno 8,3 % osob, v EU je to 7 %, v Německu 5,8 % a v Rakousku 5,7 %. Celkově podle míry deprivace v 3+ až 6+ položek (tzv. Guio composite index) se potvrzuje, že Česká republika patří k horšímu průměru EU, když situace je podobná jako v Itálii, Kypru, Estonsku, Slovinsku, Portugalsku a Řecku. Ostatní nové země EU vykazují vyšší míru deprivace než ČR.

3.1.2 Projekt "Vybrané aspekty reforem sociálního pojištění"

Jako již tradičně se výzkum v rámci tohoto projektu v r. 2010 věnoval zejména základní složce sociálního pojištění, a to pojištění důchodovému - v jeho rámci pak oblasti starobních důchodů, oblasti invalidních důchodů a v neposlední řadě i oblasti pozůstalostních důchodů.

Oblasti invalidních důchodů se věnovala monografie "Vývoj invalidity v České republice a ve vybraných zemích v letech 2003-2008". V České republice se počínaje rokem 1990 významně zvýšila střední délka života obyvatelstva. V letech 1990-2000 došlo k jejímu poměrně rychlému nárůstu, a to o 4,1 roku u mužů a o 3 roky u žen. V období 2001-2008 se pak tento nárůst zpomalil. V roce 2008 oproti roku 2001 vzrostla střední délka života u mužů o 1,86 roku (rok 2008 73,96 let) a o 1,63 roku u žen (rok 2008 80,13 let). K tomuto trendu, svědčícímu o zlepšení zdravotního stavu populace, přispěla jak změna životního stylu, tak lepší zdravotní péče. Také české zdravotnictví se po roce 1989 postupně dostalo na úroveň prakticky srovnatelnou s vyspělými evropskými státy. Došlo k zavádění nových léčebných postupů, používání nových léků a zkvalitnilo se technické vybavení zdravotnických zařízení.

I přes výše uvedené skutečnosti se však Česká republika nadále řadí mezi státy se zvýšenou mírou invalidity obyvatel. Nicméně podle údajů publikovaných v databázi WHO (Světové zdravotnické organizace) není však úroveň invalidity v ČR neúměrně vysoká: co do počtu nově invalidizovaných osob patří ČR zhruba na střední místo mezi srovnatelnými zeměmi (rok 2008 ČR 456,65 nově přiznaných invalidních důchodů na 100 tisíc obyvatel; EU 324,18 nově přiznaných invalidních důchodů na 100 tisíc obyvatel).

Cílem monografie bylo napomoci objasnění příčin poměrně vysokého počtu každoročně přiznávaných nových invalidních důchodů v České republice a nalézt mechanismy, které by mohly vést ke zlepšení tohoto jevu. Pro získání uceleného obrazu o vývoji invalidity v ČR v letech 2003 až 2008 monografie obsahuje statistické srovnání počtu nově přiznaných plných a částečných invalidních důchodů, a to jak celkem, tak v přepočtu na 100 tisíc obyvatel podle věkové struktury a příčin invalidity.

Zatímco nově přiznané plné invalidní důchody v letech 2003 až 2008 v průměru klesaly, a to ročně o 8,2 důchodů na 100 tisíc obyvatel, u nově přiznaných částečných invalidních důchodů docházelo k průměrnému ročnímu růstu, a to o 4,4 důchodů na 100 tisíc obyvatel. Výrazné změny ve vývojovém trendu pak nastaly u plných invalidních důchodů v letech 2004 a 2005, kdy počet nově přiznaných plných invalidních důchodů poklesl z 258 důchodů na 100 tisíc obyvatel na 231 důchodů na 100 tisíc obyvatel a v letech 2007 a 2008, kdy tento pokles činil 57 plných invalidních důchodů na 100 tisíc obyvatel (rok 2007 266 plných invalidních důchodů na 100 tisíc obyvatel, rok 2008 209 plných invalidních důchodů na 100 tisíc obyvatel). U částečných invalidních důchodů byl zlomovým obdobím rok 2005, kdy oproti roku 2004 došlo k poklesu o 15 invalidních důchodů na 100 tisíc obyvatel (rok 2004 236 částečných invalidních důchodů na 100 tisíc obyvatel, rok 2005 221 částečných invalidních důchodů na 100 tisíc obyvatel), a rok 2006, kdy se jejich počet oproti roku 2005 zvýšil o 20 nově přiznaných důchodů na 100 tisíc obyvatel (na 241 částečných invalidních důchodů na 100 tisíc obyvatel), stejně jako v roce 2007 oproti roku 2006 (261 částečných invalidních důchodů na 100 tisíc obyvatel). Z hlediska věkového rozložení příjemců nově přiznaných plných a částečných důchodů podle pohlaví byly plné invalidní důchody nejčastěji přiznávány mužům ve věku 55 až 59 let (rok 2003 28 %, rok 2008 31 %) a ženám ve věku 50 až 54 let (rok 2003 34 %, rok 2008 30 %). U nově přiznaných částečných invalidních důchodů byla struktura obdobná (muži 55 až 59 let - rok 2003 28 %, rok 2008 31 %; ženy 50 až 54 let - rok 2003 36 %, rok 2008 30 %).

Mezi nejčastější příčiny přiznání invalidního důchodů patřila v České republice ve sledovaném období onemocnění ze skupiny diagnóz XIII. - Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně, II. - Novotvary, V. - Poruchy duševní a poruchy chování a IX. - Nemoci oběhové soustavy, jež se společně na celkovém počtu nově přiznaných invalidních důchodů podílely v letech 2003 až 2008 v průměru 74 %.

Aby bylo možno získat ucelený přehled o této problematice v mezinárodních souvislostech, byly pro podrobnější legislativní a zčásti i statistickou analýzu zvoleny dvě vyspělé západoevropské země (Německo a Francie), jejichž důchodový systém je obdobně jako v České republice založen na dvousložkovém systému. Přestože monografie obsahuje poměrně velké množství údajů z obou zemí, tyto nebyly pro porovnání vždy zcela kompatibilní.

Za zásadní překážku pro ucelené mezinárodní srovnání lze považovat, že v jednotlivých sledovaných zemích jsou používána odlišná zdravotní kritéria hodnocení invalidity. Průlom do této oblasti může přinést všeobecné používání Mezinárodní klasifikace funkčních schopností disability a zdraví (MKF), obdobně jako je tomu při používání Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění desáté decennální revize (MKN-10). Všeobecné používání MKF by znamenalo plnou kompatibilitu zdravotních i sociálních kritérií, což by mohlo mít význam nejen pro statistická data, ale též by mohlo být v členských zemích EU základem pro přípravu kompatibilní legislativy týkající se problematiky invalidity a s ní spojených sociálních dávek. Pro všechny sledované země je naopak společné to, že zpravidla přiznávají invalidní důchod na časově omezenou dobu, po jejímž uplynutí dochází k období našeho přezkumného řízení s možností překlasifikování invalidity či přiznání validity.

Při mezinárodním srovnání hraje nikoli nevýznamnou úlohu fakt, že ve všech srovnávaných zemích EU dosažením důchodového věku dochází ze zákona ke konverzi invalidního důchodu ve starobní. S účinností od 1.1.2010 je tomu tak i v ČR. Nicméně ve sledovaném období (2003-2008) tomu tak v ČR ještě nebylo, a proto v této skutečnosti lze spatřovat jednu z příčin, proč v ČR počet vyplácených invalidních důchodů (v přepočtu na 100 000 obyvatel) je podstatně vyšší než obdobné ukazatele ve srovnávaných zemích.

Z hlediska mezinárodního srovnání převyšuje podíl duševních chorob, jako příčin celkového počtu nově přiznaných invalidních důchodů, ve Francii a Německu odpovídající podíl v České republice (Francie rok 2006 28,1 %, Německo 2003-2008 v průměru 32,4 %, ČR 2003-2008 v průměru 12 %). Naproti tomu nemoci ze skupiny diagnóz XIII. - Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně jsou v ČR oproti Francii a Německu výrazně vyšší - jejich podíl na celkovém počtu nově přiznaných invalidních důchodů tvořil v ČR v letech 2003-2008 v průměru 36 %, v Německu v letech 2003-2008 v průměru 18 % a ve Francii v roce 2006 23,8 %. Onemocnění ze skupiny diagnóz II. - Novotvary se pak podílí na nově přiznaných invalidních důchodech ve všech srovnávaných zemích přibližně ve stejné výši (Francie rok 2006 13,2 %, Německo 2003-2008 v průměru 14,5 % a ČR 2003-2008 v průměru 13 %).

Premisa, že existuje vztah mezi nárůstem nezaměstnanosti a počtem nově přiznaných invalidních důchodů se nepotvrdila.

Pokud jde o možné medicínské nástroje ke snížení počtu osob, kterým je nově přiznáván invalidní důchod, mohla by značnou roli hrát ucelená rehabilitace, především její medicínská složka. Problém je však jak v relativně malém počtu rehabilitačních center, tak i v nedostatku kvalifikovaných pracovníků (zejména fyzioterapeutů a ergoterapeutů). Legislativní zakotvení v ČR chybí, neboť zákon o ucelené rehabilitaci dosud nebyl přijat.

Na základě získaných poznatků obsahuje monografie řadu doporučení, zejména:

- sjednotit kritéria pro posuzování invalidity a sociálních dávek;
- do statistického sledování nově přiznaných invalidních důchodů Českou správou sociálního zabezpečení zavést vedle dosavadního členění podle věku a pohlaví též členění osob podle dosaženého vzdělání;
- pro snížení relativně vysoké míry invalidity zavést ve větší míře spolupráci úřadů práce s rehabilitačními centry v oblasti posuzování pracovního potenciálu a jeho aktivizace;
- MPSV ve spolupráci s MZD by vedle sledování počtu nově přiznaných invalidních důchodů mělo nadále podporovat tvorbu a implementaci odborných doporučení (v souladu s pokrokem medicíny) a pravidelně s nimi seznamovat lékaře posudkové služby.

Obě ministerstva by měla ve spolupráci s dalšími odbornými subjekty připravit zákon o rehabilitaci, na který by navazovala posudková kritéria maximálně zohledňující zbytkový pracovní potenciál. V zákoně je potřebné rovněž stanovit povinnost ošetřujícího lékaře nabídnout pacientovi léčebnou rehabilitaci. S touto povinností by měly korespondovat i sankce pro pacienta v případě odmítnutí ošetřujícím lékařem nabídnuté léčebné rehabilitace, např. krácení nemocenského ode dne odmítnutí.

Dalším výstupem výzkumu na poli invalidního pojištění byla monografie "Vývoj invalidity v letech 2003-2008 podle diagnóz vybraných skupin nemocí". Cílem této monografie bylo zmapování situace v přiznávání nových invalidních důchodů (plných i částečných) za období let 2003-2008 a rovněž posoudit změny ve věkové struktuře a pohlaví příjemců nově přiznaných invalidních důchodů, v nejčastějších diagnózách a v krajském rozložení. Monografie by rovněž měla napomoci objasnění příčin poměrně vysokého počtu každoročně přiznávaných nových invalidních důchodů v České republice.

Z důvodu, že sledování nově přiznaných invalidních důchodů podle skupin diagnóz je jedním z významných statistických ukazatelů, jež má vypovídací schopnost i o zdravotním stavu obyvatelstva, je monografie zaměřena na vývoj počtu nově přiznaných invalidních důchodů u nejčetnějších skupin diagnóz v letech 2003 až 2008, tj. Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně, Novotvary, Poruchy duševní a poruchy chování, Nemoci oběhové soustavy, a to v členění podle typu invalidního důchodu (plný, resp. částečný), pohlaví, věku, nejčastějších diagnóz, přičemž je zde zobrazeno i krajské rozložení nově přiznaných invalidních důchodů v rámci vybraných skupin diagnóz a zhodnocení situace v roce 2003 a 2008. Zvláštní pozornost je věnována i skupině diagnóz XIX. Poranění, otravy a některé jiné následky vnějších příčin.

Co se týče příčiny invalidity podle MKN-10, nastaly ve sledovaném období významné změny. Především u skupiny IX. Nemoci oběhové soustavy došlo kromě soustavného poklesu počtu nově přiznaných invalidních důchodů i k "propadu" této skupiny ze druhé pozice až na čtvrté místo. Vysvětlení tohoto jevu je možno spatřovat především v pokroku medicíny v této oblasti. Svou, nikoli nevýznamnou roli zde hraje i prevence (změna životního stylu, stravovacích návyků apod.). Navíc se Česká republika řadí na přední místa v celosvětovém žebříčku, a to co do počtu výkonů v intervenční kardiologii. Nicméně pro dosažení větší vypovídací schopnosti statistických dat ČSSZ počty nově přiznaných invalidních důchodů v členění podle skupin diagnóz MKN-10 nevyjímaje by bylo žádoucí do tohoto statistického sledování zahrnout vedle současných členění i členění osob podle dosaženého vzdělání.

Na závěr je třeba konstatovat, že s účinností od 1.1.2010 nastaly významné změny v zákoně o důchodovém pojištění. Pro problematiku sledovanou v této

monografii jsou to zejména konverze invalidního důchodu ve starobní a především zásadní změny týkající se klasifikace invalidity. Zatím lze jen těžko odhadnout, co tyto legislativní změny přinesou v počtu nově přiznaných invalidních důchodů v následujících letech.

Dalším tématem, kterému byla v monografii "Budoucnost pozůstalostních důchodů v ČR ve světle mezinárodních trendů" v rámci tohoto projektu věnována pozornost, je institut pozůstalostních důchodů. Pomocí metody komparativní analýzy byla rozebrána současná podoba a poslání institutu pozůstalostních důchodů ve vyspělých zemích, a to i s přihlédnutím k historickému vývoji. Na základě získaných informací byly identifikovány trendy ovládající vývoj v této oblasti. Dále jsou v publikované monografii popsány a modelově testovány dopady základních variant úprav pozůstalostních důchodů pro Českou republiku včetně možnosti zrušení institutu pozůstalostního pojištění.

Pozůstalostní důchody pokrývají riziko smrti živitele rodiny, kdy se životní partner a ostatní závislé osoby ocitají náhle v tíživé životní situaci, kdy se musí vyrovnat s náklady bezprostředně spojenými se ztrátou rodinného příslušníka a posléze s vyššími náklady na provoz domácnosti na členy domácnosti v souladu s teorií o úsporách z rozsahu. Vdovské a vdovecké důchody jsou vypláceny po smrti pojištěnce manželce, respektive manželovi (případně v některých státech rovněž dalším osobám žijícím ve společné domácnosti definovaným zákonem) pokud se znovu nevdá/neožení. Sirotčí důchody jsou vypláceny pozůstalým potomkům, dokud nedosáhnou ekonomické soběstačnosti. Povinná schémata pozůstalostních důchodů tedy plnila od vzniku moderních systémů sociálního zabezpečení velice důležitou funkci. Fungovala jako prevence chudoby především u žen a zároveň přispívala k rozložení příjmů rodiny v rámci životního cyklu. Historicky však vychází ze společenských podmínek, kdy muž byl živitelem rodiny a žena zůstávala v domácnosti. Současná podoba tohoto institutu v evropských zemích je dána dalšími úpravami sledujícími genderovou rovnoprávnost. To vedlo k postupnému zavedení vdoveckých důchodů napříč všemi sledovanými státy. Důchodový systém v současnosti s pomocí pozůstalostních důchodů do jisté míry vyrovnává důsledky nerovného odměňování žen a mužů na trhu práce a omezuje promítnutí tohoto problému do života po ukončení ekonomické aktivity. V členských státech EU lze s jistými výjimkami sledovat korelaci nastavení tohoto institutu s mírou účasti žen na trhu práce. Globálně lze konstatovat, že tam, kde je vysoká, schéma pozůstalostních důchodů směřuje spíše k zabezpečení potomků, tedy těžiště se více posouvá ve prospěch sirotčích důchodů. Vzhledem ke komplexnosti změn společenské reality však i modernizovaná podoba pozůstalostních důchodů může v některých případech vést k celé řadě kontroverzních solidarit a dílčích nespravedlností. Je proto otázkou, zda nelze deklarovaných cílů dosáhnout efektivněji prostřednictvím jiného uspořádání, ať již na půdorysu tohoto institutu nebo prostřednictvím zcela jiných nástrojů důchodového zabezpečení. Zároveň se zvýšeným tlakem na omezení štedrnosti důchodových systémů pod vlivem demografického stárnutí lze v evropských státech sledovat zpřísnování podmínek pro výpočet pozůstalostních důchodů (například ve Velké Británii či v Německu či alternativní příjmový test pro příjemce dávky v Řecku).

Výsledky komparativní analýzy jednotlivých charakteristik pozůstalostních důchodů ukázaly, že ačkoli je mezi právními úpravami v jednotlivých sledovaných státech řada rozdílů, řada principů je společných. Dávky jsou většinou stanoveny jako procentní podíl potenciální důchodové dávky zemřelého, v ostatních případech je vyplácen paušál stejný pro každého, kdo získá na dávku nárok. Ve schématech poskytujících univerzální rovnou dávku je vdovský/vdovecký důchod od této dávky odvozen. V zemích vycházejících z Beveridgeova pojetí sociálního státu podléhá v několika případech výplata dávky rovněž testování výše příjmu osoby oprávněné. Dávka je vyplácena v drtivé většině případů jako anuita. Úhrnná výplata se vyskytuje

jen u některých vedlejších dávek poskytovaných vedle dávky hlavní nebo ve fondově financovaných schématech.

Pokud jde o vdovské a vdovecké důchody, do okruhu oprávněných osob patří manželé, manželky, bývalí manželé a manželky, případně i druhové a družky či partneri stejného pohlaví. V některých případech mohou pobírat dávku i rodiče zemřelého, pokud byli v době smrti na pojištění ekonomicky závislí.

Podle věku, kdy získá oprávněný nárok na dávku, lze dělit vdovské a vdovecké důchody obecně na:

- dávku stanovenou delší dobu před přiznáním starobního důchodu (například v Kanadě lze v této kategorii nalézt dvě věková pásma s rozdílným režimem nároku na dávku),
- dávku stanovenou po přiznání starobního důchodu, která je obecně přiznávána doživotně.

Nárok na vdovský či vdovecký důchod, bývá v některých zemích podmíněn určitou dobou trvání manželství. V případě získání nároku na vdovský/vdovecký důchod v mladších věkových kategoriích, bývá výplata dávky omezena na určité časové období. Pokud je potenciálně oprávněná osoba invalidní či je na ní ekonomicky závislá jiná osoba, často se nevyžaduje splnění výše zmíněných podmínek. Nárok na dávku obecně (ne však ve všech státech) zaniká, pokud oprávněná osoba uzavře nové manželství. V příjmově vztažených důchodových schématech je podmínkou ke vzniku nároku na vdovský/vdovecký důchod účast původce práv ve schématu, ve schématech příjmově nevztažených podmínkou často bývá pouze minimální doba trvalého pobytu v zemi, případně účast ve schématu. Ve schématech pokrývajících každého ovdovělého rovnou univerzální dávkou bývá podmínkou vzniku nároku trvalý pobyt na území státu. Pokud nemá ovdovělá osoba nárok na žádnou důchodovou dávku, bývá pokryta ze systému sociálních dávek.

Tématu pozůstalostních důchodů byla věnována pozornost v návaznosti na výzkum otázky možnosti oddělení invalidních důchodů od schématu starobních důchodů řešenou v rámci výzkumu v předchozím roce. Systém důchodového zabezpečení tvoří z hlediska financování i funkce logický celek, který lze dělit podle dávek vyplácených ze systému a rovněž s odkazem na historický vývoj na tři subsystémy: schéma garantující starobní důchody, invalidní důchody a důchody pozůstalostní. Pozůstalostní důchod je dávkou pro pozůstalého člena rodiny, která je odvozena od důchodových práv zemřelého. Z tohoto faktu vyplývá problematičnost ideje možnosti oddělení systému pozůstalostních důchodů od důchodů starobních. Z hlediska financování tohoto institutu, vazby na výši důchodových práv zemřelého i spojené administraci obou složek schématu platí závěr, že jde v podstatě o neoddělitelnou integrální součást důchodového zabezpečení. Oddělení od celku důchodového pojištění by nebylo řešením problémů, s nimiž se institut potýká, a jako takové by nepřineslo žádná pozitiva, kterých by nebylo možno dosáhnout mnohem jednodušeji a efektivněji.

Jednou z cest řešení problému, které odpovídají na problém chudoby, je garance minimálního důchodu na úrovni, která reálně bude odpovídat současné situaci v České republice potažmo zavedení jednotné "flat-rate" dávky v rámci starobních důchodů. Druhého deklarovaného cíle v rámci poslání institutu pozůstalostních důchodů - tedy prevence prudkého poklesu životní úrovně v tomto případě zejména u vyšších příjmových skupin - lze následně dosáhnout v rámci podpory dobrovolného spoření na stáří. Alternativou prosazující se například ve Švýcarsku nebo částečně například v německé důchodové reformě z roku 2001 je koncept individualizace důchodových práv, který ve své čisté formě předpokládá zrušení pozůstalostních důchodů a jejich nahrazení dělením důchodových práv získaných za dobu manželství, případně jiné formy partnerského soužití. I přes existenci takových progresivních trendů hraje však

institut pozůstalostních důchodů v evropských zemích v současnosti pozitivní roli jako prevence chudoby v případě osob ovdovělých v nižším věku, pokud pečují o závislé osoby. V případě jakýchkoli úprav institutu je proto třeba zohlednit životní situaci těchto osob.

3.1.3 Projekt "Postavení úplných nákladů práce v reprodukci ekonomických a sociálních vztahů v ČR"

V návaznosti na výstupy předchozích etap projektu se výzkum v roce 2010 orientoval na prohloubení poznatků v těchto problémových okruzích:

- monitoring nákladů práce a jednotkových nákladů práce v ČR vč. mezinárodního srovnání za léta 2003-2008,
- základní faktory a souvislosti úrovně a pohybu nákladů práce, jednotkových nákladů práce a podílu práce na nákladech v ČR po připojení k EU,
- souhrnné zhodnocení vývoje nákladů a efektivnosti práce v ČR a konvergence ceny práce ke standardům EU v období konjunktury po roce 2000.

Sledování problematiky nákladů práce vychází ze závěrů 52. jednání Rady hospodářské a sociální dohody v dubnu 2005. Součástí prací je soustavné monitorování pohybu nákladů práce jako jednoho z významných faktorů konkurenceschopnosti českých podniků.

Zhodnocením trendů a souvislostí pohybu ceny a efektivnosti práce po roce 2003 se věnovala studie "Vývoj nákladů práce a jednotkových nákladů práce po připojení ČR k EU". Studie se opírá o aktuální data publikovaná ČSÚ, Eurostatem, OECD a U.S. Department of commerce, Bureau of Economic Analysis. Dalším zdrojem byly časové řady udržované VÚPSV ve formě ročního monitoringu nákladů práce v ČR, EU a USA. Přílohou studie byl monitoring ukazatelů nákladů práce a jednotkových nákladů práce v ČR, EU a USA za léta 2003-2008, který navázal na řadu publikací z minulých let. Cílem pravidelného monitoringu je shromáždit na jednom místě v mezinárodní komparaci všechna dostupná data o nákladech práce, jejich struktuře a zdanění, vazbách na sociální a zdravotní systém a efektivnosti využití práce. Precizace či doplnění některých údajů se opírá o specifické metody renomovaných institucí v zahraničí a VÚPSV.

Vývojem nákladů práce v odvětvovém členění a problematice zdanění práce se zabývala studie "Náklady práce a jejich struktura v ČR v období konjunktury po roce 2000". Přílohou této studie je struktura příspěvků na sociální a zdravotní zabezpečení ve vybraných zemích EU, členských zemích OECD v roce 2008. Autoři zhodnotili tuzemské a zahraniční informační zdroje a metodické rozdíly v datech. Studie definuje stěžejní problémy vývoje nákladů práce v podmínkách konjunktury a integrace české ekonomiky do jednotného vnitřního evropského trhu, z jejích závěrů vyplývá, že v důsledku cenové a mzdové konvergence postupně slábne konkurenční výhoda levné práce v ČR.

Konvergence cenové hladiny, ceny práce a efektivnost práce, resp. její podíl na výstupech a vstupech ekonomiky, byly předmětem studie "Konvergence ceny práce v ČR k evropským standardům a její využití v letech 2000-2008". Vedle kritického zhodnocení metodologických přístupů k vyjádření jednotkových nákladů práce (dále jen "JNP") bankami a výzkumnými organizacemi ve světě studie zpracovává metodologii a aplikací rozkladu produktivity práce pomocí podílů výrobních faktorů na nákladech.

V rámci projektu bylo rovněž provedeno ve spolupráci s ČSÚ roční šetření o platové úrovni a její dynamice u širokého okruhu vybraných manuálních a nemanuálních zaměstnání ve státním sektoru v roce 2009, které bylo součástí podkladů pro Evropský srovnávací program. Výstupy pravidelných šetření jsou součástí vstupních údajů výpočtu HDP, cenových hladin a parity kupní síly v zemích EU. V roce 2010 tým pokračoval ve spolupráci s MF a ČSÚ v šetření výdělků a pracovních podmínek ve vládním sektoru (subsektor S 1311 národních účtů) pro Eurostat.

Vývoj ceny práce a JNP po roce 2000 a po připojení ČR k EU ovlivňovaly:

- stabilní institucionální podmínky a ekonomické prostředí,
- vyčerpání mzdového polštáře v roce 2003,
- hospodářská konjunktura v ČR a ve světě,
- čerpání měnového polštáře, rychlá aprece KČ,
- nízká míra inflace,
- konvergence cenové a výdělkové hladiny k parametrům EU,
- respektování proporcí pohybu produktivity práce a reálných průměrných výdělků po roce 2003,
- od poloviny roku 2008 globální ekonomická krize.

Dlouhodobé časové řady mzdového pohybu naznačují, že do připojení k EU vyčerpala ČR mzdový polštář vytvořený na letech 1990 a 1991 a sociální partneři od roku 2004 udržovali v národní cenové hladině předstih růstu produktivity práce před růstem výdělků. Souhrnná produktivita práce vzrostla v letech 2003-2008 o 21 % a průměrný reálný výdělek o 18 %. Nižší ekonomický výkon v důsledku hospodářské krize a mzdová rigidita přinesly v roce 2009 porušení uvedených příznivých relací, souhrnná produktivita práce ve srovnání s rokem 2003 snížila přírůstek o 16 % při růstu průměrného reálného výdělků o 20,6 %. Zhodnocování české koruny výrazně zvyšuje tempo růstu výdělků a nákladů práce po přepočtu na EUR. Přírůstek průměrného nominálního výdělků v roce 2009 ve srovnání s rokem 2000 v Kč činil 78 %, v EUR 139 % a ve standardech kupní síly EU (dále jen "PPS") 61 %. Po přepočtu na EUR nebo na PPS rostly výdělků rychleji než produktivita, která v PPS v letech 2000-2009 vzrostla o 47 %.

Vyrovňování cenové hladiny v ČR se zeměmi EU bylo v uplynulých letech nerovnoměrné. Relativní česká cenová hladina již v roce 2008 dosáhla 70 % průměrné úrovně zemí EU (v krizovém roce 2009 mírně klesla na 68 %). V letech 2000-2009 se inflace v ČR výrazně neodchylovala od průměru zemí platících EUR, konvergenci cenové hladiny táhla aprece KČ. Za období let 2000-2009 se relativní cenová hladina v ČR ve srovnání s EU zvýšila o více než 50 %. I při uvedené dynamice relativní česká cenová hladina patřila v roce 2009 mezi nejnižší v rámci EU-27, byla srovnatelná s lotyšskou, estonskou a maltskou úrovní.

Uvedené proporce korespondují s nízkou hladinou hrubých výdělků. V nominálním vyjádření (po přepočtu směnným kurzem) se průměrné hrubé výdělků v průmyslu, stavebnictví a ve službách v ČR pohybují na 1/4 německé a rakouské úrovně. Stále vysoké podhodnocení koruny, které se projevuje v její vyšší kupní síle, však paritní hrubé výdělků zvedá na zhruba 2/5 německé a více než 2/5 rakouské úrovně.²

² propočty za rok 2007 podle mzdové statistiky Eurostatu.

Obdobně jako v ostatních méně vyspělých zemích EU je v ČR zdanění hrubého výdělku na straně zaměstnance nižší. Paritní čisté výdělky v ČR se tak blížily v roce 2009 zhruba 1/2 německé a rakouské hladiny při 2/3 úrovni produktivity práce při přepočtu PPS. Na druhé straně se česká výdělková hladina v nominálním a paritním vyjádření vzdaluje od maďarské a polské úrovně.

S ohledem na zatím nízkou českou relativní cenovou hladinu lze předpokládat pokračování rychlého vyrovnávání hodnotových relací, se kterým bude korespondovat pohyb mzdového ocenění práce v EUR a PPS. Analogií s konvergenčními procesy v EU lze nižší výdělkovou dynamiku očekávat až po dosažení cca 80 % cenové hladiny.

Sbližování cenových a mzdových hladin v rámci EU je objektivní proces. V rámci zemí EU s tradiční tržní ekonomikou se po roce 2004 zlomil trend shodné dynamiky v konvergenci relativních úrovní. Obdobný vývoj lze sledovat i v rámci nových členských, postkomunistických, zemí; tato skupina se současně relativně rychle přibližuje průměrné hladině EU-15.

Náklady práce v letech 2000-2008 vrostly o 63 %.³ Poměr mezi přímými (mzdovými) a nepřímými náklady byl stabilní. Mzdové náklady se na ÚNP podílejí zhruba 7/10 s trendem mírného růstu jejich podílu v období konjunktury po roce 2003 na úkor nepovinných plnění ze strany zaměstnavatele.

Úroveň zákonného sociálního a zdravotního pojištění placeného zaměstnavatelem a zaměstnancem v ČR ve výši zhruba 35 % nákladů práce je srovnatelná s vyspělými státy EU, které uplatňují kontinentální model sociálního státu, pro který je charakteristický vysoký stupeň solidarity. Objem vybíraného sociálního pojištění vyplývá z potřeby finančně krýt sociální a zdravotní zabezpečení. Na druhé straně podíl daně z příjmu dosahoval pouhých 8 % nákladů práce a patřil mezi nejnižší v EU. Česká daňová mezera (rozdíl mezi náklady práce a čistým výdělkem) ve stabilní výši 43 % se za těchto podmínek pohybovala pod průměrem EU.

Při dočerpávání mzdového polštáře se JNP v národní cenové hladině v roce 2003 přiblížily evropskému průměru a v následujících letech hospodářské konjunktury si dosaženou úroveň zachovávaly. ČR se řadí mezi skupinu méně vyspělých ekonomik, které využívají tradičně levné práce. Na jednotce HDP se v roce 2007 práce v cenové hladině v ČR podílela 53 %, v EU zhruba 58 %. V roce 2008, na počátku hospodářské krize, se však české JNP zvýšily na zhruba 55 %. Díky rigiditě ceny práce se obdobný vývoj projevil i v ostatních zemích EU.

Vyčerpání extenzivních rezerv v podílu práce na HDP v národních cenách komplikuje eliminaci důsledků procesu přibližování české cenové hladiny k evropským parametrům. Relativní cenová hladina v ČR dosáhla v roce 2008 úrovně 70 % EU (46 % v roce 2000). Při míře inflace srovnatelné s Eurozónou růst cenové hladiny táhlo zpevnování Kč (v letech 2000-2008 zhruba o 30 %). České podniky se zatím nevyrovnávají s aprecií Kč, která vyplývá z čerpání měnového polštáře a je průvodním jevem konvergenčních procesů. JNP v paritě kupní síly po roce 2000 si udržovaly rostoucí tendenci. Jejich relace k průměru EU vzrostla ze zhruba 40 % v roce 2000 na 55 % v roce 2007 při úrovni zhruba 40 centů na 1 EUR HDP ve standardu parity kupní síly EU (PPS). České náklady a ceny se přibližovaly cenám na zahraničních trzích. Uvedený proces je objektivní a české podniky nemají možnost jej v podmínkách vyrovnávání nestandardních cenových a měnových relací nastavených měnovým polštářem zastavit.

V důsledku rozevírání kurzových nůžek mezi EUR a USD a prudkému poklesu cenové hladiny v dolarové oblasti v relaci k EU je konvergence JNP v dolarové paritě

³ Základní soubor statistiky úplných nákladů práce není totožný se základním souborem sledování mezd a platů, výstupní data obou šetření se liší.

rychlejší než v EUR. Jestliže se české JNP v PPS EU zvýšily v roce 2008 ve srovnání s rokem 2003 o 1/3, potom v paritě kupní síly USA přírůstek představoval více než 2/3. České podniky budou pod silicím konkurenčním tlakem výrobců z dolarové oblasti, zejména asijských (např. Čína, Indie) s tradičně nízkou cenou práce.

Většina ekonomicky vyspělých zemí EU v důsledku vysoké výdělkové hladiny, ve srovnání s ČR, vykazují obecně vyšší podíl práce na nákladech (dále jen "PPN"). Vysoká váha zemědělství v ekonomice se odráží ve vyšším PPN méně rozvinutých zemí jako v Polsku, v pobaltských a balkánských státech. V jižních zemích (Řecko, Kypr, Malta, Španělsko) na vysoké hodnoty PPN působí i rozsah turistického ruchu s výrazným podílem podniků sebezaměstnaných s nižší kapitálovou vybaveností. Díky tradičně nízké ceně práce při vysoké a rostoucí materiálové a energetické náročnosti, relativně vysokému podílu průmyslu na HDP a kapitálově náročnější zemědělské velkovýrobě, podíl práce na nákladech v národní cenové hladině v ČR dosahuje pouhých 23 % a patří mezi nejnižší v EU. I po přepočtu na evropskou cenovou hladinu je český podíl práce na nákladech pod úrovní většiny členských zemí. Na rozdíl od nich je produkce českých podniků vysoce materiálově a energeticky náročná, mezispotřeba se na celkových nákladech podílí 64 % a patří mezi nejvyšší v rámci EU. Její podíl na nákladech od roku 2000 vrostl o 10 p.b. na úkor práce a spotřeby fixního kapitálu. Podíl fixního kapitálu (odpisů) dosahuje 6,5 % a patří mezi nejnižší v EU. Ve vyspělých zemích se uvedený podíl pohybuje mezi 8-10 %, v postkomunistických státech mezi 7-7,5 %. Růst podílu mezispotřeby na nákladech provází stagnace nízké rentability nákladů.

Nízký podíl práce na nákladech má za následek necitlivost nákladů, resp. zisku na změnu ceny práce, resp. na zdanění práce. Minimální pružnost vykazují odvětví s vysokou kapitálovou vybaveností, např. výrobní (průmyslová) odvětví, stavebnictví a doprava a spoje. Vyšší citlivost vykazují služby s nižší produktivitou práce a kapitálovou vybaveností. V rámci české ekonomiky se koeficient pružnosti, při zachování úrovně čistého výdělku, pohybuje v intervalu od 0,2, při snížení sazby pojistného placeného zaměstnavatelem, do 0,4, při snížení sazby daně z příjmu na straně zaměstnance.

V popsaném vývoji zůstávají české náklady práce a JNP na výrazně nižší úrovni ve srovnání s vyspělými zeměmi EU. Vůči novým zemím však české podniky na evropském trhu postupně ztrácejí výhodu levné práce. S výraznější ztrátou mzdové konkurenceschopnosti se české firmy setkávají na dolarových trzích. Na druhé straně koncepce nízké výdělkové hladiny komplikuje cenovou konvergenci a změnu struktury nákladů práce, resp. snížení daňového zatížení práce.

Čeští zaměstnavatelé se nevyrovnali s konvergenčními procesy. Při dosažené cenové hladině by již měli sociální partneři při mzdových vyjednáváních přihlížet nejen k vývoji inflace a produktivity v tuzemsku, ale i k pohybu výdělků v konkurenčních ekonomikách a k inflačnímu diferenciu a ke změnám směnného kurzu Kč. Např. generální dohody v Dánsku, Nizozemsku, Irsku a Norsku sjednávají dynamiku mezd s ohledem na zahraniční konkurenci, v Belgii vzájemné souvislosti mezi pohybem mezd v zemi a u hlavních konkurentů řeší od roku 1996 zákon o konkurenceschopnosti.

3.1.4 Projekt "Aktuální otázky rodinné politiky s ohledem na specifika různých fází rodinného cyklu"

Stěžejní oblastí výzkumné činnosti v oblasti rodinné politiky byla v roce 2010 problematika systému sociálně-právní ochrany dětí a obecně společenské pomoci ohroženým dětem a rodinám. Toto zaměření vycházelo z "Národního akčního plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009-2011"

(NAP), který definuje klíčové aktivity nutné pro zvýšení kvality práce s ohroženými dětmi a rodinami. Vedle obecného vyhodnocení hlavních součástí systému sociálně-právní ochrany dětí byla činnost zaměřena také na náhradní rodinnou péči, konkrétně na pěstounskou péči. Její zkvalitnění a rozšíření vychází z jedné z hlavních tezí NAP, tj. preference péče o děti v rodinném prostředí - v původní nebo náhradní pěstounské rodině - před péčí ústavní. Přitom byly využívány i další koncepční materiály MPSV ČR, a sice "Sjednocení obsahu příprav náhradních rodičů, nastavení mechanismu kontroly kvality příprav, zpracování a pilotní ověření metodiky příprav dětí na přechod do NRP" a "Vytvoření systému celoživotního vzdělávání náhradních rodičů (propojení se systémem příprav a poradenských služeb, reflexe potřeb náhradních rodin, zvyšování jejich kompetencí)".

Hlavními cíli dlouhodobého procesu transformace celého systému péče o ohrožené děti jsou zvýšení kvality práce a dostupnosti služeb pro ohrožené děti a rodiny a sjednocení postupu pracovníků při řešení konkrétní situace ohroženého dítěte. Nové přístupy mají vést k zásadním požadovaným změnám péče, vycházejícím ze základních práv dětí. Těmito změnami jsou snížení počtu dětí dlouhodobě umístěných ve všech typech ústavní péče a zvýšení životních šancí dětí, podpora rozvoje osobnosti dětí, jejich nadání a rozumových i fyzických schopností v co nejširším objemu a zachování životní úrovně nezbytné pro jejich tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální vývoj (NAP). Vzhledem k absenci informací kvalitativního i kvantitativního rázu, které by komplexně mapovaly současný stav systému práce s ohroženými dětmi, je jednou z klíčových aktivit prvních kroků transformace důkladná analýza stávajícího systému péče o ohrožené děti v České republice, přičemž oblasti jejího zaměření byly explicitně stanoveny v NAP:

- postup ohroženého dítěte napříč systémem se zvláštním zřetelem k postihnutí metodického a odborného zajištění práce s dítětem,
- regionální síť služeb pro ohrožené děti a rodiny se zaměřením na možnosti pokrytí poptávky a potřeby různých typů služeb v jednotlivých regionech, ale také na finanční a personální souvislosti a otázky kvality a plánování služeb dle měnících se potřeb regionu,
- řídicí, metodické a kontrolní funkce státní správy.

V souvislosti s plněním těchto analytických cílů byl v roce 2010 Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. pověřen Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR realizací pilotního projektu analýzy systému péče o ohrožené děti ve vybraných krajích České republiky. V souvislosti s tím byl realizován rozsáhlý terénní výzkum ve třech pilotních krajích (Karlovarský, Olomoucký a Zlínský kraj)⁴ skládající se:

- z výzkumu v pobytových zařízeních zřizovaných krajem či příslušným ministerstvem,
- z výzkumu na odděleních sociálně právní ochrany dětí na úřadech obcí s rozšířenou působností, při kterém byla provedena kvalitativní analýza řešení konkrétních případů spolu s posouzením spolupráce OSPOD s poskytovateli dalších relevantních služeb (zdravotnických, vzdělávacích, právních aj.)
- a z výzkumu dalších subjektů, podílejících se poskytovanými službami na práci s ohroženými dětmi a rodinami.

⁴ Čtvrtým pilotním krajem transformace je Pardubický kraj, v němž byla analýza provedena již v první polovině roku 2010. V rámci její realizace zde byly použity a odzkoušeny nástroje a techniky sběru dat převzaté od organizace Lumos. Tyto nástroje vyvinuté pro jiné země, byly adaptovány na české podmínky a následně po jejich evaluaci byly upraveny a doplněny pro sběr dat v dalších třech zmiňovaných krajích.

Vedle takto analyzovaného systému práce s ohroženými dětmi a rodinami v pilotních regionech byla taktéž provedena analýza řízení, financování a legislativní úpravy systému péče o ohrožené děti a rodiny, a to na celorepublikové úrovni.

Výsledky těchto analýz jsou zaměřeny na poskytnutí ucelených informací pro účely transformace systému na národní úrovni, včetně souvisejících legislativních změn, a taktéž pro další koncepční činnost MPSV a tvorbu Národního akčního plánu na období 2012-2013. Záměrem bylo postihnout fungování a problémy celého systému péče o ohrožené děti nejen na úrovni reálné praxe zúčastněných subjektů, ale také z hlediska efektivity řízení, legislativního ukotvení a racionality financování. Výstupy projektu tvoří dvě samostatné studie.

První studie "Zhodnocení a optimalizace řízení systému sociálně-právní ochrany (ohrožených) dětí a rodin ve vybraných regionech" má tři části věnované orgánům sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), pobytovým zařízením pro ohrožené děti a službám pro rodiny, děti a mládež. Část studie vycházející z hloubkových rozhovorů na OSPOD byla zaměřena na otázky, jakým způsobem je tam realizována sociální práce, jakých možností mohou při práci s rodinami pracovníci SPOD využívat a na jaké limity mohou narážet. Závěry analýzy poukazují na možnosti řešení zjištěných problémů práce na OSPOD: navýšením personálních kapacit OSPOD, větší podporou terénní sociální práce, zavedením supervize u pracovníků OSPOD, důrazem na vzdělání sociálních pracovníků, které reflektuje nutnost praxe ukotvené v odborných poznatcích práce s klienty, včetně průběžného vzdělávání, podporou vzdělávání ve specifických znalostech a dovednostech pracovníků, zvyšováním odborných kompetencí sociálních pracovníků pro práci s rodinami, vypracováním metodik práce s klientem, zvyšováním informovanosti o síti sociálních služeb v daném regionu a zlepšením její provázanosti na činnost pracovníků OSPOD, podporou větší spolupráce mezi pracovníky OSPOD a externími subjekty, intenzivnější spolupráci mezi NNO a pracovníky OSPOD, podporou dostupnosti terénních asistenčních služeb a vyšším důrazem na podporu sociálního a azylového bydlení.

Část věnovaná situaci v pobytových zařízeních a péči o děti v nich se zaměřila zejména na stěžejní problémové okruhy umístování dětí do institucionální péče: materiální a personální předpoklady fungování institucionální péče, dlouhodobost pobytu v konkrétních zařízeních a v systému institucionální péče, adekvátnost umístění do ústavní péče, dopady umístování dětí do pobytových zařízení na jejich další život a rodinné vztahy a na vzájemnou provázanost dílčích složek systému sociálně-právní ochrany dětí.

Ohledně oblasti služeb pro (ohrožené) rodiny a děti bylo cílem především blíže poznat podmínky a bariéry fungování sítě služeb a problémy jejich poskytovatelů, konkrétně dostupnost služeb, jejich financování a personální kapacity, spolupráci poskytovatelů s orgány sociálně-právní ochrany dětí a s dalšími subjekty působícími v této oblasti a připravenost k dalšímu rozvoji. Potvrdil se dobrý potenciál sféry služeb nabídnout kvalitní a rozmanité služby, ale současně se potvrdila nedostatečnost jejich sítě a regionální rozdíly. Hlavními bariérami rozvoje je nedostatek a způsob získávání finančních prostředků, omezená vzájemná důvěra subjektů působících ve veřejné, soukromé a nestátní neziskové sféře a jejich odlišný přístup k péči o ohrožené děti a také otázky získávání a předávání informací o klientech. Poskytovatelé služeb projevují zájem o rozšíření svých služeb, jehož vážnost často dokládají již existující konkrétní plány. Zde je tedy dobrý základ pro zkvalitnění sítě služeb. Je však třeba tuto snahu podpořit zejména v oblasti financování, ale také veřejného uznání a propagování.

Druhá studie nazvaná "Analýza legislativy, řízení a financování systému péče o ohrožené děti" se zaměřila na zjištění souladu předpisů nižší právní síly s normami ústavního pořádku a s mezinárodními smlouvami zakotvujícími ochranu základních lidských práv a rovněž práv dítěte. Ukázala mj., že je potřeba legislativně blíže

definovat pojem nejlepšího zájmu a blaha dítěte a legislativně upravit bližší podmínky pro možnost odnání dítěte z rodiny. Z hlediska řízení systému je nezbytné sjednotit a intenzivně koordinovat působnost všech subjektů při výkonu péče o ohrožené děti. Předpokladem zkvalitnění péče o ně je i vypracování jednotných standardů práce s takovými dětmi. Ekonomické hledisko bylo zpracováno mj. na základě analýzy průchodu dítěte systémem. Systém péče o ohrožené děti vykazuje z ekonomického hlediska běžný jev pro spotřební organizace rozpočtového charakteru, kdy cílem se stává péče o systém samotný, péče o ohrožené děti ustupuje do pozadí. Namodelované kazuistiky ukázaly, že při dodržování ústavních principů práv dítěte lze dosáhnout jak zkrácení doby průchodu dítěte systémem, tak výrazného snížení souvisejících výdajů veřejných rozpočtů.

Druhý projekt z oblasti sociálně-právní ochrany byl zaměřen na ověření metodiky hodnocení situace dítěte a jeho rodiny v praxi. V rámci sociální práce s dítětem a jeho rodinou je jednou z klíčových fází posouzení životní situace klienta. Od tohoto posouzení se odvíjí nejen fáze intervence, ale mnohdy také celková kvalita a efektivita práce s klientem a jeho rodinou. Podstatou posouzení je stanovení rizikových i protektivních faktorů v životní situaci klienta a jeho rodiny. Nezbytnou součástí je také stanovení potřeb dítěte a jeho rodiny. Dle takto strukturované výchozí situace je poté možné stanovovat cíle i metody intervence. V praxi se ukazuje, že až na výjimky nemají pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí k dispozici žádnou metodiku hodnocení. Tato absence metodik je nahrazována způsoby, které sami pracovníci nazývají jako praxí "ověřené". Ve skutečnosti přistupují k posouzení situace dle zažitých způsobů, které nemají standardizovanou podobu a mohou se odlišovat v závislosti na zvyklostech a odborné úrovni jednotlivých oddělení, ale i dle vzdělání či profesních zkušeností jednotlivců. Tato situace je částí pracovníků hodnocena kladně v tom smyslu, že jim stávající praxe vyhovuje při současném zdůrazňování autonomie rozhodnutí pracovníků a specifičnosti jednotlivých případů a situací. Nebezpečím takového přístupu však v důsledku může být i situace, že se pracovník v rámci posouzení zaměřuje pouze na některé aspekty problémů klienta a jiné zcela opomíjí. Naopak, část pracovníků by nějakou metodiku posouzení situace rodiny a dítěte uvítala, protože by jim umožnila lépe se orientovat v tom, na co se mají v rámci posouzení prvků životní situace klienta zaměřovat.

Celkový obrázek toho, zda by pracovníci metodiku SIDRO doporučili k užívání v rámci praxe a působnosti OSPOD, je dle výsledků evaluačního výzkumu poměrně ambivalentní. Mírná nadpoloviční většina by sice metodiku doporučila, na druhé straně však stojí početně nemálo zastoupená skupina pracovníků, kteří by metodiku k použití v praxi nedoporučili. Tyto názory poměrně úzce souvisejí s hodnocením potřebnosti metodiky hodnocení situace dítěte a jeho rodiny v rámci OSPOD obecně - tzn. ti pracovníci, kteří nespátřují potřebnost jednotné metodiky hodnocení situace dítěte a jeho rodiny jako součást práce OSPOD, nedoporučují ani zavádět do praxe tuto konkrétní metodiku. Mezi identifikované faktory, které v praxi mohou limitovat používání metodiky SIDRO, jednoznačně vystupuje výrazné časové zatížení při jejím použití, a to jak pro pracovníky, tak pro šetřené rodiny. Stávající časové vytížení pracovníků OSPOD související s enormním množstvím případů, které mají řešit, jim v praxi neumožňuje věnovat počátečnímu hodnocení situace v rodině tolik času, kolik by bylo nutné při snaze zjišťovat širokou škálu informací. Tuto situaci lze hodnotit jako poměrně rizikovou. Druhým často zmiňovaným limitem je otázka univerzální využitelnosti metodiky. Např. mezi kurátory se většina domnívá, že se metodika obecně nehodí na kurátorské případy. Třetím limitem pro využívání metodiky jako celku je deklarovaná obtížná zjištělnost některých v ní požadovaných informací.

Na druhou stranu přínos hodnocené metodiky je spatřován v komplexním poznání rodiny a dítěte a kladně byla hodnocena její využitelnost pro plánování práce

s rodinou a pro případové konference, konzultace, supervize i zvýšení sebejistoty pracovníka.

Vedle těchto projektů bylo dále pokračováno v aktivitách, započatých v předchozím roce, a to publikací výsledků empirických šetření a dalších analýz, jejichž tematické zaměření lze souhrnně definovat jako významné fáze a oblasti rodinného cyklu. V rámci studií věnovaných různým fázím rodinného a životního cyklu bylo sledováno reprodukční chování na základě analýzy rychlých změn v demografických trendech od počátku devadesátých let minulého století a se zaměřením na objasnění, do jaké míry záměr mít dítě hraje roli v reálném chování a jaký vliv mohou mít další faktory, např. osobní charakteristiky, životní zkušenosti a socioekonomické podmínky.

Pokračovaly práce k problematice harmonizace rodiny a zaměstnání, a to konkrétně k otázkám rovnosti mužů a žen v ČR a na Slovensku s důrazem na sledování specifik a podobností obou zemí. Zvláštní pozornost byla věnována diferenciaci jednotlivců a párů na základě jejich genderové orientace, která se promítá do reálného chování mladých rodin v soukromém životě. Byly sledovány přístupy rodičů k otázce zapojení matek malých dětí na trhu práce, zajištění péče o děti a rozdělení času věnovaného rodině a domácnosti mezi partnery. Kombinace rodiny a zaměstnání je pojímána mj. jako komplexní nástroj rodinné politiky, je však otázkou, nakolik je úspěšné sladování pracovního a rodinného života skutečně podmíněno strukturálními a institucionálními vlivy, které lze politickými opatřeními ovlivnit. K diskusi k této otázce mají přispět analýzy zaměřené na vztah externích a individuálních determinant sladování rodinných a profesních povinností.

K problematice závěrečných životních fází byly dále rozpracovávány otázky dopadů odchodu do důchodu na psychologickou a celkovou životní situaci jedince. Na jedné straně ztráta společenského postavení a snížení příjmu, pokles sociálních kontaktů, často také sebejistoty, na druhé straně více volného času a příležitostí pro realizaci koníčků a dalších aktivit jsou situace, na které je třeba se v předstihu připravit. Studium různých způsobů, jak se lze na stáří připravit, a načasování odchodu do důchodu a plánů pro toto období života jsou stále relevantní otázky pro sociologii.

3.1.5 Projekt "Politika zaměstnanosti v novém tisíciletí"

V rámci tohoto projektu byla pozornost soustředěna na dva problémové okruhy:

- Hledání vhodných řešení v oblasti snižování nezaměstnanosti. Konkrétně se jednalo i o posouzení implementace vybraných projektů ESF na lokální úrovni z pohledu ohrožených skupin na trhu práce.
- Zmapování existujících opatření využívaných v praxi zahraničních zemí v oblasti dalšího vzdělávání dospělých.

Důsledky krize, resp. její negativní dopady na život lidí lze zmírnit zejména vytvořením účinných předpokladů pro co nejrychlejší opětovné zapojení do pracovního procesu. Předpoklady musí být učiněny jak na straně pracovní síly - otázky vzdělání, mobility atd., tak na straně dalších zúčastněných subjektů - stát, zaměstnavatel, region, město či obec. Do "boje" proti negativním aspektům krize se tak musí zapojit nejen politika zaměstnanosti, ale i další politiky, jakými jsou vzdělávací, daňová, průmyslová, strukturální, personální atd.

Z výše uvedených důvodů byla pozornost v roce 2010 věnována zejména hledání vhodných řešení v oblasti snižování nezaměstnanosti. Konkrétně se jednalo o posouzení implementace vybraných projektů ESF na lokální úrovni z pohledu ohrožených skupin na trhu práce a dále pak o zmapování existujících opatření využívaných v praxi vybraných zemí v oblasti dalšího vzdělávání dospělých.

Zhruba od roku 2007 představují projekty Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ) významný zdroj aktivit a příležitostí pro zapojení různých cílových skupin, ale také pole pro rozšíření subjektů realizujících tyto programy. Cílem projektu Implementace vybraných projektů ESF na lokální úrovni - příklady "dobré praxe"? bylo formou dvou případových studií ukončených projektů financovaných z OP RLZ, zaměřených na rizikové skupiny a realizovaných na lokální úrovni neziskovými subjekty, vyhodnotit implementaci těchto projektů, kontext jejich realizace a případné efekty.

Objektem studie byly dva programy realizované v rámci programu Equal, zaměřené na cílovou skupinu romské komunity. Tato volba byla vedena existencí strategických dokumentů přijatých na národní úrovni, které tuto skupinu, kromě jiných (zdravotně postižené osoby, starší osoby a mladí do 25 let bez kvalifikace nebo s nízkou úrovní kvalifikace), identifikují jako jednu z rizikových vzhledem k trhu práce. Pro osoby z této cílové skupiny je charakteristická kumulace znevýhodnění při hledání pracovního uplatnění, vedoucích od nízkého vzdělání přes možné negativní předpoklady na straně nabídky pracovních míst až k prostorové izolaci.

Z hlediska implementace projektů lze konstatovat, že obsah aktivit a nabízených služeb se výrazně neliší od aktivit nabízených veřejnými službami zaměstnanosti, z tohoto hlediska nebyla míra inovativnosti ve způsobech změn charakteristik nezaměstnaných vzhledem k požadavkům trhu práce nijak zásadní. Z hlediska strategických cílů je patrné, že vyhodnocované projekty nenaplňují předpoklad spojovaný s programy realizovanými nestátními subjekty, totiž to, že se obvykle přizpůsobují požadavkům cílových skupin a méně reagují na potřeby stávajícího trhu práce. U obou projektů byla patrná snaha o změnu spíše na straně nabídky práce než prosazováním systémových změn na straně poptávky, i když byly opakovaně konstatovány systémové bariéry při prosazování sociálním vyloučením ohrožených skupin, spočívající v nedostatečné regulaci nelegálních forem zaměstnávání a konfliktní situace mezi vysokou zadlužeností osob a formalizací pracovních poměrů. Těžiště aktivit spočívalo v přizpůsobení charakteristik osob z cílové skupiny požadavkům trhu práce, zejména motivací osob k hledání práce, motivací k formalizaci pracovních vztahů, dále pak zvyšování tzv. soft skills, zejména ve způsobech komunikace se zaměstnavateli, sebeprezentace při žádosti o zaměstnání a nácviku efektivnějších způsobů vyhledávání volných pracovních míst. Specifickou podporou pak byla možnost bezplatné telefonické komunikace se zaměstnavateli nabízejícími volná pracovní místa.

Co je však pro tyto projekty typické a významně je odlišuje od poskytovaných veřejných služeb zaměstnanosti, je jejich vysoké zacílení právě na skupinu problematicky uplatnitelnou na trhu práce, individualizace přístupu a vysoká časová dotace, kterou je možné jednotlivým uchazečům ze strany sociálních pracovníků-poradců věnovat.

Z hlediska tvorby lokálního partnerství tohoto typu subjektů poskytujících specifické služby orientované na hledání zaměstnání s úřadem práce se nepodařilo v průběhu projektů navázat užší spolupráci, ta se v podstatě redukovala na přeposílání uchazečů spadajících do cílové skupiny ze strany úřadu práce k těmto subjektům. Tento způsob koexistence různých subjektů poskytujících tytéž služby může generovat riziko segregace různých skupin uchazečů a zesilovat podmínky pro dualizaci trhu práce a služeb zaměstnanosti.

Zájem studie byl, kromě implementačních aspektů projektů, soustředěn také na kvantifikovatelné výsledky, jichž se podařilo realizací projektů dosáhnout. Tento zájem byl však redukován pouze na ty výsledky, které bylo možné vyvodit ze struktury databází, jak si je stanovili realizátoři projektu. Pokud je jako stěžejní výsledek stanoveno nalezení pracovního uplatnění v období po absolvování základních aktivit, které projekty pro zájemce nabízely, a v průběhu realizace projektu, u obou projektů se dá konstatovat zhruba dvacetiprocentní úspěšnost. Není však zcela možné

systematicky sledovat udržitelnost takto získaných míst v čase a zcela vyloučit opakované zařazení do těchto aktivit.

Za větší problém však lze považovat nemožnost komparace těchto efektů s efekty, které vykazují veřejné služby zaměstnanosti, protože cílová skupina "romská komunita" zůstává ve statistické evidenci nadále neviditelná a můžeme na její přítomnost usuzovat pouze nepřímo, např. skrze statistiky týkající se nízkokvalifikovaných uchazečů. Údaje o přidané hodnotě projektů pak zůstávají pouze na bázi odhadů.

Nezanedbatelné efekty zmíněných projektů je pak na místě relativizovat také připomenutím kontextu realizace projektů, tedy faktu, že probíhaly v době ekonomické konjunktury, nízké nezaměstnanosti a převisu nabídky volných pracovních míst, alespoň pro určité typy pracovních pozic (nízkokvalifikovaná místa ve výrobě), která vedla zaměstnavatele k významné redukci nároků na pracovní síly a vrcholila významným vstupem zahraničních pracovníků na český trh práce. V této situaci se k pracovnímu uplatnění dostávali i ti, kteří standardně stáli na konci tzv. fronty uchazečů o práci. V důsledku změny ekonomické situace jsou to však opět oni, kteří o místa přicházejí nejdříve. O tomto dopadu krize na vybranou cílovou skupinu hovoří ve zpětném pohledu realizátoři sledovaných projektů, kteří v realizaci stejných či obdobných aktivit nadále pokračují.

Druhým problémovým okruhem, kterému byla v rámci tohoto projektu věnována pozornost, byla problematika "Best Practices ve vzdělávání dospělých - příklady ze zahraničí". Zvyšování a aktualizace znalostí a dovedností se řadí mezi významné preventivní nástroje řešení problémů s dlouhodobou nezaměstnaností a sociálním vyloučením občanů, jejichž nežádoucí dopady - a to zejména v současném období, kdy se ekonomiky potýkají s dopady hospodářské krize - narůstají velmi značnou rychlostí. Potřebnost nepřetržitého zvyšování vědomostí a častější nutnost osvojování nových znalostí a dovedností předpokládají intenzivní znalostní rozvoj a další vzdělávání představuje nenahraditelný předpoklad pro udržení či získání pozice na trhu práce. Teoretickým otázkám a samotné problematice dalšího vzdělávání byla věnována pozornost v minulosti, kdy byla pozornost soustředěna na vymezení základních prvků systému dalšího vzdělávání na základě komparační analýzy dalšího vzdělávání ve vybraných zemích EU. V návaznosti na získané poznatky byla pozornost zaměřena následně na rozšíření a prohloubení poznatků o konkrétních, zajímavých příkladech opatření a nástrojů uplatňovaných v praxi zahraničních zemí v oblasti podpory znalostního rozvoje dospělých občanů.

Zpracovaná studie představuje vybrané, inovativní - a přesto méně známé - realizované příklady opatření existující v praxi zahraničních zemí, jejichž společným znakem je podpora a usnadnění aktivní, dobrovolné účasti dospělých ve vzdělávacích aktivitách. Vybrané inspirativní příklady by tak mohly poskytnout potřebná východiska a po přizpůsobení konkrétním českým podmínkám a potřebám české populace by mohly být využity pro účely hledání žádoucího řešení dané problematiky v prostředí České republiky.

Postup řešení vymezeného tématu byl založen na sekundární analýze rozsáhlého množství zahraničních informačních zdrojů. Jednalo se především o řadu odborných zahraničních publikací, mezinárodních výzkumných studií, národních materiálů jednotlivých zemí, informační a statistické zdroje relevantních projektů (hodnotící zprávy, výroční zprávy, internetové stránky). Současně bylo dále možné navázat a využít poznatků získaných v souvislosti s řešením předešlých výzkumných projektů zaměřených na problematiku vzdělávání dospělých. Hlavní zjištěné poznatky byly následně rozpracovány za účelem představení jednotlivých opatření v nezbytném rozsahu. Zpracovaná charakteristika vybraných opatření předkládá zejména informace o jejich zaměření, cílech, mechanismu fungování a v relevantních případech realizovaných projektů i výsledky hodnocení jejich dopadů.

Cílem zpracované studie bylo podrobněji charakterizovat existující vybrané zahraniční příklady dobré praxe v oblasti podpory individuálního vzdělávání dospělých, jejichž praktické fungování již bylo ověřeno praxí, a zmapovat konkrétní zkušenosti zahraničních zemí s jejich praktickou realizací. Výběr příkladů byl veden účelem představit opatření, která zatím nejsou v literatuře dostatečně zpracována či podrobněji analyzována. Pozornost je směřována na méně rozšířené poznatky a zkušenosti a prohloubení dostupných informací o co nejvíce detailů. Hledání příkladů dobré praxe se současně zaměřilo na vybrané oblasti, které i v České republice vyžadují zlepšení a přijetí účinných řešení.

Vzhledem k již poměrně širokému okruhu známých poznatků o nejvýznamnějších vhodných nástrojích řešení finančních omezení je v předkládané studii prezentace finančních nástrojů na podporu úhrady vzdělávacích aktivit zaměřena pouze na několik příkladů, které na základě vyhodnocení dopadů prokázaly svoji úspěšnost či představují určitý inovativní přístup. Pozornost je dále, vedle finanční podpory, více zaměřena na skupinu ostatních nejzávažnějších překážek dalšího vzdělávání dospělých, tedy zejména časová omezení či zajištění dostupnosti potřebných informací. Časová omezení zapříčiněná především plněním rodinných a pracovních povinností lze částečně řešit zejména prostřednictvím přizpůsobení procesu vzdělávání potřebám dospělých jedinců. Otevírá se zde tak prostor pro rozmanité možnosti vzdělávání, a to především za současného využití informačních technologií, ale i vhodně zvoleného propojení vzdělávací aktivity s každodenně vykonávanými činnostmi. V souvislosti s každodenními povinnostmi zabezpečení rodinných rolí nabízí současně určité řešení i pomoc či podpora při péči o dítě, popř. obecně o potřebného člena rodiny. Dané opatření tak zároveň nabízí řešení časového omezení způsobeného nezbytností péče o člena rodiny i snížené dostupnosti, zejména finanční, popř. geografické, pečujících služeb poptávaných v důsledku realizace vzdělávací aktivity. Rozhodnutí dospělých o podstoupení a výběru vzdělávací činnosti současně ovlivňuje kvalita a dostupnost potřebných informací o vzdělávacích příležitostech. Vedle samotných základních údajů o kurzech, vyučovaných předmětech jsou to také nezbytné informace o kvalitě poskytovaného vzdělávání v realizovaných kurzech a podoba konkrétní vzdělávací nabídky připravené s ohledem na potřeby cílové skupiny, jejíž místní či regionální odlišnosti či specifika by měla být zohledněna. V rozhodování o dalším vzdělávání zájemce současně zvažuje omezení svého volného času a vynaložení prostředků, proto bude očekávat a požadovat za podstoupená omezení kvalitní služby, k jejichž výběru nezbytně potřebuje dostatek informací a vyhovující nabídku.

Přestože existující inspirativní příklady dobré praxe v oblasti aktivní podpory dospělých k dalšímu vzdělávání úspěšně uplatňované v zahraničních zemích přinášejí zajímavé zkušenosti, které by mohly představovat východisko pro ostatní státy, nejsou informace poskytující detailnější přehled a charakteristiku o jednotlivých nástrojích dostatečně snadno a přehledně dostupné. Vytvoření zatím chybějící "databáze" dobrých příkladů opatření, obsahující informace o jejich realizaci a dopadech, zavedených v jednotlivých zemích by jistě ostatním pomohlo při inspiraci a využití ověřených řešení pro implementaci konkrétních, žádoucích opatření. Potřebná dostupnost komplexnějšího informačního zdroje je zároveň i v souladu s otevřenou metodou koordinace EU založenou na učení, čerpání či předávání příkladů dobrých zkušeností mezi zeměmi.

Neochota k dalšímu vzdělávání českých dospělých je zdůvodňována, vedle finanční zátěže, časovými omezeními a ovlivněna i negativními předešlými zkušenostmi se školní výukou. Individualizovanější výuku, přívětivější a lépe vyhovující možnosti získávání a zvyšování znalostí a dovedností lze považovat za faktory s významným vlivem na motivaci a účast dospělých v dalším vzdělávání. Zavedení inovativních, alternativních způsobů rozvoje znalostí a využití dostupných technologií tak nabízí značné možnosti k usnadnění přístupu a rozšíření vzdělávacích aktivit dospělých

zájemců o další vzdělávání. Vybrané příklady zahraničních zkušeností ukázaly možnosti netradičních postupů podpory aktivní účasti dospělých v dalším vzdělávání. Rozmanité formy stimulace využívají postupů zohledňujících potřeby dospělých a reagujících na překážky jejich dalšího znalostního rozvoje.

Na základě poznatků dosažených studiem zahraničních "best practices" - zaměřených na dosažení vyšší aktivity a zvýšení zájmu dospělých o vlastní znalostní rozvoj - lze vymezit několik hlavních, konkrétních doporučení pro dosažení účinnějšího rozvoje v oblasti dalšího vzdělávání:

- Vytvoření jednotné databanky dobrých příkladů obsahující přehledné informace o realizovaných aktivitách v oblasti rozvoje dalšího vzdělávání. Mezinárodní databanka jako informační zdroj prezentující zkušenosti jednotlivých zahraničních zemí by poskytovala přehledně kompletní informace v jednotném členění, snadno dostupné všem potenciálním zájemcům. Zřízení informačního systému, např. na evropské úrovni, je zřejmě v kompetenci příslušného řídicího orgánu EU, nicméně iniciativa a aktivní přístup k ovlivnění konečné podoby může vzejít i od jednotlivých členských zemí.
- Dostupné finanční zdroje poskytované v rámci řady rozvojových projektů představují značný prostor a široké možnosti jejich využití při uplatnění zahraničních zkušeností a získaných inspirací vytvořením rozmanitých iniciativ finančně podpořených z evropských či národních veřejných zdrojů.
- Zahraniční zkušenosti konkrétních projektů, jejichž realizace umožnila již evaluaci výsledků a dopadů, poskytují důležité poznatky o potenciálu zavedených opatření dosáhnout vymezených cílů. Doložené výsledky hodnocení realizace opatření dokumentují jejich schopnost zvýšit zájem, motivaci a následně i účast dospělých ve vzdělávání prostřednictvím zajištění jeho lepší dostupnosti při využití mobilních, IT technologií, obecněji tedy alternativních možností vzdělávání, poskytnutí individuální finanční podpory, přizpůsobení vzdělávací nabídky potřebám poptávkové strany.
- Snadno realizovatelný způsob hodnocení úrovně a spokojenosti se vzdělávacími kurzy založený na evaluaci, prováděné samotnými klienty nakupovaných vzdělávacích služeb, představuje do jisté míry jednoduchý systém, avšak současně poskytující důležité a potřebné informace pro rozhodování ostatních při volbě příslušné vzdělávací aktivity.
- Rozvoje nejzákladnějších dovedností (čtení, psaní apod.) lze vhodně dosáhnout prostřednictvím souběžného propojení s každodenně vykonávanými činnostmi, v rámci nejběžněji dostupných příležitostí, zájmových aktivit.
- Významný nástroj v systému podpory k vyšší účasti ve vzdělávání v dospělém věku, vedle rozmanitých forem finanční podpory na úhradu cen vzdělávacích kurzů, kde lze současně využít vhodnější možnosti jejího nepřímého poskytování v nepeněžní podobě, současně představují finanční příspěvky, poskytované za jasně vymezených podmínek, přihlížejících i ke konkrétní situaci jedince na účely snížení dalších výdajů spojených a vzniklých z důvodu vzdělávání. Zohlednění důležitých faktorů, zejména osobních či sociálních, které výrazně svými vlivy zasahují do možností dospělých realizovat vzdělávací aktivity, je pro jejich úspěšné absolvování zcela nezbytné.

3.1.6 Projekt "Vybrané sociálně-ekonomické aspekty transformace sociálních služeb"

V rámci tohoto projektu byla pozornost soustředěna na řešení tří problémových okruhů:

- na analýzu systému efektivnosti financování a poskytování sociálních služeb,
- na zmapování cílů, priorit a opatření stanovených ve vybraném krajském plánu rozvoje sociálních služeb a vyhodnocení jejich relevance, způsobu jejich uplatňování a jejich předpokládaných, reálných a případně i neplánovaných dopadů,
- na komparaci poskytování pečovatelské služby v podmínkách změny politiky sociálních služeb, tj. před a po vstoupení v platnost zákona č. 108/2006 Sb., konkrétně specifického nástroje řízení kvality, který tento zákon přináší.

Vývoj každého sociálního systému ovlivňuje celá řada faktorů, které nepůsobí izolovaně, ale navzájem se ovlivňují, podmiňují a existuje mezi nimi i řada zpětných vazeb, jejich význam se mění v závislosti na konkrétních historických podmínkách jednotlivých zemí. Tyto faktory lze v zásadě rozdělit na tři hlavní okruhy:

- demografický vývoj,
- ekonomické a sociální faktory,
- společensko politické determinanty, vč. mezinárodních aspektů.

V oblasti poskytování sociálních služeb je z hlediska očekávaných změn v oblasti zdravotního stavu populace a v důsledku stárnutí populace nezbytné věnovat pozornost především těmto aspektům:

- analýze demografického vývoje do r. 2020 podle údajů Projekce obyvatelstva ČSÚ do r. 2065,
- analýze systému financování dlouhodobé sociálně-zdravotní péče v naší zemi (v tomto smyslu je nezbytné věnovat pozornost především analýze změn ve struktuře příjemců příspěvku na péči v letech 2007-2009, analýze výsledků dotačního řízení v letech 2007-2010, přístupu zdravotních pojišťoven k financování ošetrovatelské péče v pobytových zařízeních sociálních služeb a financování sociální péče v lůžkových zdravotnických zařízeních),
- analýze a prognóze vývoje zdravotního stavu osob starších 65 let z hlediska jeho dopadu na potřebu dlouhodobé sociálně-zdravotní péče,
- mezinárodním aspektům, zejména přístupům k těmto službám jako ke službám obecného zájmu a zkušenostem s řešením těchto otázek ve vybraných evropských zemích.

Vedle těchto faktorů je však nutno mít na zřeteli řadu dalších aspektů, které ovlivňují potřebu sociálních služeb. V tomto smyslu se jedná např. o otázky:

- související s kvalitou bydlení seniorů (možnost žít v malometrážních bezbariérových bytech s přiměřenou výší nájmu),
- související s dostupností nezbytných veřejných služeb především z hlediska jejich bezbariérovosti,
- související s dopravní obslužností jednotlivých regionů prostředky veřejné dopravy,
- střetu zájmu při výkonu státní správy a samosprávy především na úrovni obcí s rozšířenou působností a krajů.

Cíle, priority a relevance jednotlivých opatření v krajském plánu rozvoje sociálních služeb byly analyzovány v Moravskoslezském kraji. Povinnost krajů zpracovávat na jejich území střednědobé plány rozvoje sociálních služeb (dále jen SPRSS) vyplývá ze zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen zákon o sociálních službách) a plánování rozvoje sociálních služeb představuje jednu z nejvýznamnějších činností, které kraje v oblasti sociálních služeb zajišťují v rámci vlastní působnosti.

I přes existenci určitých jednotných prvků není krajům ze strany státu předepisována jednotná a všeobecně závazná forma, a to ani ve vztahu k samotnému plánování rozvoje sociálních služeb, tím méně pak samozřejmě ve vztahu k jejich výstupům. Výstupy, tj. rozhodnutí o krajských prioritách i výsledná podoba SPRSS, tak jsou v každém kraji dosahovány individuálně a jednotlivé kraje se mohou v obou těchto ohledech značně lišit. Tuto situaci je bezpochyby možné vnímat jako žádoucí, nicméně tato skutečnost zároveň znamená podstatné omezení možností provedení srovnávací analýzy zpracovaných krajských plánů. Krajské plány se totiž liší v celé řadě ohledů, a to včetně časového harmonogramu pro jejich realizaci, respektive v období jejich platnosti.

V období následujícím bezprostředně po přijetí zákona o sociálních službách měly všechny kraje ve vztahu k plánování rozvoje sociálních služeb velmi podobnou výchozí pozici. V současné době se však jednotlivé kraje velice liší nejen co do zvoleného přístupu k plánování rozvoje sociálních služeb, ale také co do fázování krajem za tímto účelem realizovaných aktivit. Zatímco v období bezprostředně následujícím po přijetí zákona o sociálních službách bylo možné (byť s řadou omezení) a účelné porovnat podobu zpracovaných krajských plánů, v současnosti se jako vhodnější jeví zaměřit pozornost pouze na vybraný kraj a v rámci něho sledovat dosavadní průběh plánování rozvoje sociálních služeb.

Pro účely výběru kraje, jehož plán byl dále sledován, byly jako opora využity vybrané poznatky o charakteristikách prvních zpracovaných krajských plánů. Konkrétně se jednalo o tyto vybrané znaky:

- období, pro něž byl SPRSS zpracován,
- otázku, zda materiál představuje výchozí analytický podklad (tj. strategie v něm navržena není) nebo zda dokument formuluje přechodná opatření, popřípadě jsou v něm definovány kroky pro plánování rozvoje sociálních služeb v dalším období,
- otázku, zda jsou ve strategii navržené příslušným krajským plánem stanoveny priority a opatření vztahující se k jednotlivým typům sociálních služeb a k jejich rozvoji obecně,
- využití metody komunitního plánování při zpracování dokumentu a intenzitu využití obecních komunitních plánů pro účely zpracované analýzy,
- otázku projednání situace cílových skupin uživatelů sociálních služeb a
- přesah plánu mimo oblast sociálních služeb podle zákona o sociálních službách.

U plánů zpracovaných v dalším období již byly za všechny kraje sledovány pouze informace o období, pro něž byly zpracovány, a počet SPRSS, jež příslušný kraj od roku 2006 zpracoval a jež byly zastupitelstvem kraje schváleny a zveřejněny do října 2010. Důkladnějšímu vyhodnocení aktuálně platných krajských plánů z hlediska dalších aspektů bránilo především to, že v některých krajích byly velmi důkladně rozpracovány cíle a priority pro oblast sociálních služeb již ve výchozích krajských plánech, zatímco jiné krajské plány zpracované před rokem 2008 naopak představovaly spíše výchozí analytický podklad. Následně zpracované krajské plány tak v některých krajích představovaly spíše "aktualizaci" předchozího plánu. Naopak v krajích, v nichž první zpracovaný krajský plán představoval výchozí analytický podklad, znamenal nově zpracovaný plán (např. jím stanovené cíle a priority) vyústění aktivit

zakotvených v předchozím dokumentu. V takovém případě nejenže by nebylo možné dokumenty mezi sebou porovnávat, ale při hodnocení stavu plánování rozvoje sociálních služeb v příslušném kraji by bylo potřebné současně vycházet z obou krajem zpracovaných dokumentů.

Studie se dále zaměřila na zhodnocení Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010-2014. Nejprve přitom byly ještě stručně shrnuty významné charakteristiky Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na rok 2008-2009 a byla diskutována vazba mezi výchozím a následně zpracovaným krajským plánem. Následně byl stručně charakterizován Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010-2014. Jako poslední krok pak bylo provedeno detailní zhodnocení cílů, priorit a opatření pro oblast sociálních služeb v Moravskoslezském kraji.

V rámci projektu byla dále realizována další fáze případové studie o pečovatelské službě. K podrobnějšímu uchopení jejího fungování byly využity parametry, jako je zajištění praktické pomoci, pomoci s péčí o vlastní osobu, průběžné sledování klientovy situace, poskytování dohledu a uplatnění principů care managementu. Je evidentní, že senioři ve spojení s poklesem soběstačnosti očekávají od sociální služby více než zajištění základní pomoci s domácností či obstarání praktické pomoci typu nákup či žehlení a praní prádla, jako klíčová se u těchto osob jeví potřeba bezpečí. Vedení a pracovníci služby tento typ poptávky cíleně neevidují, spíše ji implicitně předpokládají a v určitém smyslu na ni také reagují.

Pečovatelská služba je v případě klientů náročnějších na péči prezentována jako doplňkový subjekt poskytování pomoci. Pracovníci a vedení služby předpokládají existenci funkční rodiny, která má dostatečný potenciál péči o seniora zajistit, což může selhávat např. v době zvýšené nutnosti cestovat nebo se stěhovat za prací, potřeby řešit vlastní zdravotní handicapy (děti starších seniorů jsou mnohdy sami v seniorském věku), bytové komplikace apod.

Velkým rizikem při poskytování pečovatelské služby je rovněž snaha "předat" náročnější klienty jinému poskytovateli sociálních služeb, zejména je-li tímto poskytovatelem nevládní subjekt, závislý na poskytování dotací z veřejných rozpočtů, není dlouhodobá existence takového subjektu zaručena.

Jedním z nových trendů, který se objevuje v posledních letech, je nabídka bydlení v domě s chráněnými byty, kde je klientům k dispozici pracovník v nonstop režimu. Rizikem tohoto řešení je zvyšující se počet osob v seniorském věku poptávající dlouhodobou péči, prakticky není možné pokrýt poptávku. Neméně podstatný je zde i aspekt sociálního začleňování, tato strategie prakticky směřuje k nevyhnutelnosti odchodu z vlastní domácnosti, jestliže senior vyžaduje dlouhodobou pomoc.

Vzhledem k demografickým trendům je dlouhodobě nezbytné reformulovat cíle politiky sociálních služeb a zabezpečení dlouhodobé péče o seniory. Z pohledu deinstitutionalizace či transformace pobytových zařízení je nutno upozornit, že úsilí o naplnění tohoto záměru by mělo být bezprostředně spojeno s rozšířením materiálních a personálních kapacit pečovatelské služby, popř. alternativně je možno přenést větší míru zodpovědnosti na rodinu, ovšem při zajištění její finanční podpory a podpory v rozvoji znalostí a dovedností potřebných k poskytování péče.

3.1.7 Projekt "Mezinárodní migrace osob v ČR a její sociální a ekonomické souvislosti"

V rámci tohoto projektu byla pozornost soustředěna na dva základní okruhy problémů:

- na problematiku integrace cizinců na lokální úrovni,
- na otázky pracovní migrace v době recese.

Dřívější studie ukázaly nízký stupeň angažovanosti městských úřadů a magistrátů v oblasti sociální integrace přistěhovalců pobývajících v dané lokalitě, která se odrážela v nerozvinutosti (a typicky dokonce v celkové absenci) této agendy. Podobně tomu bylo také v Brně, kde otázky integrace cizinců představovaly zcela okrajovou záležitost. Proto v r. 2010 byla zaměřena pozornost na hlubší analýzu strategií a postupů klíčových institucí, provázanosti jejich opatření a přístupu k otázkám integrace cizinců na lokální úrovni, konkrétně v případě města Brna. Vzhledem k dlouhodobé neexistenci strategického plánu integrace cizinců byl za hlavního aktéra tohoto procesu považován především Magistrát města Brna, přestože objektivně roli klíčového aktéra integrace dlouhodobě nenaplnuje, neboť nevytváří koncepční a ucelený přístup k integraci cizinců, sociální integrace je pojímána spíše v individuální rovině jako krizová intervence v situaci vážných (především existenčních) problémů přistěhovalců a jejich rodin, v rovině společenské pak jako krizová opatření, pokud by rozsah problémů populace přistěhovalců přerostl ve vážný sociální problém na území města. Jako určitý katalyzátor zájmu Magistrátu města Brna o cizince pobýující na jeho území se projevila hospodářská krize a s ní spojená očekávání. V jejím důsledku byla vytvořena pracovní (integrační) podskupina Poradního orgánu pro integraci cizinců, jejímž posláním bylo vytvoření krizového scénáře pro případ hromadného propouštění cizinců. Vedle důrazu na případná krizová opatření je z hlediska vývoje agendy sociální integrace přistěhovalců dalším charakteristickým rysem přístupem MMB důraz na podporu části přistěhovalců, která je považována za elitní. Zejména se jedná o zástupce zahraničních investorů a jejich rodinných příslušníků a částečně také o vysoce kvalifikované pracovníky, univerzitní profesory a vědce.

Naproti tomu za aktéra integrace, který postupně přebírá funkci koordinátora aktérů integrace přistěhovalců na území kraje i na území města Brna je považován Krajský úřad Jihomoravského kraje (JMK). Jeho význam vzrostl zejména se zahájením projektu "Jihomoravské regionální centrum na podporu integrace cizinců", v jehož rámci došlo nejen ke vzniku regionálního centra, ale také k vytvoření nové platformy aktérů integrace a nastavení východisek pro formulaci oficiální strategie integrace přistěhovalců v Jihomoravském kraji. Základní ideou vytvoření Centra bylo pokrytí regionu integračními službami, vytvoření sítě organizací poskytujících integrační služby a formulace koncepčního přístupu k sociální integraci na území kraje.

Celkově je možno považovat Brno za město s rozvíjejícími se institucionálními podmínkami pro integraci cizinců, a to zejména v návaznosti na vytvoření Jihomoravského centra pro integraci cizinců, rozvoj platformy aktérů integrace, jejich vzájemné komunikace a koordinace. Lokální studie nicméně ukazuje také některá selhání, resp. bariéry, které do značné míry vyplývají z fungování jednotlivých organizací činných v procesu sociální integrace cizinců. Jedná se o bariéry jak v oblasti doručení služeb cizincům, tak ve spolupráci mezi jednotlivými aktéry. Bariéry v doručování integračních služeb cizinců spočívají například v cílenosti služeb, která je vázána na zadávací dokumentaci grantových projektů a která tak ne vždy plně odpovídá potřebám přistěhovalců v dané lokalitě (odmítání pak jsou cizinci, kteří službu objektivně potřebují, avšak nespádají do formálně vymezené cílové skupiny v rámci grantového projektu). V případě úřadů pak bariérou spočívá v (deklarované) nemožnosti překročit vymezené

kompetence dané legislativou, případně nedostatkem kapacit. Bariéry identifikované ve spolupráci institucí a koordinaci aktivit se projevují jak v horizontální rovině (formálnost setkávání, nerealizace plánovaných aktivit v rámci komunitního plánu, činnost platformy vzniklé v rámci krajského projektu vysoce zatížená administrativou, soutěž mezi neziskovými organizacemi o zdroje ad.), tak také v rovině vertikální (formální jednání komisí na národní úrovni, neúspěšnost při prosazování zájmů neziskových organizací u tvůrců politik ad.).

Druhý okruh výzkumného zájmu byl soustředěn na problematiku pracovní migrace v období ekonomické recese. Ekonomická recese totiž otevřela řadu závažných otázek současného trhu práce. Nadnárodní migrace jsou globálním fenoménem a nevyvíjejí se vždy podle představ politiků. Žijí do značné míry svým vlastním životem a lze je regulovat jen částečně. V celém světě se odborníci zajímali o to, jak hospodářská krize ovlivní migrační realitu. Ukázalo se, že se přes obtíže na trhu práce migranti nevraceli a že vyčkávali v hostitelských zemích na oživení ekonomiky a oživení poptávky po pracovní síle.

Celková zaměstnanost obyvatel v České republice dlouhodobě klesá, a to nejen v důsledku stárnutí obyvatel. Míra ekonomické aktivity obyvatelstva se snižuje mimo jiné proto, že roste podíl ekonomicky neaktivních v obyvatelstvu. Okruh dlouhodobě a opakovaně nezaměstnaných obyvatel se navzdory úsilí vlády rozšiřuje. Na konci prvního čtvrtletí 2010 byl zaznamenán historicky nejvyšší meziroční pokles zaměstnanosti.

Na trh práce v České republice přicházelo až do konce roku 2008 stále více cizinců. Bylo tomu nejen proto, že rostla poptávka po cizí pracovní síle, ale i proto, že se řada opatření aktivní politiky zaměstnanosti mýjela účinkem, přestože na ni byly vynakládány značné prostředky. Ukázalo se, že zaměstnavatelé najímají na práci cizince mimo jiné i proto, že výchově nové generace pracovníků, a to i v oborech, po nichž existuje na trhu práce dlouhodobá poptávka, není věnována dostatečná pozornost. Ekonomická krize ale ukázala na krátkozrakost této politiky. Napětí na trhu práce a změny v systému sociálního zabezpečení vedly k tomu, že se zvýšil zájem uchazečů o zaměstnání i o málo atraktivní pracovní místa. Podmínky pro vyplácení příspěvku uchazečům o zaměstnání se zpřísnily, nezaměstnanost a zadluženost domácností vzrostla a úřady práce zaregistrovaly změny v chování uchazečů o zaměstnání. Mnozí z nich se zajímali o pracovní místa, která dříve z důvodů nízké atraktivity odmítali. Konkurence na trhu práce (domácích nezaměstnaných a cizinců) se zvýšila.

Míra ekonomické participace cizinců (vyjádřená podílem ekonomicky aktivních vůči držitelům povolení k pobytu) se začala v době krize snižovat, stejně jako míra ekonomické aktivity obyvatel. Příjmy státu ze zaměstnanosti obyvatel i cizinců tak klesly a mandatorní výdaje vzrostly. Míru ekonomické participace cizinců může ovlivnit řada různých činitelů, jakými jsou např. změny v poptávce po pracovní síle, změny v bytových režimech cizinců, v právních předpisech o zaměstnávání a podnikání cizinců, ve způsobu a průběhu kontrolní činnosti úřadů i změny v systémech sociálního zabezpečení. Vývoj ekonomické participace cizinců dokládá vzájemnou provázanost politického i ekonomického vývoje nejen na národní, ale i nadnárodní úrovni.

Cizinci doposud tvoří významný okruh příjemců sociálních dávek, i když se jejich zaměstnanost v průběhu krize snížila. Častěji řeší případnou ztrátu příjmu ze zaměstnání přechodem do šedé ekonomiky. Cizinci tak nerozšiřují okruh příjemců sociálních dávek, ale nepřihlášené ekonomické aktivity snižují příjmy státního rozpočtu z daňových odvodů.

Zaměstnavatelé v době krize omezují přijímání nových zaměstnanců do trvalého pracovního poměru v obavě, že nebudou mít dostatek prostředků na výplatu odstupného v případě ztráty zakázek a nutnosti propouštění zaměstnanců. Skrývání zaměstnanců (občanů i cizinců) je pro ně, jak se zdá, menším rizikem. To však

vyvolává další otázky. Nebylo by účelné v zájmu zvýšení celkové zaměstnanosti zlegalizovat takovéto činnosti? Nevybralo by se na daních více nežli doposud? Různé indicie naznačují, že se v době hospodářské recese rozšířila sféra šedé ekonomiky. Pracovní příležitosti tudíž existují, ale neprobíhají podle platných předpisů. Zvyšování celkové zaměstnanosti obyvatel patří k nejdůležitějším cílům politiky zaměstnanosti ČR i EU.

Vývoj pracovních migrací cizinců nekopíruje zcela vývoj na trhu práce. Regulace počtu pracovních povolení nemohou zásadně ovlivnit celkovou zaměstnanost cizinců zejména proto, že dnes představují necelou čtvrtinu všech ohlášených ekonomických aktivit cizinců (23 % na konci roku 2009). Význam pracovních povolení jako regulačního nástroje postupem let klesá díky celkové liberalizaci v oblasti zaměstnávání cizinců. Tím se do určité míry snižuje i možnost regulace pracovních migrací.

Cizinci s živnostenským oprávněním představují zvláštní fenomén na trhu práce. V době zvyšujícího se napětí na trhu práce jejich podíl roste, v době konjunktury se snižuje. Je to logické, protože zaměstnavatelé v době recese spíše ukončují zaměstnání a úřady práce omezují vydávání nových pracovních povolení. Část zaměstnanosti cizinců se tak přelévá ze sféry závislého zaměstnání do sféry svobodného podnikání, respektive sebezaměstnávání. Růst počtu živnostenských podnikatelů v době recese svědčí o tom, že na trhu práce existuje určitý prostor ke zvýšení zaměstnanosti. Ten vyplňují nezávislé ekonomické aktivity, kdy riziko nese osoba samostatně výdělečně činná. Je však otázka, zda se vždy jedná skutečně o svobodné podnikání (práce na vlastní účet, s vlastním materiálem i výrobními prostředky) anebo spíše o kvazi-podnikání (tzv. "švarcsystém"), které je ve své podstatě skrytým zaměstnáním.

Hospodářská krize přispěla ke stabilizaci populace cizinců ze třetích zemí. Mnozí z nich získali trvalý pobyt, který jim usnadňuje běžný každodenní život. Krize rovněž ukázala, že cizinci nevyplňují jen mezery na trhu práce, ale stávají se jeho integrální částí a budou jí i v budoucnu. Cizinci nejsou pouze pracovní silou, ale jsou to lidé, kteří ke svému životu potřebují i prostor k uspokojování širších životních potřeb, mezi něž patří i rodinný život a určitá stabilita existence. Nikdo není tak flexibilní, aby mohl ze dne na den měnit podmínky osobního i rodinného života. Přijímáme-li dnes na trh práce cizince, je třeba počítat s tím, že budou součástí naší společnosti jak v době konjunktury, tak v době krize.

3.1.8 Projekt "Informační otevřenost VÚPSV, v.v.i"

Projekt "Informační otevřenost VÚPSV, v.v.i." představoval v roce 2010 širokou škálu činností a služeb určených jak pro potřeby výzkumných pracovníků VÚPSV, tak i široké odborné veřejnosti a dalším zájemcům. Zahrnoval zpracovávání a poskytování informací, zabezpečování komplexních knihovnicko-informačních služeb, studijně-rozborovou činnost, zpracovávání rešerší, analýz a informací, výměnu informací v rámci mezinárodního projektu, vydávání odborného recenzovaného časopisu FÓRUM sociální politiky, zabezpečování ediční a publikační činnosti VÚPSV, vydávání pravidelných bulletinů a řadu dalších činností v rámci informační podpory výzkumu ústavu a v souvislosti s prezentací jeho výsledků. Tyto činnosti zajišťovalo především oddělení knihovnicko-informačních služeb, v některých případech se na plnění úkolů vyplývajících z projektu podíleli také výzkumní pracovníci ústavu.

V oblasti **zpracovávání a poskytování informací** se oddělení v roce 2010 zaměřilo především na další rozvoj a zkvalitňování knihovnicko-informačních služeb. Fond knihovny byl budován a rozšiřován se zřetelem na potřeby výzkumu a požadavky uživatelů knihovny. Dokumentačně se zpracovávalo 57 domácích a zahraničních periodik. K dispozici byl on-line přístup do elektronické verze vybraných časopisů a do databáze EBSCO. K rozšiřování fondu knihovny a k získávání relevantních a aktuálních

informací sloužilo kromě nákupu publikací a periodik rovněž pravidelné monitorování webových stránek významných mezinárodních institucí a organizací (např. EU, ILO, ISSA, Eurostatu, OECD, Světové banky, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Migration Dialogue, Institute for Social and Economic Research a dalších). Tyto informace byly průběžně zpracovávány a zpřístupňovány. Uživatelé knihovny mají na webových stránkách VÚPSV, v.v.i. trvale přístup k on-line katalogu knihovny s možností přímého vyhledávání a elektronické rezervace a objednávání publikací.

V rámci informační podpory výzkumu zabezpečovalo oddělení rešerše literatury, podkladové materiály a další informace. Významnou součástí činnosti bylo zpracovávání analýz, přehledů a informací k aktuálním tématům nebo jako podkladových materiálů pro výzkum na základě požadavků pracovníků VÚPSV, MPSV a jiných uživatelů.

Významným úkolem v této oblasti byl v roce 2010 **monitoring změn v zahraničních důchodových systémech** pro potřeby MPSV, který spočíval v průběžném sledování úprav a reformních opatření v důchodových systémech v různých zemích světa a vypracovávání informací o aktuálních změnách. Monitorování se zaměřovalo na všechny pilíře důchodových systémů se zvláštním zřetelem na parametry základního pilíře především v zemích EU, USA a Latinské Ameriky. Informace byly získávány zejména zpracováním dokumentů mezinárodních a zahraničních institucí a organizací (EU, OECD, Světové banky, SSA apod.), na základě rešerší významných internetových zdrojů s důchodovou problematikou, monitorováním webových stránek institucí jednotlivých zemí, do jejichž kompetence a sféry zájmu tato problematika spadá, a zpracováním dalších relevantních pramenů. Byly vypracovány tři ucelené zprávy obsahující informace o aktuálním dění ve vybraných zemích a na úrovni EU a v některých případech i podrobnější informace o důchodových systémech a jejich vývoji.

V roce 2010 bylo zahájeno budování **Zlatého fondu české sociální politiky**, který bude obsahovat významná díla odrážející historický vývoj české, popř. československé sociální politiky. Knihovna VÚPSV disponuje poměrně rozsáhlým historickým fondem dokumentů z oblasti sociálních věcí, které nejsou zpracovány v automatizované databázi katalogu. Hlavním záměrem tohoto úkolu je soustředit tyto prameny a usnadnit k nim přístup širokému okruhu uživatelů pro vědecké, studijní a badatelské účely i pro výuku. Cílem je vytvoření samostatné databáze s on-line přístupem z webových stránek VÚPSV, která bude obsahovat bibliografické záznamy historicky cenných monografií, slovníků, odborných periodik i dalších dokumentů z oblasti sociální politiky, sociálního zabezpečení, sociálního pojištění a trhu práce. Do Zlatého fondu jsou vybírána především významná díla z fondu knihovny VÚPSV vydaná od konce 19. století do 70. let 20. století. Základ tvoří zejména publikace Sociálního ústavu Republiky československé a další publikace pocházející z fondů knihoven Všeobecného pensijního ústavu, Ústřední sociální pojišťovny, Ústřední národní pojišťovny a Studijního ústavu Státního úřadu sociálního zabezpečení, které byly v minulosti do knihovny VÚPSV převedeny. Výběr se zaměřuje především na díla významných osobností v oblasti sociální politiky, na díla, která ovlivnila její vývoj, a na díla, která historii a vývoj v této oblasti dokumentují.

V rámci informační podpory výzkumu byla významným úkolem také příprava podkladů a dat do **databází CEP, CEZ a RIV Informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací**, spravovaného Radou pro výzkum, vývoj a inovace. Důležitou součástí činnosti v této oblasti bylo rovněž zpracovávání **přehledů publikační činnosti** výzkumných pracovníků VÚPSV, jejich pravidelná aktualizace a prezentace a vedení **evidence citací** pracovníků VÚPSV v dokumentech bibliograficky zpracovávaných v rámci oddělení.

Stejně jako v předchozích letech bylo oddělení knihovnicko-informačních služeb zapojeno do činnosti **Národního konsorcia sítě ReferNet**, kterou založilo Evropské středisko pro rozvoj odborné přípravy Cedefop, a to v oblasti dokumentačních a diseminačních aktivit. Do této sítě přispívalo oddělení měsíčně výběrem anotovaných dokumentačních záznamů pramenů týkajících se odborného vzdělávání a přípravy vydaných v ČR.

V roce 2010 vycházel již 4. ročník **odborného recenzovaného časopisu "FÓRUM sociální politiky"**. Časopis má dvouměsíční periodicitu a po obsahové stránce se věnuje sociální problematice v širokém pojetí, tj. sociální politice, sociálnímu zabezpečení, sociálnímu pojištění, státní sociální podpoře, sociální pomoci, sociálním službám, rodinné politice, trhu práce, industriálním vztahům, pracovním podmínkám, příjmům a mzdám a příbuzné tematice. V recenzované části časopisu, která má převážně teoretický charakter, jsou publikovány především příspěvky čerpající z výsledků výzkumné činnosti, teoretické články, úvahy a analýzy, popř. články zaměřené na záměry a filozofii připravovaných legislativních změn. Obsah nerecenzované části tvoří informace o dění v oblasti sociální politiky u nás i v zemích Evropské unie, polemicky zaměřené příspěvky, statistiky a analýzy, články o projektech podporovaných z prostředků EU, příspěvky přinášející poznatky z praxe, výtahy z článků publikovaných v zahraničních časopisech, recenze zajímavých knih, výběr z přírůstků knihovny oddělení knihovnicko-informačních služeb a další informace. O zařazení příspěvků do recenzované části časopisu rozhoduje redakční rada na základě výsledků recenzního řízení, při kterém je každý příspěvek anonymně hodnocen minimálně dvěma recenzenty. Nároky redakční rady na nabízené příspěvky se postupně profilovaly a sjednotily, proto přibývá článků, které redakční rada k recenznímu řízení buď nedoporučí, nebo je autorům vrátí s vyjádřením, v jakém směru by je měli dopracovat. Složení redakční rady je přizpůsobováno situaci v oboru a potřebě reflektovat dění v akademické oblasti i v praxi. V roce 2010 byl jeden zástupce odborníků z praxe v důsledku změny jeho činnosti nahrazen jiným. Redakce časopisu průběžně zajišťuje činnosti související se zabezpečováním obsahové náplně, připravuje podklady pro polygrafické zpracování a výrobu časopisu, na čemž úzce spolupracuje s autory i dodavatelem, koordinuje rovněž distribuci časopisu. Udržuje průběžnou komunikaci se členy redakční rady, připravuje podklady pro jednání redakční rady a zabezpečuje realizaci jejích rozhodnutí. Jedná s autory i recenzenty, připravuje, zpracovává a předává podklady pro výplatu autorských honorářů a odměn recenzentů, vykonává všechny související administrativní agendy včetně vedení potřebných rejstříků a archivace podkladů. Spolupracuje rovněž s redakcemi některých časopisů s příbuznou tematikou, zajišťuje materiály k propagaci časopisu, komunikuje pravidelně s institucí zajišťující výběr předplatného a distribuci časopisu. V roce 2010 byl časopis podroben kontrole ze strany Rady vlády pro výzkum, vývoj a inovace v rámci aktualizace Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR v roce 2010, a to s pozitivním výsledkem.

Dlouhodobým úkolem vyplývajícím z projektu je pravidelné vydávání **bulletinů**, které připravují pracovníci výzkumných týmů, a **Dokumentačního zpravodaje**. V r. 2010 byly vydány tyto publikace:

- **Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990 -2009. Bulletin No 25.**

Publikace vychází v roční periodicitě s ročními údaji v časové řadě počínaje zpravidla rokem 1990. Podává souhrnný přehled základních ekonomických ukazatelů (výroby, produktivity, zaměstnanosti, nezaměstnanosti, cen, mezd, zahraničního obchodu a platební bilance) a vybraných sociálních ukazatelů, dále zahrnuje oblast daní, pojistného a sociálně-zdravotního systému a zabývá se demografickými charakteristikami, odvětvovou strukturou zaměstnanosti a mezinárodním srovnáním vybraných finančních ukazatelů v zemích EU.

- **Mezinárodní pracovní migrace v ČR. Bulletin č. 24, Bulletin č. 25** (v ČJ a AJ)
Bulletin obsahuje aktuální data a dostupné časové řady o průběhu základních forem mezinárodních pracovních migrací v České republice (cizinci s povolením k zaměstnání v ČR, občané SR registrovaní ÚP a cizinci s živnostenským oprávněním v ČR od roku 1993 po současnost) v členění podle okresů, krajů a regionů a podle státního občanství. Součástí bulletinu jsou i dostupné statistické údaje o průběhu pracovních migrací českých občanů do Slovenské republiky a Německa. Statistické údaje jsou doplněny o výpočty podílu základních forem pracovních migrací cizinců na pracovní síle ČR. Údaje o pracovních migracích v ČR jsou doplněny o statistická data o počtu cizinců s povolením k dlouhodobému a trvalému pobytu v ČR podle zemí původu v dostupných časových řadách. Aktuální údaje o zaměstnanosti cizinců jsou dány do vztahu k počtu vydaných povolení k pobytu cizinců v ČR podle okresů a zemí původu cizinců. Bulletin obsahuje rovněž údaje vypovídající o složení cizinců podle pohlaví.
- **Dokumentační zpravodaj**
Dokumentační zpravodaj vychází každý měsíc a obsahuje rozsáhlý výběr bibliografických záznamů přírůstků knihovny a dokumentačně zpracovaných časopiseckých článků, právních předpisů, speciálních dokumentů a jiných materiálů.

Oddělení knihovnicko-informačních služeb v roce 2010 zajišťovalo po organizačně administrativní stránce **ediční činnost VÚPSV** a zabezpečovalo jazykovou a formální přípravu publikací. Ve spolupráci s výzkumnými týmy sestavilo ediční plán VÚPSV na rok 2010, zabezpečovalo recenzní posudky na vydávané publikace, zajišťovalo komunikaci se členy ediční vědecké rady VÚPSV a připravovalo podklady pro jednání rady.

Trvalou součástí činnosti oddělení je **správa a aktualizace internetových a intranetových stránek VÚPSV, v.v.i.** Webové stránky mají velký význam pro prezentaci ústavu a jeho činnosti i pro činnost samotného oddělení knihovnicko-informačních služeb. Jsou zde uveřejňovány informace o probíhajícím výzkumu, v plnotextové podobě výstupy z jednotlivých výzkumných projektů, pravidelné bulletiny a Dokumentační zpravodaj, přehled publikační činnosti jednotlivých výzkumných pracovníků a další důležité materiály a informace z domácích i zahraničních zdrojů. Webové stránky ústavu rovněž zvyšují dostupnost služeb oddělení knihovnicko-informačních služeb širokému okruhu zájemců, uživatelé knihovny zde mají k dispozici on-line katalog knihovny s možností přímého vyhledávání, rezervace a objednávání výpůjček.

Ve spolupráci s pracovníky výzkumu byl dále budován a aktualizován **datový archiv** obsahující data z různých terénních šetření a byly zveřejňovány aktualizované relevantní **statistické údaje** získané z domácích i zahraničních zdrojů.

Kromě úkolů stanovených v rámci projektu „Informační otevřenost VÚPSV“ pokračovala spolupráce oddělení knihovnicko-informačních služeb na **projektu Evropské nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek European Restructuring Monitor (ERM)**, který je zaměřen na monitorování změn na trhu práce v důsledku restrukturalizace ekonomiky. Oddělení je pravidelným korespondentem za Českou republiku. Tato činnost spočívá v průběžném monitorování informací v českém denním tisku a jiných dostupných informačních médiích s cílem shromažďovat a vyhodnocovat informace o změnách na trhu práce (vznik nových pracovních míst, útlum, přesun nebo zrušení stávajících pracovních míst) v České republice. Úkolem korespondenta je každou informaci ověřit, dohledat potřebné doplňující informace, zpracovat do požadovaného formátu a odeslat do databáze ERM, do které v současné době přispívají všechny země EU. Česká republika zasílá své příspěvky do databáze od začátku roku 2005, v roce 2010 bylo vypracováno a odesláno celkem 86 zpráv.

Statistické údaje dokumentující činnost oddělení knihovnicko-informačních služeb v roce 2010 jsou uvedeny v příloze č. 2.

3.2 Zapojení do grantových programů

Na projekty realizující výzkumný záměr z institucionálních prostředků navazovaly i v r. 2010 účelově financované projekty, které tvořily významné finanční zdroje na krytí nezbytných terénních šetření a personálních vstupů, které nemohly být realizovány z institucionálních prostředků. V r. 2010 byly řešeny tyto projekty:

- projekty financované z prostředků na vědu a výzkum ze státního rozpočtu:
 - Optimalizace práce poradců pro zprostředkování zaměstnání na úřadech práce v ČR (MPSV)
 - Analýza výkonu profese sociální práce v systémech sociální ochrany ČR podle formálního ukotvení a podle reálných potřeb v jednotlivých systémech sociální ochrany (MPSV)
 - Zhodnocení systému odměňování zaměstnanců, jejichž prostředky na platy jsou zcela nebo převážně hrazeny z veřejných zdrojů, komparace českého plat. systému se systémy odměňování obdobných okruhů zaměstnanců a zaměstnavatelů ve vybraných členských státech EU (MPSV)
 - Aktivní stárnutí, rodina a mezigenerační solidarita (MŠMT)
 - Sociální ekonomika - nová oblast výzkumu v České republice (GA ČR)
 - Vývoj a výhled závislosti a potřeby dlouhodobé sociálně-zdravotní péče a sociálních služeb v období 2012-2020 u populace nad 65 let věku z hlediska zdravotního stavu (MPSV)
 - Dopady pracovních úrazů a nemocí z povolání na systém nemocenského a důchodového pojištění (MPSV)
 - Zmapování ekonomické situace pěstounských rodin a zařízení pro výkon pěstounské péče (MPSV)
 - Zhodnocení ohrožení na trhu práce a efektivních opatření v měnících se podmínkách (MPSV)
 - Profilování a targeting ve službách zaměstnanosti (MPSV)
 - Migrující osoby v České republice - postavení na trhu práce a sociální integrace (MŠMT)
- veřejná podpora zakázky ve vědě a výzkumu:
 - Transferable Skills Across Economic Sectors - Role and Importance for Employment at European Level (RPIC-Vip s.r.o.)
 - Metodika hodnocení monitorovacích nástrojů integračního procesu cizinců z třetích zemí v ČR - 2. fáze (MV ČR)
 - Posilování sociálního dialogu s důrazem na modernizaci institucí, rozvoj lidských zdrojů a rozvoj kvality služeb sociálních partnerů - náklady práce v ČR (SP ČR)
- zahraniční projekty:
 - Moving Societies towards Integration (Christian Youth Village Foundation of Germany)

- Czech correspondent for EIRO (European Industrial Relations Observatory), EWCO (European Working Conditions Observatory) and ERM (European Restructuring Monitor) (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions)
- Link between Social Dialogue and Working Conditions and their Impact on Performance (OXFORD Research)
- Flexicurity in Times of Crisis (Institute for Employment Studies)
- Social innovation in activating unemployed older people aged 50+ (Edinburgh Chamber of Commerce and Manufactures)

V roce 2010 byly dokončeny např. tyto grantové projekty:

❖ **Migrující osoby v ČR - postavení na trhu práce a sociální integrace (projekt NPV2 č. 2D06002)**

Projekt byl zpracován ve spolupráci s Institutem pro reprodukci a integraci společnosti při Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. Jeho realizace probíhala v letech 2006-2010, a to v rámci Národního programu výzkumu II, jehož zadavatelem je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Hlavním cílem projektu byla analýza postavení přistěhovalců na trhu práce v České republice v kontextu sociální integrace, identifikace problémů pracovní a sociální integrace přistěhovalců v České republice a analýza vzájemných vazeb mezi oběma procesy. Výzkum se orientoval zejména těmito základními směry:

- zhodnocení role migrujících osob na trhu práce v ČR,
- identifikace problémů jednotlivých skupin přistěhovalců při začleňování na trh práce a do společnosti,
- prozkoumání jejich strategií,
- zhodnocení role veřejných institucí a politik ve vztahu k přistěhovalcům a k bariérám jejich pracovní a sociální integrace.

Projekt se tak zaměřil na různé aktéry, kteří významně ovlivňují začlenění přistěhovalců do základních struktur ve společnosti, a na institucionální kontext integrace. V aplikační rovině jsou jeho zjištění podkladem pro rozvoj veřejných politik v České republice, a to zejména v oblasti imigrační politiky a politik zaměřených na sociální inkluzi cizinců.

Ukázalo se, že téma imigrace a integrace se zatím v ČR nestalo výraznější součástí politického boje, resp. programů politických stran. Přistěhovalecká politika, která se v ČR rozvíjí od počátku 90. let, se dlouhodobě zaměřuje na regulaci imigračních toků spíše než na integraci přistěhovalců. Přetrvávající důraz na regulaci migrace se zřetelně projevil také v reakci české vlády na hospodářskou krizi a s ní související vývoj na pracovním trhu. Vláda se za těchto okolností soustředila především na stimulaci návratu cizinců do země původu a na další restrikce v přístupu do ČR a na český trh práce (v oblasti udělování víz a pracovních povolení).

Autoři v několika dimenzích analyzují význam institucionálního prostředí pro strategie volené cizinci pobývajícími v ČR i pro celkovou úspěšnost integračního procesu. Jedná se zejména o legislativní nároky na cizince v průběhu jejich pobytu a okolnosti jejich dodržení (spojené např. s jednáním na oddělení cizinecké policie nebo na úřadu práce), podmínky na trhu práce, přístup k sociálním a zdravotním službám. Pozornost je věnována specifickým otázkám, které přes svoji významnost dosud zůstávají v českém kontextu nedostatečně diskutovány - jedná se o otázky

spojené s právním institutem účelu pobytu, který tvoří jeden z pilířů právního nastavení zahraniční pracovní migrace do České republiky, provázanost českých zákonů s evropským koordinačním nařízením, právní příčiny nízkého počtu cizinců získávajícího české státní občanství a právní úpravu zdravotního pojištění cizinců.

❖ **Zhodnocení ohrožení na trhu práce a efektivních opatření v měnících se podmínkách - projekt HC 193/10**

Cílem řešení projektu bylo posoudit rizika zejména dlouhodobé a opakované nezaměstnanosti u různých skupin populace v období ekonomického poklesu (v porovnání s obdobím vysokého růstu) a dále zhodnotit efekty opatření aktivní politiky zaměstnanosti ve vztahu k nim, při zahrnutí dalších opatření v oblasti flexibilitaty a aktivace. Jednalo se o relativně komplexní úkol, jehož smyslem byla identifikace účinných opatření ve vztahu k určitým skupinám znevýhodněných objektivně na trhu práce. Výstupem projektu je šest dílčích studií a jedna souhrnná studie zahrnující doporučení pro politiku zaměstnanosti.

Monografie akcentovala, že v zásadě se nezdá být potřebné reformovat nástroje APZ. Podobně se nezdá být naléhavé měnit zásadně strategii podle metodických doporučení MPSV směrem k úřadům práce a principy, jež se úřady práce snaží při aplikaci opatření APZ uplatňovat. Strategie MPSV i postupy její aplikace ze strany úřadů práce se jeví být racionální, odpovídající potřebám trhu práce a odpovídající implementačním podmínkám, jako jsou finanční a personální kapacity. Tyto kapacity jsou v období krize využity na samé hranici možností. Je však účelné zvážit početnost ohrožených skupin definovaných v paragrafu 33 zákona o zaměstnanosti a zavádět možnosti jemnější specifikace, v závislosti na regionálních podmínkách a s využitím přesnějších nástrojů, jako je například profilování a včasné hodnocení uchazečů, v kombinaci s individuální poradenskou prací. Studie ale také identifikovala řadu problémů: jako klíčová se jeví být otázka personálních kapacit, a to jak v centru (kapacity pro tvorbu strategie a metodické řízení), tak zejména na úrovni ÚP (především je nedostatečná kapacita pro individuální práci s nezaměstnanými). Stejně tak se stává problémem trvale spíše nižší rozsah APZ (a její finanční zabezpečení). Jako problém se též jeví být nekolidující zaměstnání, ještě zásadnějším problémem je nedostatečná bariéra šedé ekonomice. Je také potřeba nadále prohlubovat a zlepšovat aktivační opatření, jež vytvářejí jednak potřebné tlaky na nezaměstnané k hledání zaměstnání a přijetí dostupných nabídek na trhu práce, ale také více podporovat opatření, jež zlepšují jejich sebedůvěru, dovednosti a předpoklady k uplatnění na trhu práce.

Dalšími významnými oblastmi, jež zasluhují pozornost, je větší podpora možností veřejné služby a vedle toho problém upadající infrastruktury, zejména dopravní, ale jde také o školské instituce a další infrastrukturu a služby (předškolní zařízení aj.) v zaostávajících (mikro)regionech. Důležitá je adaptace systému prvotního a navazujícího vzdělávání potřebám trhu práce. Projekt celoživotního vzdělávání by měl dostat vysokou prioritu a být urychlen. V neposlední řadě jde pak o větší pomoc malému a střednímu podnikání a odstraňování administrativních překážek podnikání.

❖ **Moving Societies towards Integration** (Christian Youth Village Foundation of Germany)

V rámci projektu byla sledována interkulturní otevřenost různých institucí v rozličných sociálních subsystémech v sedmi evropských zemích (Belgie, Česká republika, Finsko, Itálie, Německo, Portugalsko, Velká Británie). Obecné zásady EU ve vztahu k integraci imigrantů chápou integraci jako dvoustranný proces vzájem-

ného přizpůsobování rodilé společnosti a imigrantů. Integrovaný proces vyžaduje úsilí obou zúčastněných stran k naplnění cílů, kterými jsou bezpečnost, stabilita a soudržnost evropských společenství. Projekt se zaměřil na sledování připravenosti a otevřenosti institucí hostitelské společnosti na realitu soužití lidí různých kultur. Interkulturní otevřenost se vztahuje k procesu "sociálního učení", který nezahrnuje pouze interkulturní obsah, ale i znalosti struktur a řízení organizací a dovednosti v oblasti rozhodování. Interkulturní otevírání by mělo následně zahrnout pracovní sílu a její výcvik, přeskupení organizačních struktur, řízení profesního výcviku a rozvíjení a dodání interkulturního obsahu.

V projektu byla pozornost soustředěna na roli institucí hostitelské společnosti se zřetelem k situaci mladých migrantů z třetích zemí do 27 let. Prvním cílem projektu bylo z této perspektivy popsat a analyzovat situaci ve vybraném sociálním subsystému účastnické země. V České republice byla pro účely analýzy vybrána oblast trhu práce a zaměstnanosti.

Interkulturní otevřenost institucí trhu práce a zaměstnanosti byla zkoumána různými metodami. Prostřednictvím focus groups s pracovníky úřadů práce, pracovníky nevládních organizací pracujících s imigranty a reprezentanty akademické sféry, focus groups s mladými imigranty. Dále jsme uskutečnili individuální rozhovor s imigranty. Dále jsme oslovili prezidenta Asociace poskytovatelů personálních služeb s cílem zjistit hodnocení situace v oblasti z pohledu pracovních agentur zprostředkovávajících zaměstnavatelům cizí pracovní sílu. Poslední použitou výzkumnou technikou byla elektronická anketa rozeslaná prostřednictvím MPSV všem 77 úřadům práce v České republice. V rámci druhé fáze projektu byla zpracována případová studie analyzující vybraný projekt z hlediska stanovených kritérií a byla navržena a ověřována mezinárodní kritéria interkulturní otevřenosti.

Integraci mladých imigrantů z třetích zemí na trhu práce není věnována ze strany státních institucí systematická pozornost. Pracovníci relevantních státních institucí (MPSV a úřadů práce) všeobecně soudí, že nemají na trhu práce problémy. Náš výzkum ale naznačuje, že se se svými problémy na státní organizace neobracují. Důvodem je vzájemná uzavřenost jak státních institucí, tak cizineckých, respektive imigrantských komunit. Příčinou uzavřenosti je pravděpodobně nízká oboustranná důvěra; zaměstnanci státních institucí řeší v rámci cizinecké agendy případy porušování právních předpisů ze strany cizinců a mají tendenci v nich vidět zdroj problémů; cizinci naopak mají strach ze sankcí, které jim mohou být státními institucemi uděleny, jestliže poruší právní předpisy, což nemusí být vždy záměrné, ale i z neznalosti anebo ne vlastní vinou. Imigranti mnohdy nerozumí právním předpisům, a to ani po několika letech pobytu, kdy již umí celkem dobře česky. Právní jazyk je složitý a často mu nerozumí ani rodilí Češi.

❖ **Dopady pracovních úrazů a nemocí z povolání na systém nemocenského a důchodového pojištění**

Projekt se zaměřil na rozbor statistických údajů majících vztah k výskytu pracovních úrazů a nemocí z povolání v letech 2004 až 2008. Rozsáhlý projekt je rozdělen na několik částí, z nichž základní oblastí je statistika pracovních úrazů ze zdroje Českého statistického úřadu a statistika nemocí z povolání (zdroj Státní zdravotní ústav). Stěžejní kapitolou je rozbor situace v poskytování invalidních důchodů z údajů České správy sociálního zabezpečení. Projekt ukázal, že statistická data o plných a částečných invalidních důchodech přiznaných v důsledku pracovního úrazu a nemoci z povolání nejsou Českou správou sociálního zabezpečení sledována, a to již od roku 1994. Posledním obdobím, za které byla tato data k dispozici, je období let 1990 až 1993, tj. ještě před platností současného zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Proto zjištění, jaký podíl představuje invalidita pro

pracovní úraz nebo nemoc z povolání z celkového objemu invalidit, bylo možno provést pouze hrubým expertním odhadem. Na základě dostupných dat byl tak vyčíslen průměrný podíl počtu nově přiznaných plných invalidních důchodů z důvodu pracovního úrazu a nemoci z povolání na celkovém počtu nově přiznaných invalidních důchodů ve výši 8 % u mužů a 2 % u žen, v případě nově přiznaných částečných invalidních důchodů pak 17 % u mužů a 5 % u žen.

K nejvýznamnějším návrhům ke zlepšení z hlediska statistického sledování a v legislativně sociální oblasti patří vedle zlepšení systému sběru dat Českou správou sociálního zabezpečení i zlepšení výkaznictví ze strany ošetřujících lékařů. Z legislativní oblasti projekt doporučuje i doplnit zákon o úrazovém pojištění před jeho účinností (od 1.1.2013) jako právní předpis upravující komplexně problematiku pracovních úrazů a nemocí z povolání s tím, že z úrazového pojištění by byly hrazeny veškeré věcné a peněžité dávky, tj. léčení, invalidní důchod, pozůstalostní důchod či služby a dávky ze sociálního zabezpečení. Dále by bylo vhodné bez zbytečných odkladů přijmout již několikrát odkládaný zákon o ucelené rehabilitaci, který by mimo jiné ukládal povinnost ošetřujícímu lékaři rehabilitaci pacientovi nabídnout a v případě pacientova odmítnutí by ošetřující lékař byl povinen pacienta poučit o všech důsledcích takového odmítnutí, a to nejen v medicínské, ale i v oblasti sociálního zabezpečení.

❖ **Finanční příprava na život v důchodu: informovanost, postoje a hodnoty**

Otázky, zda přistoupit k diverzifikaci financování důchodového systému částečnou privatizací základního povinného schématu, případně zda podpořit ve větší míře dobrovolné spoření občanů na důchod, jsou v České republice dlouhodobě předmětem diskuse. Současná podoba českého důchodového systému funguje jako velice účinná prevence chudoby ve stáří, svým pojetím však příliš nepřispívá k motivaci občanů k finančnímu plánování života v důchodu a spoření. Finančním plánováním na důchod se v první dekádě nového století zabýval výzkum v řadě zemí, kde je část odpovědnosti za financování života ve stáří přenesena na občany. Často se ukazuje, že i v těchto zemích se velká část populace blíží důchodu bez promyšleného finančního plánu a s neadekvátními úsporami. S nedostatečnou finanční přípravou na důchod bývá spojována i nízká míra finanční gramotnosti a postoje nezájmu části populace o finanční plánování důchodu i finanční budoucnosti všeobecně. V evropském kulturním okruhu oproti severoamerickému jsou zakotveny odlišné vzorce chování, pokud jde o míru osobní odpovědnosti za vlastní materiální zabezpečení, míru individualizmu i materializmu obecně. Přístup populace k finančnímu zabezpečení na stáří se však liší i mezi jednotlivými státy kontinentální Evropy. Je určen komplexem pro každou společnost specifických podmínek formujících ustálené vzorce kulturního chování většinové populace a heterogenitou individuálních lidských hodnotových postojů materializujících se do různých osobních preferencí.

Pouze polovina obyvatel České republiky, jimž zbývá deset či méně let do dosažení statutárního důchodového věku, se aktivně finančně připravuje na důchod. Výsledky šetření ukázaly, že prakticky univerzálně existuje disproporce mezi budoucími finančními potřebami příštích důchodců a jejich odhadem výše důchodu, na který budou mít nárok. Odhad výše důchodu je navíc pouze subjektivním zhodnocením vlastního budoucího nároku, který může být v některých případech zcela neadekvátní. Výši budoucího důchodu si takto troufá odhadnout pouze polovina osob v předdůchodovém věku a pouze nepatrný zlomek z nich tak činí na základě relevantních dat získaných od České správy sociálního zabezpečení. Naprostá většina svůj důchod prostě tipuje. Důchodová dávka představuje pro současného průměrného důchodce rozhodující zdroj finančních prostředků a stejně tomu s velice

vysokou pravděpodobností bude i pro generace, které budou do důchodu odcházet během následujících desetiletí. Znalost nabytých důchodových práv je zcela zásadní informací, pokud má být jedinec schopen plánovat budoucí život v důchodu. Informativní osobní list o důchodovém pojištění, jehož posláním je takové informace poskytnut, by měl obsahovat předběžný odhad budoucí důchodové dávky založený na modelovém výpočtu.

Připravenost na důchod pozitivně koreluje s výší příjmu a numerickou gramotností. Další možností, jak státní instituce mohou ovlivnit přípravu starších osob na důchod, je tedy přijetí opatření směřujících ke zvýšení základní numerické gramotnosti populace, která s přípravou na důchod souvisí i podle řady zahraničních výzkumů. Těm, kteří chtějí finančně plánovat, umožňuje funkční gramotnost porozumět informacím a orientovat se v nich. I zde je však třeba vycházet z heterogenity jedinců co do schopností i motivace. Programy cílené na zvyšování finanční gramotnosti by měly být koncipovány až na základě pečlivě provedené segmentace a zacíleny na specifické skupiny ve společnosti a jejich potřeby. Rozvoj finanční gramotnosti, stejně jako obecně gramotnosti funkční, by měl být jedním z prioritních cílů rozvoje vědomostní společnosti, a to bez ohledu na věkový profil jejích členů v jednom časovém bodě. Otázka přípravy na stáří, obecně i v užším finančním smyslu, je totiž neefektivnější, je-li celoživotním projektem.

❖ **Zmapování ekonomické situace pěstounských rodin a zařízení pro výkon pěstounské péče**

Pěstounská péče, jako institut napomáhající dětem postrádajícím (adekvátní) péči biologických rodičů, má v ČR dlouhodobou tradici. Jednou ze stěžejních otázek zabezpečení pěstounské péče tak, aby přinášela maximum podpory dětem a současně umožnila pěstounům se jí věnovat plně v jejich prospěch, aniž by to bylo na úkor osobních zájmů a potřeb pěstounů, je zabezpečit pěstounským rodinám odpovídající finanční podporu. Dětem svěřeným do pěstounské péče by se mělo dostávat srovnatelné péče a materiálního zabezpečení jako dětem z běžných fungujících rodin, pěstounům by mělo být umožněno věnovat se zodpovědně jejich úkolům jako pěstounů při zachování "přiměřeného" materiálního standardu vlastní rodiny.

Hlavním cílem projektu bylo zmapování ekonomické situace pěstounských rodin z hlediska objemu a struktury jejich příjmů a výdajů, a to kombinací tří metod:

- realizací výběrového šetření mezi vybranými pěstounskými rodinami,
- komparací jeho výsledků s daty o ekonomické situaci rodin s dětmi v ČR obecně ("běžných" rodin),
- modelovým srovnáním situace vybraných typů pěstounských a běžných rodin.

Subjektivní reflexe situace pěstounských rodin a postoje i zkušenosti pěstounů byly kromě výběrového šetření sledovány také v kvalitativním šetření.

Z podrobné analýzy příjmů a výdajů pěstounských rodin vyplývá, že se pěstounským rodinám daří relativně dobře uspokojovat základní životní potřeby jako výživu a ošacení dětí či nákup školních pomůcek. Relativně hůře uspokojují pěstounské rodiny "nadstandardní" potřeby. Nejčastěji zmiňovanými oblastmi, ve kterých se musí výrazně omezovat, byla dovolená mimo domov, zájmové aktivity či aktivity náročnější na vybavení. Za nejvíce palčivou oblast považovaly pěstounské rodiny zajištění budoucnosti dětí. Pokud pěstouni uváděli nějaké specifické výdaje v porovnání s běžnými rodinami, pak relativně často zmiňovanou problémovější oblastí byly výdaje spojené se zdravotní péčí a výdaje na běžné potřeby

související s velikostí rodiny, větším opotřebením oblečení, nábytku apod. pěstounskými dětmi.

Porovnání s běžnými rodinami ukázalo, že se od nich pěstounské rodiny zásadně neodlišují ani v celkové výši příjmů ani v celkové výši výdajů. V mnoha ohledech jsou na tom, možná zdánlivě, pěstounské rodiny lépe vzhledem k tomu, že absence pracovních příjmů z důvodu celodenní péče o děti je jim výrazněji kompenzována sociálními dávkami. Na druhé straně jsou ovšem častěji "nuceny" k volbě celodenní (či polodenní) péče vzhledem ke zvýšeným potřebám dětí, především s ohledem na jejich fyzické a duševní zdraví. Finanční zabezpečení (všech typů) pěstounské péče tedy umožňuje pěstounským rodinám zachovat si "přiměřený" materiální standard, pokud jako přiměřený chápeme minimálně stejný nebo vyšší materiální standard, nežli mají biologické rodiny, jejichž dospělí členové pobírají mzdu na úrovni průměrné mzdy v ČR a násobku svého pracovního úvazku. Solidní materiální životní úroveň nemusí být vždy znamením celkově vysoké životní úrovně.

Analýza dále identifikovala rozdílné podmínky mezi podporou státu individuální pěstounské péče a pěstounské péče prováděné v zařízeních pro výkon pěstounské péče. Celkové pracovní příjmy pěstounů v různých režimech pěstounské péče se liší např. i z důvodu rozdílného nastavení daňového režimu vyplácených odměn pěstounů, kdy větší daňové výhody vyplývají ze zákona rodinám individuálních pěstounů pobírajících odměnu pěstouna ve zvláštních případech. Při zjišťování rozhodného příjmu pro stanovení nároku na přídavek na dítě je odměna pěstouna v zařízení pro výkon pěstounské péče na rozdíl od odměny pěstouna ve zvláštních případech do rozhodného příjmu započítávána, což vede k omezenému přístupu těchto dětí k přídavku na děti. Vzhledem k neexistenci vyživovací povinnosti pěstounů vůči dětem je obecně testování nároku na přídavek na dítě rozhodným příjmem pečovatelské rodiny velmi diskutabilní, a to i v případech individuální pěstounské péče, především vzhledem k tomu, že přídavek je primárně určen na krytí nákladů spojených s výchovou a výživou nezaopatřených dětí. Tento rozdílný přístup však ve svém důsledku nezpůsobuje výrazně odlišnou příjmovou situaci jednotlivých sledovaných modelových rodin.

Ačkoli je z mikroekonomického pohledu finanční situace pěstounských rodin obecně srovnatelná se situací běžných rodin, není možné nahlížet život v pěstounských rodinách pouze tímto pohledem. Především z hlediska zvažování možností a limitů budoucí profesionalizace pěstounské péče je nutné brát na vědomí další skutečnosti.

Relativně specifickým rysem pěstounské péče v České republice je vysoký podíl pěstounských rodin (69 %), kde existuje příbuzenský vztah mezi pěstounem a svěřeným dítětem. Odměna pěstouna, jak název napovídá, by měla být oceněním osobě (celodenně) pečující o „cizí“ dítě v pěstounské péči. Pěstouni v nepříbuzenské pěstounské péči poukazují na fakt, že v realitě mnohdy musejí část této odměny vynakládat právě ve prospěch pěstounských dětí, neboť finance určené přímo na krytí potřeb svěřených dětí nejsou většinou dostačující. Na aktivity podporující sociální a psychický rozvoj dětí se pěstounským rodinám často nedostává finančních zdrojů, případně tuto oblast výdajů dotují ze svých vlastních příjmů či úspor. Omezené možnosti spoření a absence vyživovací povinnosti pěstouna vůči svěřeným dětem vyvolávají v rodinách také obavy při pohledu do budoucnosti, spojené především s otázkou reálných možností zajistit pěstounským dětem bydlení po dosažení zletilosti, vyskytují se i obavy, že naspořené peníze pro budoucnost dětí (na bydlení apod.) nebudou nakonec vynaloženy právě v jejich prospěch. Nakolik tedy pěstouni připravují děti na osamostatnění, závisí na jejich individuálním přístupu, protože nastavení celého systému pěstounské péče je v tomto nepodporuje.

3.3 Prezentace získaných poznatků na konferencích a seminářích

VÚPSV, v.v.i. věnoval v tomto roce značnou pozornost rovněž prezentaci poznatků získaných při řešení jednotlivých studií na veřejnosti. V březnu byla ve spolupráci s Mezinárodní organizací práce uspořádána konference na téma "Globální ekonomická krize, inovativní politiky trhu práce a role služeb zaměstnanosti". Konference se vedle ministra práce a sociálních věcí JUDr. Petra Šimerky a bývalého eurokomisaře PhDr. Vladimíra Špidly účastnila řada českých a zahraničních expertů. Diskutována byla některá využívaná opatření, která by přispěla ke zvyšování zaměstnatelnosti a jejich dopady, jako je např. sdílení pracovních míst, vzdělávání a rekvalifikace, a to ve vztahu k měnící se úloze služeb zaměstnanosti na úrovni jednotlivých evropských zemí.

V r. 2010 se pracovníci VÚPSV, v.v.i. zúčastnili celkem 63 konferencí a seminářů (z toho na 17 v zahraničí), na nichž v rámci svých aktivních vystoupení představili poznatky, k nimž v rámci řešení jednotlivých studií dospěli.

Podrobný přehled účasti pracovníků VÚPSV, v.v.i. na jednotlivých seminářích a konferencích, spolu s tématy jejich vystoupení, je uveden v příloze č. 4.

3.4 Prezentace získaných poznatků v odborném tisku

Významnou součástí aktivit jednotlivých pracovníků VÚPSV, v.v.i. je prezentace získaných poznatků v odborném tisku. V tomto roce byla v odborném tisku publikována řada statí a článků, podrobný přehled publikační činnosti je uveden v příloze č. 3.

Rozsah publikační činnosti je v porovnání s uplynulým obdobím pozitivně ovlivněn tím, že VÚPSV, v.v.i. začal vydávat nový odborný recenzovaný časopis "FÓRUM sociální politiky", který představuje významnou platformu jak pro pracovníky v sociální oblasti, tak i pro vědecké pracovníky z výzkumných ústavů, vědeckých a univerzitních pracovišť, kteří na jeho stránkách budou moci prezentovat svoje aktuální poznatky.

4. Informace o předpokládaném vývoji činnosti VÚPSV, v.v.i. v r. 2011

Východiskem pro výzkumnou činnost VÚPSV v následujícím období je "Dlouhodobý koncepční rozvoj VÚPSV, v.v.i. na léta 2011-2017", který byl schválen Radou VÚPSV, v.v.i. na jejím jednání v lednu 2010. V tomto smyslu bude činnost VÚPSV, v.v.i. orientována do 4 základních oblastí:

- na řešení grantových projektů,
- na řešení úkolů v rámci tzv. rozvoje,
- na řešení úkolů v rámci tzv. další činnosti,
- na řešení ostatních projektů.

Přehled jednotlivých projektů, který bude řešen v r. 2011, je uveden v příloze č. 5.

V souvislosti se změnou systému financování vědy a výzkumu se výrazným způsobem změnila struktura financování ústavu, došlo k výraznému poklesu finančních prostředků v rámci tzv. institucionální dotace, tento pokles je částečně kompenzován poskytnutím prostředků na tzv. další činnost ze strany MPSV.

V dlouhodobém časovém horizontu je nutno upozornit na určitá rizika související s financováním nejen VÚPSV, v.v.i., ale všech výzkumných institucí působících v oblasti společenských a humanitních věd. Jedná se zejména o to, že výrazný pokles institucionální dotace vytváří tlak na zvyšování objemu zakázkové činnosti organizací VaV (tzv. další a jiné činnosti dle zákona o v.v.i.), což nepochybně povede k poklesu publikačních aktivit jako jednoho ze zdrojů financování. Navíc doposud schválené objemy finančních prostředků na programy BETA a OMEGA, v jejichž rámci by měly být vyhlašovány grantové projekty v oblasti společenských věd, jsou významným způsobem podfinancovány, objem finančních prostředků, který by měl být na uvedené projekty uvolněn, je několikanásobně menší než na programy vědy a výzkumu v oblasti průmyslu, ochrany životního prostředí a dopravy (dokonce možná není ani součet prostředků, které měly k dispozici na VaV jednotlivé resorty z jejichž rozpočtů šla podpora na účelové projekty VaV ve společenských vědách). V tomto smyslu tedy pokračuje diskriminace těchto vědních oborů, která vychází z tzv. bodového hodnocení výsledků vědy a výzkumu. Tuto skutečnost potvrzují i první průběžné zprávy z auditu systému vědy a výzkumu v ČR, podle níž "současný systém financování VaVaI v ČR se zcela vymyká ověřené zahraniční praxi. Aplikace stávající Metodiky hodnocení výsledků na rozdělení veřejné podpory výzkumným organizacím představuje velké riziko pro celý systém VaVaI v ČR. Vzhledem k tomu, že rychlé a dramatické změny ve financování VaV jsou vzhledem k charakteru výzkumné činnosti obvykle spojeny s nevratnými a dlouhodobými dopady, mají být hluboce argumentačně podpořeny a široce zdůvodněny. V opačném případě jsou neslučitelné se zahraniční dobrou praxí. Silným doporučením konsorcia je pozastavit aplikaci v současnosti používané Metodiky hodnocení výsledků do doby, kdy bude vypracován vhodnější systém. Tento závěr podporují i auditem identifikované rozpory mezi aplikací současné Metodiky hodnocení výsledků na financování a vládními prioritami v oblasti aplikovaného výzkumu".⁵

5. Informace o kontrolách provedených v r. 2010

V roce 2010 byla ve VÚPSV, v.v.i. na základě kontrolního pověření č. 2010/409 provedena kontrola hospodaření s prostředky státního rozpočtu a dodržování povinností vyplývajících ze zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) ve znění pozdějších předpisů, zaměřená na projekt "Social innovation in activating unemployed older people aged 50+" a na hospodaření s finančními prostředky poskytnutými Ministerstvem práce a sociálních věcí na spolufinancování uvedeného projektu. Při kontrole nebyly zjištěny nedostatky.

6. Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva o splnění opatření k odstranění nedostatků uložených v r. 2009

Externími kontrolami, provedenými ve VÚPSV, v.v.i. v roce 2009, nebyly zjištěny žádné nesrovnalosti.

⁵ viz: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/ipn-pro-oblast-terciarniho-vzdelavani-vyzkumu-a-vyvoje/textove-a-obrazove-shrnuti-konference-ipn-audit-vavai-a?highlightWords=mezin%C3%A1rodn%C3%AD+audit+v%C4%9Bdy+v%C3%BDzkumu> (cit. 10.2.2011)

7. Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

Stanovisko Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. k návrhu Výroční zprávy o činnosti a hospodaření VÚPSV, v.v.i. v r. 2010 je uvedeno v příloze č. 6.

Zpráva o činnosti Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. v r. 2010 je uvedena v příl. č. 7.

8. Údaje z řádné účetní uzávěrky, výrok auditora

Ověření účetní závěrky vč. výroku auditora je uvedeno v příloze č. 8.

Anotace publikací vydaných VÚPSV, v.v.i. v r. 2010

Horáková, Milada

Mezinárodní pracovní migrace v ČR. Bulletin č. 24. /International labour migration in the Czech Republic. Bulletin No. 24.

technická spolupráce: Ivana Macounová

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 67 s., tab.

ISBN 978-80-7416-054-7 (česká verze)

ISBN 978-80-7416-055-4 (angl. verze)

Mezinárodní pracovní migrace v ČR. Bulletin č. 25. /International labour migration in the Czech Republic. Bulletin No. 25.

technická spolupráce: Ivana Macounová

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 69 s., tab.

ISBN 978-80-7416-071-4 (česká verze)

ISBN 978-80-7416-072-1 (angl. verze)

Bulletin obsahuje aktuální data a dostupné časové řady o průběhu základních forem mezinárodních pracovních migrací v České republice (cizinci s povolením k zaměstnání v ČR, občané SR registrovaní ÚP a cizinci s živnostenským oprávněním v ČR od roku 1993 po současnost) v členění podle okresů, krajů a regionů a podle státního občanství. Součástí bulletinu jsou i dostupné statistické údaje o průběhu pracovních migrací českých občanů do Slovenské republiky a Německa. Statistické údaje jsou doplněny o výpočty podílu základních forem pracovních migrací cizinců na pracovní síle ČR. Údaje o pracovních migracích v ČR jsou doplněny o statistická data o počtu cizinců s povolením k dlouhodobému a trvalému pobytu v ČR podle zemí původu v dostupných časových řadách. Aktuální údaje o zaměstnanosti cizinců jsou dány do vztahu k počtu vydaných povolení k pobytu cizinců v ČR podle okresů a zemí původu cizinců. Nově zařazené tabulky vypovídají o složení cizinců podle pohlaví.

Nekolová, Markéta

Vliv nových forem zaměstnávání v ČR a zemích EU na vývoj pracovního práva

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 35 s., lit.

ISBN 978-80-7416-057-8

Tato kvalitativně zaměřená studie přibližuje současný vývoj v oblasti právní regulace flexibilních forem zaměstnávání v ČR s úvodním přiblížením situace v zemích EU. Informace o zemích EU čerpá z výstupu dvouletého mezinárodního projektu "Vliv nových forem práce na průmyslové vztahy a vývoj pracovního práva v EU". Studie hodnotí vývoj pracovního práva jak v oblasti zavedených flexibilních forem zaměstnávání, tak i ve sféře tzv. trojstranných pracovních vztahů, mezi které patří zejména agenturní zaměstnávání, vysílání pracovníků a subdodavatelské pracovní vztahy. Právě agenturní zaměstnávání je sledováno jako jedna z nejvíce překérních legálních forem zaměstnávání. Studie neopomíná rovněž zhodnotit situaci na evropských trzích práce z hlediska nelegálních forem zaměstnávání, které poskytují zaměstnavatelům nejvyšší možnou míru flexibility. V této souvislosti se zabývá především právními a administrativními opatřeními jednotlivých vlád působícími na eliminaci nelegální práce, velmi

často spojené se zaměstnáváním cizinců. V souvislosti s modernizací pracovního práva v EU se dotýká také konceptu flexicurity, resp. porovnává přístupy a aktivity jednotlivých zemí k otázce vlastní implementace modifikované podoby tohoto modelu regulace trhu práce. Součástí studie je také určitá kategorizace základních pracovních práv vyplývajících z legislativní úpravy vztahů na trhu práce v jednotlivých členských zemích EU a posouzení, do jaké míry jsou tato práva zajištěna rovněž pro různé skupiny flexibilních pracovníků. Ukazuje se, že relativně snadné je poskytovat flexibilním pracovníkům práva sociální, práva spojená s působením na trhu práce a práva vymáhací. Naopak, dosti problematické je zabezpečit dodržování smluvních práv a dostupnost kolektivních práv. Navíc je třeba tyto výzvy řešit spíše na národní úrovni, jelikož regulace EU zatím není příliš efektivní.

Nekolová, Markéta

Průběh a efekty implementace vybraných pracovních právních směrnic EU v ČR

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 56 s., lit., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-058-5

Tato kvalitativně zaměřená studie přibližuje české odborné veřejnosti procesy implementace 6 vybraných pracovních právních směrnic EU v gesci MPSV upravujících některé aspekty pracovních podmínek v ČR. U každé směrnice provádí exploraci formálních aspektů implementace, věcné stránky implementace a pochopitelně také praktických dopadů přijatého způsobu transpozice směrnice na českém trhu práce. Na samý závěr nabízí určité zobecnění společných rysů implementačních procesů. Práce na přijetí směrnic jako součást harmonizačních předvstupních procesů začaly v ČR s určitým zpožděním po roce 1998 současně se změnou vlády. Na jejich tvorbě spolu-pracovali všichni sociální partneři. Rozpory, které se v průběhu implementace mezi sociálními partnery objevily, měly vztah k míře ochrany/flexibility pracovních podmínek, kterou články směrnic posouvaly. Na způsobu implementace se značně projevil nedostatek zkušeností, většina článků směrnic byla doslovně přejata do našeho práva, zejména tedy do zákoníku práce. Směrnice se podařilo prakticky plně transponovat do českého právního prostředí. Praktické efekty implementace směrnic jsou zatím málo prozkoumanou oblastí. Lze však říci, že přijetí směrnic v ČR zvýšilo ochranu zaměstnanců, zlepšilo jejich postavení na trhu práce, zvláště vůči zaměstnavatelům, ale tím logicky zvýšilo i náklady zaměstnavatelů na pracovní sílu zejména administrativního charakteru a v případě některých směrnic omezilo flexibilitu zaměstnávání. Všechny směrnice působí rovněž podpůrně na oblast podnikového sociálního dialogu. Zásadním problémem spojeným s implementací směrnic v ČR je špatná vymahatelnost pracovního práva způsobená poddimenzovaností inspekce práce, úřadů práce a neexistencí zvláštních soudních řízení ustanovených k těmto účelům.

Höhne, Sylva - Kuchařová, Věra - Svobodová, Kamila - Šťastná, Anna - Žáčková, Lucie

Rodina a zaměstnání s ohledem na rodinný cyklus

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 108 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-059-2

Studie přináší výsledky série empirických šetření zaměřujících se na vybrané etapy životního cyklu. Výzkumné sondy vznikly v rámci projektu „Rodina, zaměstnání a vzdělání“ a zjišťovaly mimo jiné individuální předpoklady harmonizace zmíněných tří sfér na úrovni rodin a rodinných vztahů. Publikace je rozčleněna do tří stěžejních částí. V první části věnované sféře rodiny jsou sledovány hodnoty a postoje spojené s partnerstvím a rodičovstvím a zároveň jejich naplňování v podobě reálných životních a rodinných strategií. Zvláštní pozornost je věnována času v rodinném životě a v zaměstnání, neboť rozdělení času mezi rodinu a práci je jednou z klíčových otázek zejména v životě rodin s menšími dětmi. Předmětem druhé části textu je současné

socioekonomické postavení mužů a žen v dané fázi rodinného cyklu. Pozornost se zaměřuje na profesní zařazení a pracovní podmínky zástupců jednotlivých rodin a též na hodnocení jejich příjmové a materiální situace. Klíčovým tématem poslední části studie jsou plány, strategie a názory na význam zaměstnání a rodiny v životě respondentů. Studovány jsou upřednostňované možnosti ulehčující rodičům snahu harmonizovat rodinný a pracovní život i konkrétní praktiky, které rodiče v realitě uplatňují. V závěru této části je pojednáno o preferovaných opatřeních na podporu rodiny ze strany státu.

Holub, Martin

The assessment of the pension base calculation

Prague, RILSA 2010. 63 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-060-8

Cílem práce je prezentovat možnosti hodnocení rozhodných výdělků (výpočtového základu), které se berou v úvahu při výpočtu důchodu. Tato monografie představuje způsob posuzování a zpracování rozhodných příjmů ve vybraných zahraničních programech penzí odvozených od výdělků. Autor následně předkládá několik návrhů na úpravu českého veřejného penzijního systému, které jsou založeny na shromážděných informacích. Zaměřuje se hlavně na způsob hodnocení rozhodného období, typy započítávaných příjmů a způsob, jakým jsou zjišťovány penzijními institucemi, a přístup k dobám, které spadají do rozhodného období, včetně případů, kdy nebylo dosaženo dolní zákonné hranice příjmu. Poskytuje také informace o vzorcích výpočtu dávek, používaných v zahraničních od výdělků odvozených penzijních systémech, valorizaci připsaných příjmů, příspěvkových stopech a prázích započítatelných výdělků.

Horáková, Markéta - Hora, Ondřej - Vyhlídal, Jiří

Hodnocení přínosu projektů Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů k aktivní politice zaměstnanosti v ČR

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 85 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-056-1

Projekty OP RLZ představují významný zdroj aktivit a příležitostí pro zapojení různých cílových skupin na trh práce. V roce 2007 bylo do některého z těchto projektů zapojeno zhruba 30 % všech účastníků programů aktivní politiky v ČR a lze předpokládat, že význam těchto projektů s ohledem na rostoucí riziko vyloučení vybraných skupin z trhu práce ještě poroste. Cílem následujícího textu bylo zmapovat fungování a realizaci projektů OP RLZ v ČR v roce 2007, pokusit se zhodnotit jejich cílenost a dopady na znevýhodněné skupiny nezaměstnaných a v návaznosti na to také posoudit, do jaké míry přispívají tyto programy k rozvoji a zefektivnění aktivní politiky pracovního trhu v ČR. Studie prokázala, že cílenost projektů OP RLZ se nijak významně neliší od cílenosti ostatních nástrojů aktivní politiky pracovního trhu (i zde se do určité míry projevuje riziko creaming efektu) a že projekty OP RLZ vykazují podobné efekty na odliv účastníků z registru nezaměstnaných jako rekvalifikační programy, tj. projevují se pozvolna v dlouhodobější časové perspektivě. Jejich přínos je však zřejmý zejména ve skupinách nejvíce znevýhodněných (dlouhodobě nezaměstnaní, zdravotně handicapovaní), kde účastníci programů opouštějí nezaměstnanost viditelně častěji než nezaměstnaní, kteří žádný program aktivní politiky (tedy i v rámci OP RLZ) neabsolvovali (kontrolní skupina).

Höhne, Sylva - Šťastná, Anna - Holub, Martin - Kozelský, Tomáš

Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990-2009. Bulletin No. 25

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 59 s., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-064-6

Publikace vychází v roční periodicitě s ročními údaji v časové řadě počínaje zpravidla rokem 1990. Podává souhrnný přehled základních ekonomických ukazatelů (výroby, produktivity, zaměstnanosti, nezaměstnanosti, cen, mezd, zahraničního obchodu a platební bilance) a vybraných sociálních ukazatelů. Zahrnuje oblast daní, pojistného a sociálně-zdravotního systému. Dále se zabývá demografickými charakteristikami, odvětvovou strukturou zaměstnanosti a mezinárodním srovnáním vybraných finančních ukazatelů.

Statistické údaje jsou převzaty či napočteny z podkladů ČSÚ, popř. MPSV, MF a ČNB, ostatní údaje jsou sestaveny na základě platných právních předpisů.

Průša, Ladislav a kol.

Poskytování sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 244 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-048-6

Cílem předložené monografie je zpracovat analýzu a prognózu potřeby poskytování sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Zavedení nového systému financování sociálních služeb vytváří teoretické předpoklady pro nalezení optimální formy zabezpečení potřeb člověka v nepříznivé sociální situaci. Stárnutí populace bude vyžadovat věnovat této otázce soustavnou pozornost tak, aby potřeby těchto skupin obyvatelstva byly efektivně uspokojeny.

Bruthansová, Daniela - Jeřábková, Věra

Vývoj invalidity v České republice a ve vybraných zemích v letech 2003-2008. Část I.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 76 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-065-3

Monografie pojednává o vývoji nově přiznaných invalidních důchodů (plných a částečných) podle nejčastějších skupin diagnóz MKN-10, a to II. Novotvary, V. Poruchy duševní a poruchy chování, IX. Nemoci oběhové soustavy a XIII. Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně. Ve sledovaném období došlo k poklesu skupiny IX. Nemoci oběhové soustavy, naopak zcela v souladu s evropskými trendy došlo k nárůstu počtu nově přiznaných invalidních důchodů na nemoci skupiny V. Poruchy duševní a poruchy chování.

Rovněž hodnotí změny ve věkové struktuře a pohlaví příjemců nově přiznaných invalidních důchodů, krajském rozložení nově přiznaných invalidních důchodů a nejčastějších diagnózách v rámci vybraných skupin diagnóz v roce 2003 až 2008.

Bruthansová, Daniela - Jeřábková, Věra

Vývoj invalidity v letech 2003-2008 podle diagnóz vybraných skupin nemocí. Část II.

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 91 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-066-0

Monografie pojednává o vývoji nově přiznaných invalidních důchodů (plných a částečných) podle nejčastějších skupin diagnóz MKN-10, a to II. Novotvary, V. Poruchy duševní a poruchy chování, IX. Nemoci oběhové soustavy a XIII. Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně. Ve sledovaném období došlo k poklesu skupiny IX. Nemoci oběhové soustavy, naopak zcela v souladu s evropskými trendy došlo k nárůstu počtu nově přiznaných invalidních důchodů na nemoci skupiny V. Poruchy duševní a poruchy chování.

Rovněž hodnotí změny ve věkové struktuře a pohlaví příjemců nově přiznaných invalidních důchodů, krajském rozložení nově přiznaných invalidních důchodů a nejčastějších diagnózách v rámci vybraných skupin diagnóz v roce 2003 a 2008.

Holub, Martin - Šlapák, Milan

Možnost převodu („přenechání“) částí získaných individuálních důchodových nároků rodinnému příslušníku nebo jiné fyzické osobě, případně možnost získávání společných důchodových nároků

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 80 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-061-5

Monografie přináší přehled o možnostech převodu části individuálních důchodových práv získaných pojištěncem ve prospěch rodinného příslušníka nebo i jiné osoby a o možnosti získávání společných důchodových práv více osob a jejich následném dělení v právních úpravách důchodového pojištění vybraných členských států EU, ve Švýcarsku, USA a Kanadě. Dalším výstupem projektu je předložení variantních návrhů na zavedení těchto možností v českém základním důchodovém pojištění a provedení analýzy mikroekonomických a makroekonomických dopadů takových změn. Projekt přináší 5 variantních řešení pro možnost aplikace identifikovaných opatření v podmínkách ČR. Projekt zodpovídá otázku, zda možnost převodu individuálních důchodových práv získaných pojištěncem na jinou fyzickou osobu, případně aplikace konceptu sdílení důchodových práv získaných v manželství v základních povinných důchodových schématech, závisí na typologii sociálního státu. V závěru projektu jsou formulována doporučení o vhodnosti či nevhodnosti uplatnění konceptu sdílení důchodových práv získaných v manželství či možnosti převodu důchodových práv získaných v manželství v případě rozvodu v základním důchodovém systému České republiky, zejména s ohledem na charakter českého důchodového systému a na konstrukci výpočtové formule pro stanovení důchodové dávky.

Holub, Martin - Šlapák, Milan

Alternativní formy podpory rodin s dětmi v sociálním pojištění

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 111 s., lit., obr., příl.

ISBN 978-80-7416-062-2

Tato monografie se zaměřila na možnosti zohlednění podpory rodin s dětmi v sociálním pojištění v kontextu celkové koncepce rodinné politiky státu. Tato problematika je řešena ve dvou na sebe navazujících monografiích, z nichž první se věnuje teoretickým možnostem podpory rodin s dětmi v rámci sociální politiky státu a sociálního pojištění a druhá analytická část pak praktickým zahraničním zkušenostem a modelovým propočtům. Projekt přináší přehled o tom, jak je rodinná politika řešena ve vybraných

vyspělých státech a jak je v rámci těchto států přístupováno k podpoře rodin s dětmi v důchodových systémech. Dále se monografie věnuje alternativním (netradičním) návrhům na pružné formy podpory rodin s dětmi v rámci sociálního pojištění, přináší nové pohledy, vyvrací v této oblasti existující mýty a věnuje se detailnímu rozboru některých reformních variant důchodového systému v ČR. Výzkum též zpracovává poměrně detailně problematiku demografického vývoje populace ČR a měnících se zvyků a preferencí rodinného soužití. Stranou zájmu nezůstala ani otázka míry ekvivalence a solidarity v důchodových systémech. Na základě zjištěných poznatků a zahraničních zkušeností byly zkonstruovány mikroekonomické a makroekonomické modely, pomocí nichž byly simulovány zahraniční přístupy v podmínkách ČR. Projekt se zaměřil na zkoumání netradičních forem podpory rodin s dětmi v rámci důchodového pojištění, ke kterým patří zejména koncept tzv. dětského důchodu - child pension, možnosti závislosti sazby důchodového pojištění na počtu vychovaných dětí či možnost asignace pojistného dětmi svým rodičům. Na základě modelových výpočtů, historických souvislostí a současné ekonomické a demografické teorie pak výzkum přináší variantní návrhy změn právní úpravy podpory rodin s dětmi v českém systému důchodového zabezpečení a zhodnocení jejich finančních a sociálních dopadů. V závěru autoři konstatují, že výše zmíněné teoretické koncepty formy podpory rodin s dětmi v sociálním pojištění nejsou vhodné pro ČR, ať již z důvodu jejich nedostatečného teoretického ukotvení, či z důvodů jejich ekonomické a administrativní náročnosti, kdy by jejich vliv na individuální příjmy rodin s dětmi byl zanedbatelný.

Holub, Martin a kol.

Teoretické možnosti podpory rodin s dětmi v sociálním pojištění

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 66 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-063-9

Tato monografie se zaměřila na možnosti zohlednění podpory rodin s dětmi v sociálním pojištění v kontextu celkové koncepce rodinné politiky státu. Tato problematika je řešena ve dvou na sebe navazujících monografiích, z nichž první se věnuje teoretickým možnostem podpory rodin s dětmi v rámci sociální politiky státu a sociálního pojištění a druhá analytická část pak praktickým zahraničním zkušenostem a modelovým propočtům. Projekt přináší přehled o tom, jak je rodinná politika řešena ve vybraných vyspělých státech a jak je v rámci těchto států přístupováno k podpoře rodin s dětmi v důchodových systémech. Dále se monografie věnuje alternativním (netradičním) návrhům na pružné formy podpory rodin s dětmi v rámci sociálního pojištění, přináší nové pohledy, vyvrací v této oblasti existující mýty a věnuje se detailnímu rozboru některých reformních variant důchodového systému v ČR. Výzkum též zpracovává poměrně detailně problematiku demografického vývoje populace ČR a měnících se zvyků a preferencí rodinného soužití. Stranou zájmu nezůstala ani otázka míry ekvivalence a solidarity v důchodových systémech. Na základě zjištěných poznatků a zahraničních zkušeností byly zkonstruovány mikroekonomické a makroekonomické modely, pomocí nichž byly simulovány zahraniční přístupy v podmínkách ČR. Projekt se zaměřil na zkoumání netradičních forem podpory rodin s dětmi v rámci důchodového pojištění, ke kterým patří zejména koncept tzv. dětského důchodu - child pension, možnosti závislosti sazby důchodového pojištění na počtu vychovaných dětí či možnost asignace pojistného dětmi svým rodičům. Na základě modelových výpočtů, historických souvislostí a současné ekonomické a demografické teorie pak výzkum přináší variantní návrhy změn právní úpravy podpory rodin s dětmi v českém systému důchodového zabezpečení a zhodnocení jejich finančních a sociálních dopadů. V závěru autoři konstatují, že výše zmíněné teoretické koncepty formy podpory rodin s dětmi v sociálním pojištění nejsou vhodné pro ČR, ať již z důvodu jejich nedostatečného teoretického ukotvení, či z důvodů jejich ekonomické a administrativní náročnosti, kdy by jejich vliv na individuální příjmy rodin s dětmi byl zanedbatelný.

Trbola, Robert - Rákoczyová, Miroslava (eds.)
Vybrané aspekty života cizinců v České republice
Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 121 s., lit., obr., tab.
ISBN 978-80-7416-067-7

Tato publikace je souborem osmi statí, které se z různých úhlů pohledu zabývají problematikou integrace přistěhovalců v České republice. Tematicky má čtenář možnost nahlédnout do problematiky integrace vybraných skupin přistěhovalců do života hostitelské společnosti v různých dimenzích a posoudit některé specifické problémy doprovázející tento proces, jehož výsledná podoba je ovlivněna množstvím faktorů sociálního, ekonomického i kulturního charakteru. Úvodní dvě kapitoly jsou věnovány praktickým aspektům integrace cizinců na trhu práce a v rámci systému zdravotního pojištění. Autoři poukazují především na specifika, která jsou v těchto dvou sektorech s integrací cizinců spojena. Tyto studie jsou pak doplněny sondou na téma remitencí posílaných z ČR, a to především migranty z Ukrajiny. Problematika migrace z Ukrajiny a postsovětských zemí je pojednána v dalších dvou kapitolách. Vedle analýzy pracovních podmínek ukrajinských migrantů, jejich ekonomických strategií a kvalifikačního nesouladu mezi poptávkou po jejich práci a její nabídkou se čtenář seznámí s problematikou řízených migrací a následných adaptačních procesů u migrantů v období po roce 1989. Následující dvě studie jsou věnovány problematice integrace vietnamské menšiny do české společnosti. Vedle analýzy identity vietnamského migranta na základě tří úrovní individuálních postojů po přesídlení nabízí autoři hlubší vhled do problematiky jejich ekonomických aktivit v rámci etnické ekonomiky, v podnikatelském segmentu, ale nově i v rámci agenturního zaměstnávání. Zcela novou typologii přistěhovalců ze zemí třetího světa přinášejí autoři v poslední kapitole a pokoušejí se tak podat částečný obraz společných i různorodých rysů přistěhovaleckých strategií této vysoce heterogenní skupiny migrantů, přičemž v každém typu rozkrývají pozitivní i negativní aspekty průběhu jejich integrace do hostitelské společnosti.

Horáková, Milada
Vývoj pracovních migrací v České republice v období hospodářské recese
Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 131 s., lit., obr., tab., příl.
ISBN 978-80-7416-069-1

Monografie pojednává o vývoji pracovních migrací v době hospodářské recese. Změny v zaměstnanosti cizinců jsou sledovány v kontextu vývoje trhu práce a porovnávány se situací od roku 1995. Vývoj ukazuje na klesající míru ekonomické participace cizinců, která se projevuje rostoucí diskrepancí mezi počtem cizinců s povolením k pobytu a počtem ohlášených ekonomických aktivit cizinců. Ekonomická recese přispěla paradoxně ke zkvalitnění populace zaměstnaných cizinců z hlediska jejich vzdělanostní a kvalifikační struktury. Na trhu práce se udrželi častěji cizinci s vyšším stupněm dosaženého vzdělání a vyšší kvalifikací. Napětí na trhu práce vyvolané rostoucí nezaměstnaností vedlo k určitému omezení ve vydávání povolení k zaměstnání cizincům. Počet cizinců na trhu práce ale klesl méně, než by se očekávalo. Část cizinců se přesunula do oblasti živnostenského podnikání, které není státem regulováno. Rozsah pracovních migrací lze regulovat počtem vydaných pracovních povolení a zelených karet. Ty však dnes tvoří jen necelou čtvrtinu z celkového rozsahu zaměstnanosti cizinců. Cizinci se stali integrální součástí trhu práce i české společnosti. Nelze očekávat, že budou reagovat na otřesy trhu práce masivními odchody ze země. Naopak, řada z nich se v době recese trvale usídlila. Proto je třeba aktivně otevírat instituce trhu práce usídleným cizincům a usnadnit tak jejich ekonomickou participaci, která je i předpokladem jejich úspěšné integrace v České republice.

Kofroň, Pavel

Trendy v příjmech, vydáních a spotřebě domácností s nízkými příjmy a dětmi podle statistiky rodinných účtů v letech 2006-2009

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 72 s., lit., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-068-4

Cílem studie je zhodnotit informace o příjmech, vydáních a spotřebě domácností s nízkými příjmy v České republice na základě dat ze šetření „Statistika rodinných účtů (2006, 2007, 2008 a 2009)“, a to především v těchto směrech:

- a) prezentovat trendy a tendence vývoje vydání domácností s bližším pohledem na vývoj spotřebních vydání, především vydání v oblasti potravin a bydlení,
- b) analyzovat faktory, které souvisí s výše uvedeným vývojem. Tyto faktory souvisí s ekonomickým prostředím, ve kterém se domácnosti pohybují (cenový vývoj, vývoj příjmů domácností),
- c) získat poučení o životní situaci, zejména trendech v možnostech spotřeby a životního standardu domácností s nízkými příjmy a nezaopatřenými dětmi mezi roky 2006 až 2009.

Ve sledovaném období nedošlo k výraznému poklesu vydání domácností s nízkými příjmy. Prohlubuje se však zaostávání standardu vydání mezi domácnostmi s nízkými příjmy a domácnostmi celkem. Analýza ukázala na relativně významný nárůst vydání domácností s nízkými příjmy na bydlení.

Kozelský, Tomáš - Vlach, Jan

Vývoj nákladů práce a jednotkových nákladů práce po připojení ČR k EU

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 96 s., lit., obr., tab.

ISBN 978-80-7416-073-8

Tato studie shrnuje a vyhodnocuje roztržštěná data za státy Evropské unie a i data za USA v oblastech nákladů práce, zdanění práce a jednotkových nákladů práce. Studie se týká období let 2003-2008, zahrnuje tak předvstupní rok 2003 a roky po připojení ČR k EU (od roku 2004). Zhodnocení základních problémů pohybu nákladů a efektivity práce v proporcích změn makroekonomického rámce se opírá o výsledky výzkumu, které formulovaly studie vydané VÚPSV a odborné články z let 2004-2008, v rámci výzkumného záměru VÚPSV na léta 2004-2010 (projekt Postavení úplných nákladů práce v reprodukci ekonomických a sociálních vztahů v ČR) a výstupy výzkumu českých a zahraničních institucí. S ohledem na metodickou roztržštěnost sledování nákladů práce se vymezují jako zdroje aktuální (duben 2010) a mezinárodně srovnatelná data z Eurostatu, konkrétně statistika práce a národní účty, OECD, Státní závěrečný účet ČR a U.S. Department of commerce, Bureau of Economic Analysis. Precizace či doplnění některých údajů se opírá o specifické metody renomovaných institucí v zahraničí a VÚPSV. Dvouleté zpoždění vyplývá z termínů zpracování vstupních údajů Eurostatem a ČSÚ.

Šlapák, Milan (eds.) - Soukup, Tomáš - Vidovičová, Lucie - Holub, Martin

Finanční příprava na život v důchodu: informovanost, postoje a hodnoty

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 89 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-074-5

Studie mapuje plány a chování populace v předdůchodovém věku s ohledem na spoření a investice k zajištění na stáří v souvislosti s hodnotovými postoji osob v předdůchodovém věku a mírou jejich finanční gramotnosti a subjektivní i objektivní mírou informovanosti v otázkách spojených s nárokem na důchodovou dávku. Studie přináší

typologii jedinců podle postoje k přípravě na důchod: populaci v předdůchodovém věku lze rozdělit vedle „průměrných investorů“ na „sebevědomé investory“, jedince, které lze charakterizovat postojem „život pro dnešek“, a ty, kteří „spoléhají na stát“. Významnou proměnnou, která s přípravou na důchod jednoznačně souvisí, je numerická gramotnost populace. Státní instituce mohou ovlivnit přípravu starších osob na důchod přijetím opatření směřujících ke zvýšení finanční gramotnosti populace, která studie přináší.

Vlach, Jan - Kozelský, Tomáš

Náklady práce a jejich struktura v ČR v období konjunktury po roce 2000

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 95 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-076-9

Autoři se pokoušejí definovat stěžejní problémy vývoje nákladů práce po roce 2000 v podmínkách konjunktury a integrace české ekonomiky do jednotného vnitřního evropského trhu. V důsledku cenové a mzdové konvergence postupně slábne konkurenční výhoda levné práce v ČR.

První kapitola popisuje základní aspekty postavení úplných nákladů práce v reprodukci ekonomických a sociálních vztahů. Druhá kapitola vymezuje základní makroekonomický a institucionální rámec pohybu nákladů práce v ČR od roku 2000. Třetí kapitola charakterizuje použité informační zdroje a jejich metodická omezení. Problematice pohybu nákladů práce a jejich diferenciací se věnuje 4. kapitola. Pohyb nákladů práce v ČR autoři sledují v relacích se zeměmi EU.

Barvíková, Jana - Svobodová, Kamila - Šťastná, Anna

Podmínky výkonu sociálně-právní ochrany dětí na úrovni obecních úřadů obcí s rozšířenou působností

Praha, VÚPSV, v.v.i. 2010. 98 s., lit., obr., tab., příl.

ISBN 978-80-7416-078-3

Cílem publikace je zmapovat vytíženost pracovníků a pracovníc orgánů sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) na úrovni obcí s rozšířenou působností a mimo jiné také kvantifikovat všechny úkony vykonávané v rámci sociálně-právní ochrany dětí, a to jak z hlediska činností definovaných zákonem, tak z hlediska samotné praxe. Zahrnuty jsou tedy aktivity v oblasti přímé práce s klienty, v oblasti prevence, osvěty, právních aktivit, administrativy, vzdělávání a další. Při výzkumu byly použity kvantitativní i kvalitativní sociálněvědní metodické přístupy. Cílem kvantitativní části výzkumu bylo především zjištění vytíženosti pracovníků a pracovníc orgánů sociálně-právní ochrany dětí v návaznosti na počty klientů a typy aktivit, které v rámci sociálně-právní ochrany dětí vykonávají. Kvalitativní výzkum navázal na kvantitativní šetření, přičemž rozhovory byly vedeny s vedoucími pracovníky OSPOD a zaměřovaly se například na problémy a podmínky k zajištění terénní práce s dětmi a rodinami, zkušenosti s výkonem sociálně-právní ochrany v přenesené působnosti, hlavní zdroje zátěže pracovníků či personální otázky a vzdělávání pracovníků.

Statistické údaje dokumentující činnost oddělení knihovnicko- informačních služeb v roce 2010

Přírůstky fondu knihovny: 582, z toho 298 stažených z internetu

Zpracovávané časopisy: 57 (33 ČR, 24 zahr.)

Přírůstky bibliografických záznamů publikací, časopiseckých článků, právních předpisů a jiných dokumentů: 2 361 záznamů

Počet materiálů stažených z monitorovaných webových stránek: 298 záznamů

Počet návštěv uživatelů knihovny OKIS: 571

Počet výpůjček: 1 153 (absenčních i prezenčních)

Počet návštěv internetových stránek VÚPSV, v.v.i.: 35 691 návštěv, tj. průměrně 686 návštěv týdně

Ostatní služby (informace mailem, telefonem): 155

Přehled publikační činnosti pracovníků VÚPSV, v.v.i. v roce 2010

kapitoly v odborných monografiích

Bruthansová, Daniela - Holmerová Iva. *Dementia in Europe Yearbook 2010, Czech Republic, Alzheimer Europe 2010*, p.31-34. ISBN: 978-2-9599755-4-7

Horáková, Milada - Bareš, Pavel. *Intercultural opening of the labour market and employment institutions in the Czech Republic*. In: *Moving Societies towards Integration*. Eutin: CJD Eutin, 2010, s. 102-121.

Horáková, Milada. *Historie výzkumu v oblasti migrace ve Výzkumném ústavu práce a sociálních věcí v Praze*. In: *Přínos a potenciál vědeckého výzkumu v oblasti migrace*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2010, s. 9-20. ISBN 978-80-254-8008-3

Kuchařová, Věra. *Supply and demand for children's day-care facilities and its determinants in the Czech Republic*. In: *Manka goes to work. Public childcare in the Visegrad Countries 1989-2009*. Budapest: Budapest Institute for Policy Analysis, 2010, s. 21-40. ISBN 978-963-06-8850-5

Průša, Ladislav. *Sociální zabezpečení*. In: *Veřejné finance*. /Hamerníková, Bojka - Maaytová, Alena. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 143-164. ISBN 978-80-7357-497-0

Průša, Ladislav. *Vývoj výdajů na pečovatelskou službu v letech 1990-2008 a jejich efektivnost*. In: *Pečovatelská služba v České republice*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2010, s. 51-76. ISBN 978-80-904668-0-7

Sirovátka, Tomáš - Saxonberg, Steven. *Life satisfaction and happiness in the Czech Republic*. In: *Happiness and Social Policy in the EU*. Cheltenham: Edward Elgar, 2010, s. 11-30. ISBN 978-1-84844-574-1

Vavrečková, Jana. *Mobilita a migrace v souvislosti s odborným vzděláním a zaměstnaností*. In: *Národní zpráva o výzkumu odborného vzdělávání 2009*. Česká republika. Praha: REFERNET, 2010, s. 38-46

Vavrečková, Jana. *Problematika mezinárodní migrace a integrace cizinců v aplikovaném výzkumu*. In: *Přínos a potenciál vědeckého výzkumu v oblasti migrace*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2010, s. 23-36. ISBN 978-80-254-8008-3

Vychová, Helena. *Vzdělávací politika*. In: *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 449-453, 465-475. ISBN 978-80-7357-585-4

Vychová, Helena. *Přechody v rámci studijního a pracovního života*. In: *Národní zpráva o výzkumu odborného vzdělávání 2009*. Česká republika. Praha: REFERNET, 2010, s. 19-23

Vychová, Helena. *Transitions*. In: *VET Research Report 2009. Czech Republic*. Praha: REFERNET (CEDEFOP), 2010, s. 22-26

odborné příspěvky ve sbornících (konferenční i nekonferenční)

Holub, Martin - Šlapák, Milan. *Změny při stanovení rozhodného období v souvislosti s prodlužující se střední délkou života*. In: Reprodukce lidského kapitálu. Vzájemné vazby a souvislosti. III. ročník. Sborník z konference. Praha: VŠE, Nakladatelství Oeconomica, 2010. 17 s. ISBN 978-80-245-1697-4

Jeřábková, Věra - Vltavská, Kristýna. *Dopady pracovní neschopnosti na ekonomiku České republiky*. In: Reprodukce lidského kapitálu. Vzájemné vazby a souvislosti. III. ročník. Sborník z konference. Praha: VŠE, Nakladatelství Oeconomica, 2010. 6 s. ISBN 978-80-245-1697-4

Kuchařová, Věra. *Služby denní péče o děti - požadovaná a nabízená možnost volby*. In: Rodina na prahu 21. století. Praha: MPSV ČR, 2010, s. 45-56. ISBN 978-80-7421-017-4

Musilová, Zdeňka. *Role lidského kapitálu v důchodovém systému*. In: Reprodukce lidského kapitálu. Vzájemné vazby a souvislosti. III. ročník. Sborník z konference. Praha: VŠE, Nakladatelství Oeconomica, 2010. 6 s. ISBN 978-80-245-1697-4

Průša, Ladislav. *Stárnutí populace a efektivnost financování sociálních služeb pro seniory v České republice*. In: Nové výzvy pro sociální politiku v období globální krize: Elektronický zborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, NHF, 2010. 13 s. ISBN 978-80-225-2973-0

Průša, Ladislav. *Projekce potřeby sociálně-zdravotních služeb pro osoby starší 65 let do r. 2020*. In: Reprodukce lidského kapitálu. Vzájemné vazby a souvislosti. III. ročník. Sborník z konference. Praha: VŠE, Nakladatelství Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1697-4

Průša, Ladislav. *Jak zefektivnit systém financování sociálních služeb?* In: Bílá místa teorie a černé díry reform ve veřejném sektoru II: Sborník příspěvků z mezinárodního vědeckého semináře pořádaného Katedrou veřejné ekonomie Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra veřejné ekonomie, 2010. 10 s. ISBN 978-80-7399-907-0

Průša, Ladislav. *Systém financování domovů pro seniory v České republice*. In: Péče o seniory v České republice a Rakousku: Sborník z konference. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 4 s. 2010

Šlapák, Milan - Holub, Martin. *Institut pozůstalostních důchodů a jeho budoucnost v souvislosti s demografickými trendy*. In: Reprodukce lidského kapitálu. Vzájemné vazby a souvislosti. III. ročník. Sborník z konference. Praha: VŠE, Nakladatelství Oeconomica, 2010. 12 s. ISBN 978-80-245-1697-4

odborné články v impaktovaných časopisech

Havlíková, Jana. *Přechod do dospělosti dlouhodobě nezaměstnaných absolventů učebních oborů z Brna a okolí*. In: Sociologický časopis/Czech Sociological Review. 2010, roč. 46, č. 1, 73-99. ISSN 0038-0288

odborné články v recenzovaných časopisech

Bareš, Pavel. *Nejčastější a nejzávažnější potíže provázející zajišťování pobytových sociálních služeb z pohledu poskytovatele*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 3, s. 21-24. ISSN 1802-5854

Bareš, Pavel. *Vybrané ukazatele o dostupnosti sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 6, s. 20-23. ISSN 1802-5854

Barvíková, Jana. *Vliv mediálního obrazu profese sociálního pracovníka na její vnímání veřejností*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 6, s. 24-27. ISSN 1802-5854

Barvíková, Jana. *Jak se žije na Jižním Městě z pohledu "Husákových dětí"*. In: Sociální studia. 2010, roč. 7, č. 3, s. 59-78. ISSN 1214-813X

Havlíková, Jana. *Očekávání bezdomovců od sociální služby "azylový dům" a úskalí jejich interpretace*. In: Sociální práce/Sociálna práca. 2010, roč. 10, č. 1, s. 87-97. ISSN 1213-6204

Holub, Martin. *Rozhodnutí Ústavního soudu nemusí nutně znamenat dramatický zásah do důchodového systému*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 4, s. 16-20. ISSN 1802-5854

Holub, Martin. *Zohlednění skutečně získaných příjmů ve výši důchodu*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 5, s. 11-17. ISSN 1802-5854

Holub, Martin. *Možnosti změn při stanovení rozhodného období, z něhož je počítán důchod*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 6, s. 11-17. ISSN 1802-5854

Horáková, Markéta - Horák, Pavel. *Návrh mezinárodní komparace systému výcvikových a vzdělávacích programů*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 5, s. 2-10. ISSN 1802-5854

Horáková, Markéta. *Význam konceptu lidského kapitálu v ekonomické teorii v době ekonomické recese*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 6, s. 2-10. ISSN 1802-5854

Horáková, Markéta. *Důvody a možnosti hodnocení výcvikových a vzdělávacích programů a jejich účinků pro nízkokvalifikované osoby: návrh komplexního hodnotícího přístupu*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 1, s. 8-16. ISSN 1802-5854

Jeřábková, Věra - Průša, Ladislav. *Náklady na poskytování ošetrovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb*. In: Kontakt. 2010, roč. 12, č. 4, s. 457-463. ISSN 1212-4117

Jeřábková, Věra. *Zdraví obyvatel České republiky: Zdravotní stav, prevence zdraví a náklady na léčení nemocí*. Zdravotnictví v České republice, č. 2010/4, s. 148-153, ISSN 1213-6050

Jeřábková, Věra - Vltavská, Kristýna. *Effect of incapacity to work on the macroeconomic performance of the economy in the Czech Republic*. Forum Statisticum Slovacum, 2010, roč. VI, č. 5, s. 91-102. ISSN 1336-7420

Jeřábková, Věra - Mazouch, Petr. *Další možnosti modelování úmrtnosti*. Forum Statisticum Slovacum, 2010, roč. VI, č. 5, s. 151-154. ISSN 1336-7420

Kubalčíková, Kateřina - Chrňavá, Anna. *Komunitní plánování jako prostor pro účast uživatelů na rozhodování: realita, nebo iluze?* In: Sociální práce/Sociálna práca. 2010, roč. 10, č. 3, s. 110-121. ISSN 1213-6204

Kuchařová, Věra. *K otázce podmíněnosti sladování rodiny a zaměstnání individuálními a strukturálními faktory*. In: Demografie. 2010, roč. 52, č. 1, příl. CD s. 152-160. ISSN 0011-8265

Michalička, Ludvík - Stupnytskyy, Oleksandr - Kotíková, Jaromíra. *Odhadování vzdělanostních potřeb*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 2, s. 8-13. ISSN 1802-5854

Nešporová, Olga. *Jak náboženství ovlivňuje rodinný život? Rozdíly v chování a postojích k rodině mezi českými věřícími a nevěřícími*. In: Lidé města /Urban People. 2010, roč. 12, č. 1, s. 61-88. ISSN 1212-8112

Průša, Ladislav. *Změny ve struktuře příjemců příspěvku na péči v letech 2007 a 2009*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 5, s. 20-22. ISSN 1802-5854

Sirovátka, Tomáš - Hora, Ondřej - Tomešová Bartáková, Helena - Vyhlídal, Jiří. *Hodnocení účinnosti programů aktivní politiky zaměstnanosti před příchodem finanční a ekonomické krize*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 2, s. 13-18. ISSN 1802-5854

Sirovátka, Tomáš - Winkler, Jiří. *Význam "nových sociálních rizik" v současné společenské vědě*. In: Sociální studia. 2010, roč. 7, č. 2, s. 7-21. ISSN 1214-813X

Svobodová, Kamila - Šťastná, Anna. *Rozdělení genderových rolí mezi rodiči malých dětí v České republice a na Slovensku*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 4, s. 2-9. ISSN 1802-5854

Svobodová, Kamila. *Strategie a praktiky sladování rodinných a pracovních rolí*. In: Demografie. 2010, roč. 52, č. 1, příl. CD s. 134-142. ISSN 0011-8265

Šimíková, Ivana - Vyhlídal, Jiří. *Sociální konstrukce systému sociální ochrany: Administrace klientů jako prostor interpretace*. In: Sociální studia. 2010, roč. 7, č. 2, s. 135-156. ISSN 1214-813X

Šťastná, Anna. *Neúplné rodiny - žena jako zaměstnankyně nebo pečovatelka? Možnosti rodin a přístupy rodinných politik*. In: Demografie. 2010, roč. 52, č. 1, příl. CD, s. 143-151. ISSN 0011-8265

Tomešová Bartáková, Helena. *Gender Division of Work and the Labour Market Re-entry of the Czech Women after the Parental Leave*. In: Sociológia. 2010, roč. 42, č. 3, s. 191-212. ISSN 0049-1225

Vavrečková, Jana - Baštýř, Ivo. *Vytváření systémů monitorování a hodnocení výsledků integrace cizinců z třetích zemí v EU a ČR*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 4, s. 10-15. ISSN 1802-5854

Vlach, Jan. *Konvergence české výdělkové hladiny k úrovni EU*. In: FÓRUM sociální politiky. 2010, roč. 4, č. 3, s. 2-10. ISSN 1802-5854

odborné články v ostatních (nerecenzovaných) časopisech

Bareš, Pavel. *Dostupnost vybraných typů pobytových sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením*. In: *Rezidenční péče*. 2010, roč. 6, č. 3, nestr. příl. (4 s.). ISSN 1801-8718

Holub, Martin. *Sociální Evropa - problémy a perspektivy*. In: *FÓRUM sociální politiky*. 2010, roč. 4, č. 1, s. 29. ISSN 1802-5854

Holub, Martin. *Solidarita versus ekvivalence v českém důchodovém pojištění pohledem Ústavního soudu*. In: *FÓRUM sociální politiky*. 2010, roč. 4, č. 3, s. 19-20. ISSN 1802-5854

Holub, Martin. *Červnové konference na téma důchodová reforma*. In: *FÓRUM sociální politiky*. 2010, roč. 4, č. 4, s. 29-30. ISSN 1802-5854

Jeřábková, Věra - Průša, Ladislav. *Ošetřovatelská a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb*. In: *Rezidenční péče*. 2010, roč. 6, č. 1, příloha (4 s.). ISSN 1801-8718

Kořánová, Marie. *EU zahajuje diskusi o budoucnosti penzí*. In: *FÓRUM sociální politiky*. 2010, roč. 4, č. 5, s. 18-19. ISSN 1802-5854

Lisá, Helena. *Globální ekonomická krize, inovativní politiky trhu práce a role služeb zaměstnanosti*. In: *FÓRUM sociální politiky*. 2010, roč. 4, č. 2, s. 27-28. ISSN 1802-5854

Průša, Ladislav. *Příspěvek na péči - nový nástroj financování sociálních služeb*. In: *Rezidenční péče*. 2010, roč. 6, č. 2, příloha (4 s.). ISSN 1801-8718

Soukup, Tomáš - Ďurďovič, Martin. *Nezaměstnaní nad padesát let a jejich návrat na trh práce*. In: *FÓRUM sociální politiky*. 2010, roč. 4, č. 3, s. 18. ISSN 1802-5854

Vavrečková, Jana - Baštýř, Ivo. *Informace o řešení projektu "Metodika hodnocení monitorovacích nástrojů integračního procesu cizinců z třetích zemí v ČR - 1. fáze (2009)"*. In: *FÓRUM sociální politiky*. 2010, roč. 4, č. 2, s. 29. ISSN 1802-5854

Veverková, Soňa. *Sociální partneři a rasová diskriminace na trhu práce*. In: *FÓRUM sociální politiky*. 2010, roč. 4, č. 1, s. 25-27. ISSN 1802-5854

odborné práce zveřejněné na internetu

Geissler, Hana - Hála, Jaroslav - Kroupa, Aleš. *Absence from work - Czech Republic*. - Dublin: European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions, 2010. 15 s. Dostupné: <http://www.eurofound.europa.eu/ewco/studies/tn0911039s/cz0911039q.htm>

Holub, Martin. *Mají české důchody záviset na počtu vychovaných dětí? I*. Demografie.info 2010, ISSN: 1801-2914
Dostupné: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=690

Holub, Martin. *Mají české důchody záviset na počtu vychovaných dětí? II.* Demografie.info 2010, ISSN: 1801-2914
Dostupné: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=693

Holub, Martin. *Mají české důchody záviset na počtu vychovaných dětí? III.* Demografie.info 2010, ISSN: 1801-2914, dostupné:
http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=700

Kuchařová, Věra. *What Specific Employment Policy Measures Do Czech Lone Parents Need? Mutual Learning Programme: Peer Country Comments paper - Czech Republic.* 2010. 10 s.
Dostupné: http://www.mutual-learning-employment.net/uploads/ModuleXtender/Peer_Reviews/80/Peer_country_discussion_paper_Czech_Republic.pdf

Šťastná, Anna. *Populační vývoj - Švédsko.* Demografie.info 2010, ISSN 1801-2914
Dostupné: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=717&PHPSESSID=3c96911f5c7f3c72439190db6e6805ec

Veverková, Soňa. *The impact of the Racial Equality Directive: a survey of trade unions and employers in the Member States of the European Union - Czech Republic.* Wien: European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), 2010. 10 s.
Dostupné: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/RED_Czech_Republic.pdf

Svobodová, Kamila. *Příprava na stáří.* Demografie.info, 2010. ISSN: 1801-2914
Dostupné: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=714

Svobodová, Kamila. *Odchod do důchodu.* Demografie.info, 2010. ISSN: 1801-2914
Dostupné: http://demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=727

Svobodová, Kamila. *Představy o životě v důchodu a finančním zabezpečení ve stáří.* Demografie.info, 2010. ISSN: 1801-2914
Dostupné: http://demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=734

Svobodová, Kamila. *REPORTÁŽ: Dvacet let sociodemografické transformace.* Demografie.info, 2010. ISSN: 1801-2914
Dostupné: http://demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=710

P ř e h l e d o účasti pracovníků VÚPSV, v.v.i. na seminářích a konferencích, kde v r. 2010 prezentovali získané poznatky

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Bareš Pavel	Pardubice 10. 6. 2010	Aktuální otázky sociální politiky 2010 - teorie a praxe	Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní	Služby sociální a zdravotní péče očima pracovníků vybraných obcí: situace před nabytím účinnosti zákona o sociálních službách a po jeho uzákonění
Bareš Pavel	Praha 23. 9. 2010	Zranitelné skupiny dětí - cizinců	MV ČR, Evropská migrační síť	Výzkumný projekt „Protection and Support Measures for Third Country National Street Children in the EU Member States“. Představení projektu, jeho výsledky a relevance pro téma NBD v ČR
Bareš Pavel	Praha 6. 10. 2010	Perspektivy sociální práce	Katedra sociální práce FF UK	Analýza výkonu profese sociální práce v systémech sociální ochrany ČR podle formálního ukotvení a podle reálných potřeb v jednotlivých systémech sociální ochrany
Barvíková Jana	Praha 20. 5. 2010	Doktorandská konference sociologie a příbuzných společenských věd 2010	Katedra sociologie ISS FSV UK Praha, Katedra sociologie FF UK Praha a Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.	Jak se žije na Jižním městě z pohledu "Husákových dětí"
Baštýř Ivo	Pardubice 7. - 8.10. 2010	Aktuální výzvy v oblasti integrace cizinců	Magistrát kr. města Pardubice	Tvorba monitorovacích systémů integrace cizinců z třetích zemí v ČR v kontextu evropských institucí
Bruthansová Daniela	Praha 5. 3. 2010	Genderové souvislosti v boji proti chudobě a role sociálních služeb	ČMKOS Friedrich Ebert Stiftung	Problematika poskytování ošetrovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb

pokračování

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Bruthansová Daniela	Praha 27. - 28. 5. 2010	Pražské gerontologické dny 2010	ČLS JEP ČGGG Praha	Problematika poskytování ošetrovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb
Bruthansová Daniela	Teplice - Bystřany 8. 6. 2010	Právní seminář	DD Bystřany	Právní odpovědnost zaměstnanců zařízení poskytujících sociální služby
Havlíková Jana	Vídeň 1. - 4. 9. 2010	European Population Conference 2010: Population and Environment	European Association for Population Studies in co-operation with Vienna Institute of Demography/Austrian Academy of Science	Current strategy of social services for the elderly in the Czech Republic: the domiciliary care - opportunities and risks
Havlíková Jana	Vídeň 9. 11. 2010	Applicant Briefing Strategic Call 2nd step; Project Innovative housing and care solutions for the elderly and vulnerable persons in Central European cities	CENTRAL EUROPE Programme, Joint Technical Secretariat	Prezentace VÚPSV, v. i.
Holub Martin	Praha 15. 6. 2010	Odborná konference na téma - důchodová reforma - jak dál?	VŠFS Praha a CESES Praha	Zohlednění dob výchovy dětí v DS Jak může DS reagovat na stanovisko ÚS?
Holub Martin	Brno 27. - 28. 5. 2010	Dvacet let sociodemografické transformace	Česká demografická společnost	Alternativní formy podpory rodin s dětmi v důchodových systémech
Holub Martin	Praha 13. - 14. 12. 2010	Reprodukce lidského kapitálu III	VŠE Praha	Změny při stanovení rozhodného období v souvislosti s prodlužující se střední délkou života
Horáková Milada	Praha 16.9. 2010	Přínos a potenciál vědeckého výzkumu v oblasti migrace Děti ulice - ohrožené děti cizinců	MV ČR	Ohrožené děti cizinců, tzv. děti ulice
Horáková Milada	Praha 23. 9. 2010	Zranitelné skupiny dětí - cizinců	MV ČR, Evropská migrační síť	Výzkumný projekt „Protection and Support Measures for Third Country National Street Children in the EU Member States“. Představení projektu, jeho výsledky a relevance pro téma NBD v ČR
Jahoda Robert	Istanbul 3. - 2. 7. 2010	Urban Dynamics & Housing Change - Crossing into the 2nd Decade of the 3rd Millennium	The European Network for Housing Research	Housing Affordability in the Czech Republic; Case Study of the Housing-induced Poverty

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Jahoda Robert	Praha 30. 11. 2010	Podpora rodiny dle programového prohlášení vlády	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR	Modelové situace příjmové situace rodin s malými dětmi při vstupu pečujícího rodiče
Jeřábková Věra	Praha 27. - 28. 5. 2010	Pražské gerontologické dny 2010	ČLS JEP ČGGS Praha	Problematika poskytování ošetrovatelské a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb
Jeřábková Věra	Bratislava 3. - 4. 12. 2010	Výpočtová statistika	Slovenská statistická a demografická společnost Bratislava	Další možnosti modelování úmrtnosti
Jeřábková Věra	Bratislava 3. - 4. 12. 2010	Výpočtová statistika	Slovenská statistická a demografická společnost Bratislava	Effect of incapacity to work on the macroeconomic performance of the economy in the Czech Republic
Jeřábková Věra	Praha 13. - 14. 12. 2010	Reprodukce lidského kapitálu III	VŠE Praha	Dopady pracovní neschopnosti na ekonomiku v České republice
Kofroň Pavel	Praha 23. - 24. 4. 2010	Sociální, ekonomické, právní a bezpečnostní otázky současnosti	Soukromá vysoká škola ekonomických studií, Praha a Vysoká škola zdravotnictva a sociální práce sv. Alžběty, n. o. Bratislava	Rodinné právo a evropská rodinná politika (publikováno ve sborníku ISBN 978-80-86744-84-1)
Kotíková Jaromíra	Soissons (Francie) 24. - 28. 5. 2010	Pracovní seminář na téma „Aktivní stárnutí“	Cepac Soissons, Francie	Starší lidé na trhu práce - jejich postavení z pohledu zaměstnavatelů
Kotíková Jaromíra	Soissons (Francie) 24. - 28. 5. 2010	Pracovní seminář na téma „Aktivní stárnutí“	Cepac Soissons, Francie	Možnosti a perspektivy při řešení otázky aktivního stárnutí
Kotíková Jaromíra	Brno 11. 5. 2010	Porada vedoucích úseku zprostředkování	MPSV	Profilování a targeting ve službách zaměstnanosti
Kotíková Jaromíra	Praha 17. 11. 2010	Mezinárodní konference DNES (Different experiences new solutions)	Evropská rozvojová agentura	Aktivní stárnutí
Kozelský Tomáš	Praha 21. 7. 2010	Výstupy analýzy nákladů práce	Svaz průmyslu a dopravy ČR	Možné využití informací z oblasti nákladů práce
Kubalčíková Kateřina	Vídeň 1. - 4. 9. 2010	European Population Conference 2010: Population and Environment	European Association for Population Studies in cooperation with Vienna Institute of Demography/ Austrian Academy of Science	Current strategy of social services for the elderly in the Czech Republic; the domiciliary care - opportunities and risks
Kubalčíková Kateřina	Prešov 19. - 20. 3. 2010	Etická dimenzia šandardizácie sociálnych služieb	Prešovská univerzita, Filozofická fakulta, Katedra sociálnej práce	Zavádění standardů kvality jako zdroj dilemat při práci s klientem
Kubalčíková Kateřina	Iraklion 9. - 11. 6. 2010	International Week Erasmus	Technological Education Institute, Faculty of Health and Social Welfare, Department of Social Work	Development and trends in social service policy and social work in the Czech Republic

pokračování

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Kubalčíková Kateřina	Brno 21. 9. 2010	Plánování sociálních služeb na území Jihomoravského kraje	Krajský úřad Jihomoravského kraje	Zjišťování potřeb uživatelů sociálních služeb na území Jihomoravského kraje
Kubalčíková Kateřina	Brno 9. 11. 2010	Aktivní sociální začleňování v České republice. Network of Local Authority Observatories on Active Inclusion	Magistrát města Brno	Komunitní plánování - cesta k aktivní roli klienta sociálních služeb
Kubalčíková Kateřina	Pardubice 9. - 10. 11. 2010	Senior Living 2010	Ledax	Změna role uživatele pečovatelské služby - možnosti a překážky
Kubalčíková Kateřina	Timisoara 19. - 20. 11. 2010	Active Ageing - A multidisciplinary challenge. International Conference on Gerontological Social Work	The West University of Timisoara. Faculty of Sociology and Psychology. Department of Social Work	The standards for quality in social services in the Czech Republic: Towards active role of services users
Kubalčíková Kateřina	Timisoara 19. - 20. 11. 2010	Aktive Ageing - A multidisciplinary challenge. International Conference on Gerontological Social Work	The West University of Timisoara. Faculty of Sociology and Psychology. Department of Social Work	The standards for quality as the way to apply the active aging principles to the social services practice. An example of community care service
Kuchařová Věra	Belfast 10. - 11. 5. 2010	Pathways to Work for Lone Parents. Peer review meeting 2010	Department for Employment and Learning in Northern Ireland	What Specific Employment Policy Measures Do Czech Lone Parents Need?
Musil Libor	Brno 9. 11. 2010	Aktivní sociální začleňování v České republice. Network of Local Authority Observatories on Active Inclusion	Magistrát města Brno	Sociální pracovník jako prostředník mezi klientem a aktéry sociální politiky města
Musil Libor	Hradec Králové 1. - 2. 10. 2010	VII. Hradecké dny sociální práce „Rizika sociální práce“	Katedra sociální práce a sociální politiky PdF UHK a ECCE (Evropské centrum pro komunitní vzdělávání)	Pohledy na perspektivu sociální práce v soudobé společnosti
Průša Ladislav	Brno-Šlapanice 21. 1. 2010	Bílá místa teorie a černé díry reforem ve veřejném sektoru	Masarykova univerzita Brno, Ekonomicko-správní fakulta	Jak zefektivnit systém financování sociálních služeb?
Průša Ladislav	Zruč nad Sázavou 28. 1. 2010	Poskytování ošetřovatelské péče v pobytových zařízeních sociálních služeb	Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR	Ošetřovatelská a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb
Průša Ladislav	Zlín 10. 3. 2010	Poskytování ošetřovatelské péče v pobytových zařízeních sociálních služeb	Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR	Ošetřovatelská a rehabilitační péče v pobytových zařízeních sociálních služeb
Průša Ladislav	Tábor 18. 3. 2010	Financování domovů pro seniory v ČR a v Rakousku	Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR	Systém financování domovů pro seniory v ČR
Průša Ladislav	Průhonice 29. 4. 2010	Aktuální otázky ve zdravotnictví	Hartmann - Rico, a. s. Academy of Health Care Management	Stárnutí populace a jeho dopady do sektoru zdravotních a sociálních služeb
Průša Ladislav	Brno 11. 5. 2010	Financování a kvalita sociálních služeb	Asociace poskytovatelů sociálních služeb	Efektivní financování sociálních služeb
Průša Ladislav	Bratislava 26. 5. 2010	Nové výzvy pro sociální politiku v období globální krize	Ekonomická univerzita Bratislava	Stárnutí populace a efektivnost finanční sociálních služeb pro seniory v České republice

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Průša Ladislav	Ostrava 7. 9. 2010	Chudoba a sociální vyloučení	Sdružení azylových domů	Chudoba a sociální vyloučení z pohledu ekonomů
Průša Ladislav	Pardubice 9. 11. 2010	Senior living 2010	Ledax, o.p.s., České Budějovice	Vliv zdravotního stavu na potřebu sociálních služeb u osob starších 65 let
Průša Ladislav	Praha 11. 11. 2010	Azylové domy v ČR	Asociace poskytovatelů sociálních služeb	Bezdomovectví jako extrémní jev sociálního vyloučení a jeho ekonomické dopady
Průša Ladislav	Praha 25. 11. 2010	Aktuální otázky governance ve veřejné správě, zdravotnictví a sociálním zabezpečení	VŠFS	Public governance, sociální služby a dávky sociální péče
Průša Ladislav	Praha 13. 12. 2010	Reprodukce lidského kapitálu	VŠE	Stárnutí populace a efektivnost sociálních služeb
Sirovátka Tomáš	Praha 4. 10. 2010	Konference „Rodinná politika v kontextu Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení“	Centrum pro rodinu	Souvislosti chudoby, materiální deprivace a nezaměstnanosti v rodinách
Sirovátka Tomáš	Budapešť 2. - 4. 9. 2010	European Social Policy Research Network Annual Conference	ESPA-net a Universita Budapešť	Social assistance reforms in the Czech Republic
Soukup Tomáš	Brno 11. 5. 2010	Porada vedoucích úseku zprostředkování	MPSV	Profilování a targeting ve službách zaměstnanosti
Soukup Tomáš	Praha 26. - 27. 8. 2010	Transferable skills across economic sectors - Role and importance for employment at European level, International Workshop Pratur	RPIC - Vip	Tools of strengthening transferable skills development
Svobodová Kamila	Brno 27. - 28. 5. 2010	XXXX. konference České demografické společnosti - Dvacet let sociodemografické transformace	Česká demografická společnost a Masarykova univerzita Brno	Demografické stárnutí a životní podmínky seniorů v České republice
Šimíková Ivana	Bratislava 15. 10. 2010	Dostupnost bývání pre nízkopříjmové skupiny	Nadáčka F. Berta, Slovenská sieť proti chudobe, Sociologický ústav SAV	Systém sociální ochrany v oblasti úhrady nákladů na bydlení v ČR
Šlapák Milan	Praha 13. - 14. 12. 2010	Reprodukce lidského kapitálu III	VŠE Praha	Změny při stanovení rozhodného období v souvislosti s prodlužující se střední délkou života
Šlapák Milan	Praha 13. - 14. 12. 2010	Reprodukce lidského kapitálu III	VŠE Praha	Instituit pozůstalostních důchodů a jeho budoucnost v souvislosti s demografickými trendy
Štátná Anna	Praha 17. 2. 2010	2nd Demographic Conference of „Young Demographers“, Actual Demographic Research of Young Demographers (not only) in Europe	Přírodovědecká fakulta UK Praha	Second Births the Czech Republic

pokračování

jméno pracovníka	místo a termín konference	název konference	pořadatel	téma vystoupení
Štátná Anna	Brno 27. - 28. 5. 2010	XXXX. konference České demografické společnosti - Dvacet let sociodemografické transformace	Česká demografická společnost a Masarykova univerzita Brno	Změny reprodukčních vzorců a individuální souvislosti rodičovství
Trbola Robert	Oděsa, Ukrajina 24. - 25. 9. 2010	"Migratory Processes in Europe" Evaluation of the Migratory Interactions of the EU and Central and Eastern European Countries"	Odesa National A. S. Popov Academy of Telecommunication s (ONAT)	Local aspects of social work with immigrants and integration policy in the Czech Republic
Trbola Robert	Zlín 7. 10. 2010	Integrace cizinců ve Zlínském kraji a její lokální specifika	Správa uprchlických zařízení MV; Centrum na podporu integrace cizinců ve Zlínském kraji; Zlínský kraj	Horizontální a vertikální aspekty koordinace sociální integrace přistěhovalců
Vavrečková Jana	Pardubice 7. - 8.10. 2010	Aktuální výzvy v oblasti integrace cizinců	Magistrát kr. města Pardubice	Tvorba monitorovacích systémů integrace cizinců z třetích zemí v ČR v kontextu evropských institucí
Vidovičová Lucie	Brno 27. - 28. 5. 2010	Dvacet let sociodemografické tranzice	Česká demografická společnost; Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti	Příprava na život v důchodu: preference a životní styl vs. demografie a sociální politika
Vidovičová Lucie	Göteborg, Švédsko 11. - 17. 6. 2010	Congress „Sociology on the Move“	International Sociological Association, RC 11 Sociology of Ageing	Is financial literacy prerequisite for successful preparation for ageing?
Vidovičová Lucie	Lublaň, Slovinsko 29. 6. 2010	International conference: Ageing Workforce - How to Tackle the Issue?	Združení delodajcev Slovenije, Evropská unie	Age management of ageing society; the Czech case and actors response
Vidovičová Lucie	Budapešť 13. - 14. 9. 2010	The effects of Demographic Change on Urban Structures	European Urban Knowledge Network	Growing old urban
Vlach Jan	Praha 21. 7. 2010	Výstupy analýzy nákladů práce	Svaz průmyslu a dopravy ČR	Náklady práce v ČR a EU po roce 2003
Vlach Jan	Praha 9. 9. 2010	Dokážeme hájit zájmy zaměstnavatelů i zaměstnanců?	Svaz průmyslu a dopravy ČR	Náklady práce v českých podnicích - komparativní výhoda?
Vlach Jan	Praha 24. 11. 2010	Statistika zaměstnanosti, příjmů a mezd	VŠE Praha	Jednotkové náklady práce a podíl práce na nákladech v ČR
Winkler Jiří	Parndorf - Wien 14. - 15. 10. 2010	Integration at Labour Market	EXPAK	Samostatné vystoupení: Spolupráce služeb zaměstnanosti s neziskovým sektorem
Winkler Jiří	Praha 3. 11. 2010	Výzkum hodnot v české společnosti	UK FSU	Příspěvek do diskuse: Hodnoty a principy české politiky zaměstnanosti

Přehled projektů řešených v r. 2011

Granty:

1. Zavedení dvojstupňového řízení při rozhodování o dávkách důchodového pojištění v ČR
2. Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc - umístování dětí, podmínky péče o děti, financování provozu
3. Aktivní stárnutí, rodina a mezigenerační solidarita (2006-2011)
4. Řešení ztráty příjmu z důvodu dočasné pracovní neschopnosti, těhotenství a mateřství ve státech EU
5. Optimalizace práce poradců pro zprostředkování zaměstnání na úřadech práce v ČR
6. Zhodnocení systému odměňování zaměstnanců, jejichž prostředky na platy jsou zcela nebo převážně hrazeny z veřejných zdrojů, komparace českého platového systému se systémy odměňování obdobných okruhů zaměstnanců a zaměstnavatelů ve vybraných členských státech EU
7. Analýza výkonu profese sociální práce v systémech sociální ochrany ČR podle formálního ukotvení a podle reálných potřeb v jednotlivých systémech sociální ochrany
8. Odhadování vzdělanostních potřeb
9. Metodika hodnocení monitorovacích nástrojů integračního procesu cizinců z třetích zemí v ČR
10. Bariéry integračního procesu reflexí cizinců z třetích zemí
11. Úplné náklady práce ve veřejné správě
12. Active aging for social experimentation

Rozvoj:

1. Knihovnicko-informační služby
2. Vydávání časopisu FÓRUM sociální politiky
3. Zlatý fond sociální politiky
4. Aktuální problémy rodinné politiky s ohledem na specifika různých fází rodinného cyklu

Další činnost:

1. Ekonomická zátěž středních příjmových skupin obyvatelstva
2. Analýza systému péče o ohrožené děti II.
3. Možnosti řešení sociálních důsledků zdravotního postižení - synergické efekty a bílá místa současné právní úpravy
4. Role sociálního pracovníka, ošetřujícího a posudkového lékaře v rámci řízení o přiznání příspěvku na péči

5. Spotřeba a spotřebitelé ve vyšším věku
6. Monitoring změn v zahraničních důchodových systémech
7. Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990-2010
8. Vývoj pracovních migrací v České republice v roce 2010
9. Model efektivního financování a poskytování dlouhodobé péče
10. Dlouhodobé sledování a hodnocení procesu utváření ceny práce
11. Ucelená rehabilitace

Ostatní projekty:

1. Flexicurity v období krize
2. Social Dialogue and Participation Strategies in the Global Delivery Industry: Challenging Precarious Employment Relations
3. EIRO, EWCO, ERM

Stanoviska Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

V Praze 25. května 2011
č.j. 193./11**Stanovisko Dozorčí rady Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i.
k Výroční zprávě o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních
věcí, v.v.i. za rok 2010**

V souladu s povinnostmi stanovenými dozorčí radě zákonem č. 341/2005 Sb. o veřejných výzkumných institucích, přezkoumala dozorčí rada na svém zasedání dne 25. května 2011 návrh Výroční zprávy Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2010. K dispozici měla tyto podklady:

- Výroční právu o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2010,
- roční účetní závěrku VÚPSV, v.v.i. za rok 2010,
- Zprávu nezávislého auditora Ing. Josefa Běloubka ze dne 18. dubna 2011 určenou pro Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.

Po zhodnocení těchto podkladů Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i., schvaluje Výroční zprávu o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2010 a konstatuje, že se hospodaření VÚPSV, v.v.i. v r. 2010 uskutečnilo v souladu s obecně závaznými právními předpisy a že účetní závěrka zobrazuje správně majetek, závazky, vlastní jmění, finanční situaci a výsledek hospodaření. Dozorčí rada neshledala porušení zásad řádného využívání majetku instituce k realizaci její hlavní činnosti a ani ohrožení účelu, ke kterému byla instituce zřízena. Dozorčí rada nemá připomínky k výsledkům hospodaření ústavu a konstatuje, že vynaložené prostředky VÚPSV, v.v.i. využil efektivně.

Stanovisko dozorčí rada schválila dne 25. května 2011.

Ing. Eva Holánová
předsedkyně Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

Zpráva o činnosti Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. v r. 2009

V Praze 25. května 2011
č.j. 192/11**Zpráva o činnosti
Dozorčí rady Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i.
v roce 2010**

Dozorčí radu VÚPSV, v.v.i. jmenovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí jako zřizovatel podle bodu (4) § 19 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, rozhodnutím ministra ze dne 19. dubna 2007, č.j. 2007/19064 – 2.

Jednací řád Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i. schválil ministr práce a sociálních věcí dne 12. července 2007, č.j. 2007/43652 - 2.

Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. pracovala do 31. prosince 2010 ve složení:

- Ing. Eva Holánová, předsedkyně Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.
- PhDr. Václav Kužel, místopředseda Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.
- Zuzana Krejčíková, členka
- Mgr. Barbora Hrušková – Listíková, členka
- Mgr. Bedřich Myšíčka, člen
- Mgr. Kateřina Jirková – Příhodová, členka
- Mgr. Martin Žárský, člen

Výše jmenovaní jsou bezúhonní a splňují podmínky bodů (4) a (5) § 17 zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích. Uvedené fyzické osoby byly způsobilé k právním úkonům, nebyly pravomocně odsouzeny za trestné činy, jejichž skutková podstata souvisí s předmětem činnosti VÚPSV, v.v.i. a nebyla jim uložena sankce podle zvláštních právních předpisů upravujících výkon odborné činnosti související s předmětem činnosti veřejné výzkumné instituce.

Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. se sešla v roce 2010 na 2 řádných zasedáních, 15. června a 14. prosince. Ve dnech 9. - 14. června se uskutečnilo jednání per rollam.

VÚPSV, v. v. i.
Palackého nám. 4, 128 01 Praha 2tel.: +420 224 922 381, fax: +420 224 972 873
www.vupsv.cz

Jednání per rollam, které se konalo z důvodů dosažení kvalifikované většiny, dne 14. června schválilo:

- Stanovisko Dozorčí rady Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. k Výroční zprávě o činnosti a hospodaření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. za rok 2009 a roční účetní závěrce za rok 2009,
- Zprávu o své činnosti v roce 2009,
- rozpočet VÚPSV, v.v.i. na rok 2010.

Na řádném jednání dne 15. června 2010 Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i.:

- projednala a schválila zápis z jednání per rollam, které proběhlo ve dnech 9 – 14. června 2010,
- projednala realizaci reformy VaVaI v podmínkách VÚPSV, v.v.i.

V rámci řádného jednání dne 14. prosince 2010 dozorčí rada:

- projednala zajištění finančních prostředků na činnost ústavu v roce 2011.

Zprávu o své činnosti v roce 2010 Dozorčí rada VÚPSV, v.v.i. projednala a schválila dne 25. května 2011.

Ing. Eva Holánová
předsedkyně Dozorčí rady VÚPSV, v.v.i.

Ověření účetní závěrky, výrok auditora

**ZPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITORA URČENÁ PRO
Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.,
se sídlem Palackého náměstí 4, Praha 2, PSČ 120 00**

Auditorská zpráva určená zřizovateli a vedení veřejné výzkumné instituce

Provedl jsem audit přiložené účetní závěrky Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i., která se skládá z rozvahy k 31.12.2010, výkazu zisku a ztráty za rok končící 31.12.2010, a přílohy této účetní závěrky Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i., která obsahuje popis použitých podstatných účetních metod a další vysvětlující informace. Údaje o Výzkumném ústavu práce a sociálních věcí v.v.i. jsou uvedeny v bodě 1 přílohy této účetní závěrky.

Statutární orgán Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i. je odpovědný za sestavení účetní závěrky, která podává věrný a poctivý obraz v souladu s českými účetními předpisy, a za takový vnitřní kontrolní systém, který považuje za nezbytný pro sestavení účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou.

Moji odpovědností je vyjádřit na základě mého auditu výrok k této účetní závěrce. Audit jsem provedl v souladu se zákonem o auditorech, mezinárodními auditorskými standardy a souvisejícími aplikačními doložkami Komory auditorů České republiky. V souladu s těmito předpisy jsem povinen dodržovat etické požadavky a naplánovat a provést audit tak, abych získal přiměřenou jistotu, že účetní závěrka neobsahuje významné (materiální) nesprávnosti.

Audit zahrnuje provedení auditorských postupů k získání důkazních informací o částkách a údajích zveřejněných v účetní závěrce. Výběr postupů závisí na úsudku auditora, zahrnujícím i vyhodnocení rizik významné (materiální) nesprávnosti údajů uvedených v účetní závěrce způsobené podvodem nebo chybou. Při vyhodnocování těchto rizik auditor posoudí vnitřní kontrolní systém relevantní pro sestavení účetní závěrky podávající věrný a poctivý obraz. Cílem tohoto posouzení je navrhnout vhodné auditorské postupy, nikoli vyjádřit se k účinnosti vnitřního kontrolního systému účetní jednotky. Audit též zahrnuje posouzení vhodnosti použitých účetních metod, přiměřenosti účetních odhadů provedený vedením i posouzení celkové prezentace účetní závěrky.

Jsem přesvědčen, že důkazní informace, které jsem získal, poskytují dostatečný a vhodný základ pro vyjádření mého výroku.

Podle mého názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv a pasiv Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v.v.i. k 31.12.2010 a nákladů a výnosů v důsledku jejího hospodaření za rok končící 31.12.2010 v souladu s českými účetními předpisy.

V Litoměřicích, dne 18. dubna 2011

AUDIT Litoměřice s.r.o.
číslo oprávnění 474
Vrchlického 248/17, Litoměřice

Ing. Josef Běloubek
auditor
číslo oprávnění 1022

ORGANIZACE: 45773009

Příloha č. 1 k vyhlášce č. 504/2002 Sb.
s účinností pro účetní jednotky
účtující podle účtové osnovy
pro nevýdělečné organizace

ROZVAHA (BALANCE)

k 31.12.2010
(v tisících Kč)

IČO
45773009

Název nadřízeného orgánu

Organizace je zapsána v rejstříku
Veřejných výzkumných institucí vedeném

Název, sídlo a právní forma
účetní jednotky

Výzkumný ústav práce
a sociálních věcí, v.v.i.

Palackého nám.

128 01 Praha 2

VEREJNÁ VÝZKUMNÁ INSTITUCE

AKTIVA		Pol. čís.	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2010
Název položky	Účet		1	2
Dlouhodobý majetek celkem	p.2+10+21+29	001	1 292	1 660
Dlouhodobý nehmotný majetek celkem	p.3 až 9	002	3 416	3 274
1.Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	(012)	003	0	0
2.Softwar	(013)	004	527	607
3.Ocenitelná práva	(014)	005	0	0
4.Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	(016)	006	2 889	2 687
5.Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	(019)	007	0	0
6.Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	(041)	008	0	0
7.Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	(051)	009	0	0
Dlouhodobý hmotný majetek celkem	p.11 až 20	010	9 720	9 714
1.Pozemky	(001)	011	0	0
2.Umělecká díla,předměty a sbírky	(002)	012	36	36
3.Stavby	(021)	013	0	0
4.Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	(002)	014	5 252	5 518
5.Pěstelecké celky trvalých porostů	(025)	015	0	0
6.Základní stádo a tažná zvířata	(026)	016	0	0
7.Drobný dlouhodobý hmotný majetek	(026)	017	4 432	4 160
8.Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	(029)	018	0	0
9.Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	(042)	019	0	0
10.Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	(052)	020	0	0
Dlouhodobý finanční majetek celkem	p.22 až 28	021	0	0
1.Podíly v ovládaných a řízených osobách	(061)	022	0	0
2.Podíly v osobách pod podstatným vlivem	(062)	023	0	0
3.Dluhové cenné papíry držené do splatnosti	(063)	024	0	0
4.Půjčky organizačním složkám	(066)	025	0	0
5.Ostatní dlouhodobé půjčky	(067)	026	0	0
6.Ostatní dlouhodobý finanční majetek	(069)	027	0	0
7.Požizovaný dlouhodobý finanční majetek	(043)	028	0	0
Oprávky k dlouhodobému majetku celkem	p.30 až 40	029	-11 844	-11 328
1.Oprávký k nehmotným výsledkům výzkumu a vývoje	(072)	030	0	0
2.Oprávký k softwaru	(073)	031	- 351	- 409
3.Oprávký k ocenitelným právům	(074)	032	0	0
4.Oprávký k drobnému dlouhodobému nehm. majetku	(076)	033	-2 889	-2 667
5.Oprávký k ostatnímu dlouhodobému nehm. majetku	(079)	034	0	0
6.Oprávký ka stavbám	(081)	035	0	0
7.Oprávký k samost.movitým věcem a soub. movit. věcí	(082)	036	-4 172	-4 092
8.Oprávký k pěsteleckým celkům trvalých porostů	(085)	037	0	0
9.Oprávký k základnímu stádu a tažným zvířatům	(086)	038	0	0
10.Oprávký k drobnému dlouhodobému hmot. majetku	(088)	039	-4 432	-4 160
11.Oprávký k ostatnímu dlouhodobému hmot. majetku	(089)	040	0	0

Název položky	Účet	Pol. čís.	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2010
			1	2
Krátkodobý majetek celkem	p.42+52+72+81	041	20 267	9 992
Zásoby celkem	p.43 až 51	042	0	0
1. Materiál na skladě	(112)	043	0	0
2. Materiál na cestě	(119)	044	0	0
3. Nedokončená výroba	(121)	045	0	0
4. Položky vlastní výroby	(122)	046	0	0
5. Výrobky	(123)	047	0	0
6. Zvířata	(124)	048	0	0
7. Zboží na skladě a v prodejních	(132)	049	0	0
8. Zboží na cestě	(139)	050	0	0
9. Poskytnuté zálohy na zásoby	(z 314)	051	0	0
Pohledávky celkem	p.53 až 71	052	88	442
1. Oběratele	(311)	053	0	391
2. Směnky k inkasu	(312)	054	0	0
3. Pohledávky ze eskontované cenné papíry	(313)	055	0	0
4. Poskytnuté provozní zálohy	(z 314)	056	1	2
5. Ostatní pohledávky	(315)	057	32	0
6. Pohledávky za zaměstnanci	(335)	058	19	13
7. Pohledávky za institucemi soc. zabezp. a veř. zdrav. poj.	(336)	059	0	0
8. Daň z příjmů	(341)	060	36	36
9. Ostatní přímé daně	(342)	061	0	0
10. Daň z přidané hodnoty	(343)	062	0	0
11. Ostatní daně a poplatky	(345)	063	0	0
12. Nároky na dotace a ostatní zúčtování se st. rozpočtem	(346)	064	0	0
13. Nároky na dotace a ostatní zúčtování s rozpočtem orgánů ÚSC	(348)	065	0	0
14. Pohledávky za účastníky sdružení	(356)	066	0	0
15. Pohledávky z pevných termínovaných operací a opcí	(373)	067	0	0
16. Pohledávky z vydaných dluhopisů	(375)	068	0	0
17. Jiné pohledávky	(378)	069	0	0
18. Dohadné účty aktivní	(386)	070	0	0
19. Opravná položka k pohledávkám	(391)	071	0	0
Krátkodobý finanční majetek celkem	p.73 až 80	072	19 836	9 004
1. Pokladna	(211)	073	122	102
2. Cenniny	(213)	074	5	10
3. Účty v bankách	(224)	075	19 709	8 892
4. Majetkové cenné papíry k obchodování	(251)	076	0	0
5. Dluhové cenné papíry k obchodování	(253)	077	0	0
6. Ostatní cenné papíry	(256)	078	0	0
7. Pořizovaný krátkodobý finanční majetek	(298)	079	0	0
8. Peníze na cestě	(261)	080	0	0
Jiná aktiva celkem	p.82 až 84	081	343	546
1. Náklady příštích období	(381)	082	83	255
2. Příjmy příštích období	(385)	083	260	291
3. Kursové rozdíly aktivní	(386)	084	0	0
AKTIVA CELKEM	p. 1+41	085	21 559	11 652

PASIVA

Název položky	Účet	Pol.	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2010
		čís.	3	4
Vlastní zdroje celkem	p.87+91	086	15 042	11 241
Jmění celkem	p.88 až 90	087	14 584	10 529
1. Vlastní jmění	(901)	088	1 291	1 860
2. Fondy	(91x)	089	13 293	8 669
3. Ocenařovací rozdíly z přecenění fin.majetku a závazků	(921)	090	0	0
Výsledek hospodaření celkem	p.92 až 94	091	458	712
1. Účet výsledku hospodaření	(963)	092	X	712
2. Výsledek hospodaření ve schválovaném řízení	(931)	093	458	X
3. Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let	(932)	094	0	0
Díaz zdroje celkem	p.96+98+106+130	095	6 516	411
Rezervy celkem	p.97	096	0	0
1. Rezervy	(941)	097	0	0
Dlouhodobé závazky celkem	p.99 až 105	098	0	0
1. Dlouhodobé bankovní úvěry	(951)	099	0	0
2. Vydané dluhopisy	(953)	100	0	0
3. Závazky z pronájmu	(954)	101	0	0
4. Přijaté dlouhodobé zálohy	(955)	102	0	0
5. Dlouhodobé směnky k úhradě	(958)	103	0	0
6. Dohadné účty pasivní	(z 366)	104	0	0
7. Ostatní dlouhodobé závazky	(959)	105	0	0
Krátkodobé závazky celkem	p.107 až 128	106	6 490	317
1. Dodávatele	(321)	107	0	0
2. Směnky k úhradě	(322)	108	0	0
3. Přijaté zálohy	(324)	109	0	0
4. Ostatní závazky	(325)	110	31	55
5. Zaměstnanci	(331)	111	1	4
6. Ostatní závazky vůči zaměstnancům	(333)	112	0	0
7. Závazky k institucím soc.zabezp. a veř.zdrav.pojistění	(336)	113	0	0
8. Daň z příjmu	(341)	114	0	0
9. Ostatní přímé daně	(342)	115	430	0
10. Daň z přidané hodnoty	(343)	116	370	78
11. Ostatní daně a poplatky	(345)	117	0	0
12. Závazky ze vztahu ke státnímu rozpočtu	(346)	118	5 529	0
13. Závazky ze vztahu k rozpočtu orgánů územních samosprávných celků	(348)	119	0	0
14. Závazky z upsaných nesplicem, papírů a podílů	(367)	120	0	0
15. Závazky k účastníkům sdružení	(368)	121	0	0
16. Závazky z pevných termínovaných operací a opcí	(373)	122	0	0
17. Jiné závazky	(379)	123	0	0
18. Krátkodobé bankovní úvěry	(231)	124	0	0
19. Eskontní úvěry	(232)	125	0	0
20. Vydané krátkodobé dluhopisy	(241)	126	0	0
21. Vlastní dluhopisy	(255)	127	0	0
22. Dohadné účty pasivní	(z 366)	128	129	180
23. Ostatní krátkodobé finanční výpomoci	(246)	129	0	0

Název položky	Účet	Pol. čís.	Stav k 01.01.	Stav k 31.12.2010
			3	4
Jiné pasiva celkem				
1. Výdaje příštích období	p.131 až 133	130	26	94
2. Výnosy příštích období	(383)	131	32	94
3. Kursové rozdíly pasivní	(384)	132	-6	0
	(387)	133	0	0
PASIVA CELKEM	p.86+95	134	21 556	11 652

Odesláno dne: **Razítko:** **Podpis odpovědné osoby:** **Podpis osoby odpovědné za sestavení:** **Okamžik sestavení:**
 26.03.2011, 08:54:57

VÚPSV VÝZKUMNÝ ÚSTAV
riisa PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ
 veřejná výzkumná instituce

Působištní nám. 4/375, 128 00 Praha 2
 TEL: 224 922 381, 224 913 627, IČ: 45773425, IČD: 2515773003

doc. Ing. L. Průša, CSc. Z. Krejčíková
 Telefon: 224 923 177

20 -03- 2011

ORGANIZACE:45773009

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY

Název nadřízeného orgánu

Organizace je zapsána v rejstříku

Veřejných výzkumných institucí vedeném

Název, sídlo a právní forma

účetní jednotky

Výzkumný ústav práce

a sociálních věcí, v.v.i.

Palackého nám.

128 01 Praha 2

VEREJNÁ VÝZKUMNÁ INSTITUCE

Příloha č. 2 k vyhlášce č. 504/2002 Sb.
s účinností pro účetní jednotky
účetující podle účtové osnovy
pro nevýdělečné organizace

k 31.12.2010

(v celých tis. Kč)

IČO
45773009

Účet	Název položky	Položka číslo	Činnost		
			hlavní	doplňková	
			1	2	
	A. Náklady				
	I. Spotřebované nákupy celkem	p.2 až 5	1	779	0
501	1. Spotřeba materiálu		2	779	0
502	2. Spotřeba energie		3	0	0
503	3. Spotřeba ostatních neskladovatelných dodávek		4	0	0
504	4. Prodané zboží		5	0	0
	II. Služby celkem	p.7 až 10	6	6 899	0
511	5. Opravy a udržování		7	71	0
512	6. Cestovné		8	407	0
513	7. Náklady na reprezentaci		9	43	0
518	8. Ostatní služby		10	6 318	0
	III. Osobní náklady celkem	p.12 až 16	11	35 992	0
521	9. Mzdové náklady		12	26 054	0
524	10. Zákonné sociální pojistění		13	6 411	0
525	11. Ostatní sociální pojistění		14	0	0
527	12. Zákonné sociální náklady		15	495	0
528	13. Ostatní sociální náklady		16	422	0
	IV. Daně a poplatky celkem	p.18 až 20	17	8	0
531	14. Daň silniční		18	8	0
532	15. Daň z nemovitosti		19	0	0
538	16. Ostatní daně a poplatky		20	0	0
	V. Ostatní náklady celkem	p.22 až 29	21	235	0
541	17. Smluvní pokuty a úroky z prodlení		22	56	0
542	18. Ostatní pokuty a penále		23	0	0
543	19. Odpis nedobytné pohledávky		24	0	0
544	20. Úroky		25	0	0
545	21. Kursové ztráty		26	12	0
546	22. Dary		27	0	0
548	23. Manka a škody		28	30	0
549	24. Jiné ostatní náklady		29	137	0
	VI. Odpisy, prodaný majetek, tvorba rezerv a opr. položek celkem	p.31 až 36	30	457	0
551	25. Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku		31	457	0
552	26. Zůstatková cena prodaného dlouhod. nehmot. a hmotn.maj.		32	0	0
553	27. Prodané cenné papíry a podíly		33	0	0
554	28. Prodaný materiál		34	0	0
556	29. Tvorba rezerv		35	0	0
559	30. Tvorba opravných položek		36	0	0
	VII. Poskytnuté příspěvky celkem	p.38 a 39	37	0	0
581	31. Poskyt. příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami		38	0	0
582	32. Poskytnuté členské příspěvky		39	0	0
	VIII. Daň z příjmů celkem	p.41	40	0	0
595	33. Dodatečné odvoody daně z příjmů		41	0	0
	Náklady celkem	p.1+6+11+17+21+30+37+40	42	44 370	0

ORGANIZACE:45773009

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY

Název nadřízeného orgánu

Příloha č. 2 k vyhlášce č. 504/2002 Sb.
s účinností pro účetní jednotky
účtující podle účtové osnovy
pro nevýdělečné organizace

k 31.12.2010

Organizace je zapsána v rejstříku
Veřejných výzkumných institucí vedenémNázev, sídlo a právní forma
účetní jednotkyVýzkumný ústav práce
a sociálních věcí, v.v.i.

Palackého nám.

128 01 Praha 2

VEŘEJNÁ VÝZKUMNÁ INSTITUCE

(v celých tis. Kč)

IČO
45773009

Účet	Název položky	Položka číslo	Činnost		
			hlavní	doplňková	
			1	2	
	A. Náklady				
	I. Spotřebované nákupy celkem	p.2 až 5	1	779	0
501	1. Spotřeba materiálu		2	779	0
502	2. Spotřeba energie		3	0	0
503	3. Spotřeba ostatních neskladovatelných dodávek		4	0	0
504	4. Prodané zboží		5	0	0
	II. Služby celkem	p.7 až 10	6	8 899	0
511	5. Opravy a udržování		7	71	0
512	6. Cestovné		8	467	0
513	7. Náklady na reprezentaci		9	43	0
514	8. Ostatní služby		10	8 318	0
	III. Osobní náklady celkem	p.12 až 16	11	35 992	0
521	9. Mzdové náklady		12	26 064	0
524	10. Zákonné sociální pojištění		13	6 411	0
525	11. Ostatní sociální pojištění		14	0	0
527	12. Zákonné sociální náklady		15	495	0
528	13. Ostatní sociální náklady		16	422	0
	IV. Daně a poplatky celkem	p.18 až 20	17	8	0
531	14. Daň silniční		18	8	0
532	15. Daň z nemovitostí		19	0	0
538	16. Ostatní daně a poplatky		20	0	0
	V. Ostatní náklady celkem	p.22 až 29	21	235	0
541	17. Smluvní pokuty a úroky z prodání		22	56	0
542	18. Ostatní pokuty a penále		23	0	0
543	19. Odpis nedobytné pohledávky		24	0	0
544	20. Úroky		25	0	0
545	21. Kursové ztráty		26	12	0
546	22. Dary		27	0	0
545	23. Manka a škody		28	30	0
549	24. Jiné ostatní náklady		29	137	0
	VI. Odpisy, prodaný majetek, tvorba rezerv a opr. položek celkem	p.31 až 38	30	457	0
551	25. Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku		31	457	0
552	26. Zůstatková cena prodaného dlouhod. nehmot. a hmot. maj.		32	0	0
553	27. Prodané cenné papíry a podily		33	0	0
554	28. Prodaný materiál		34	0	0
555	29. Tvorba rezerv		35	0	0
559	30. Tvorba opravných položek		36	0	0
	VII. Poskytnuté příspěvky celkem	p.38 a 39	37	0	0
581	31. Poskytn. příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami		38	0	0
582	32. Poskytnuté členké příspěvky		39	0	0
	VIII. Daň z příjmů celkem	p.41	40	0	0
585	33. Dodatečné odvody daně z příjmů		41	0	0
	Náklady celkem	p.1+6+11+17+21+30+37+40	42	44 370	0

Účet	Název položky	Položka číslo	Činnost		
			hlavní	doplňková	
			1	2	
B. Výnosy					
	I. Tržby za vlastní výkony a za zboží celkem	p.44 až 46	43	1 075	0
601	1. Tržby za vlastní výrobky		44	0	0
602	2. Tržby z prodeje služeb		45	1 075	0
604	3. Tržby za prodané zboží		46	0	0
	II. Změny stavu vnitroorganizačních zásob celkem	p.48 až 51	47	0	0
611	4. Změna stavu zásob nedokončené výroby		48	0	0
612	5. Změna stavu zásob polotovárů		49	0	0
613	6. Změna stavu zásob výrobků		50	0	0
614	7. Změna stavu zvlášť		51	0	0
	III. Aktivace celkem	p.53 až 56	52	0	0
621	8. Aktivace materiálu a zboží		53	0	0
622	9. Aktivace vnitroorganizačních služeb		54	0	0
623	10. Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku		55	0	0
624	11. Aktivace dlouhodobého hmotného majetku		56	0	0
	IV. Ostatní výnosy celkem	p.58 až 64	57	2 547	0
641	12. Smluvní pokuty a úroky z prodání		58	0	0
642	13. Ostatní pokuty a penále		59	0	0
643	14. Přistby za odepřané pohledávky		60	0	0
644	15. Úroky		61	63	0
645	16. Kursové zisky		62	2	0
648	17. Zúčtování fondů		63	2 482	0
649	18. Jiné ostatní výnosy		64	0	0
	V. Tržby z prodeje maj. zúčtování rezerv a opr. pol. celkem	p.66 až 72	65	1	0
652	19. Tržby z prodeje dlouhodobého nehmot. a hmot. majetku		66	0	0
653	20. Tržby z prodeje cenných papírů a podílů		67	0	0
654	21. Tržby z prodeje materiálu		68	1	0
655	22. Výnosy z krátkodobého finančního majetku		69	0	0
656	23. Zúčtování rezerv		70	0	0
657	24. Výnosy z dlouhodobého finančního majetku		71	0	0
659	25. Zúčtování opravných položek		72	0	0
	VI. Přijaté příspěvky celkem	p.74 až 76	73	0	0
681	26. Přijaté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami		74	0	0
682	27. Přijaté příspěvky (dary)		75	0	0
684	28. Přijaté členské příspěvky		76	0	0
	VII. Provozní dotace celkem	p.78	77	41 469	0
691	29. Provozní dotace		78	41 469	0
	Výnosy celkem	p.43+47+52+57+65+73+77	79	45 082	0
	C. Výsledek hospodaření před zdaněním	p.79 - 42	80	712	0
591	34. Daň z příjmů		81	0	0
	D. Výsledek hospodaření po zdanění	p.80 - 81	82	712	0
	Výsledek hospodaření po zdanění za účetní jednotku celkem	p.82/1+p.82/2	83	712	0

Odesláno dne: Razítko: Podpis odpovědné osoby: Podpis osoby odpovědné za sestavení: Okamžik sestavení: 28.03.2011, 08:54:18

VÚPSV
říska
VÝZKUMNÝ ÚSTAV
PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VECÍ
veřejná výzkumná instituce

Palackého nám. 4/375, 128 00 Praha 2
Tel: 224 922 201, 224 913 621, f. 45 723 009, fax: 224 913 609

doc. Ing. L. Průša, CSc.

Z. Krejčíková

Telefon: 224 923 177

28-03-2011

Příloha k účetní závěrce za rok 2010

1. Základní údaje:

1.1. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí byl zřízen Ministerstvem práce a sociálních věcí dnem 15. září 1992 jako rozpočtová organizace. Změnou zřizovací listiny s účinností od 1. ledna 1993 se mění z rozpočtové na příspěvkovou organizaci. K 1. lednu 2007 se právní forma organizace změnila na veřejnou výzkumnou instituci. K tomuto dni byla organizace zapsána v rejstříku veřejných výzkumných institucí vedeném Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Předmětem hlavní činnosti je vědecký výzkum v sociální oblasti. V rámci další činnosti ústav v roce 2010 realizoval na základě smlouvy s MPSV 4 úkoly. Jinou činnost VÚPSV, v.v.i. podle zákona 341/2005 Sb. ve znění pozdějších doplňků v roce 2010 neprováděl.

1.2. Průměrný přepočtený počet úvazků v roce 2010 byl 53.

Z toho: ředitel doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.	úv. 1,00
zástupce ředitele Mgr. Aleš Kroupa	úv. 1,00

1.3. Osobní náklady:	35.993 tis. Kč
Z toho: mzdy + OON	26.664 tis. Kč
zdrav. + soc.poj.	8.411 tis. Kč
fond sociální	495 tis. Kč
ostatní soc.náklady	422 tis. Kč

2. Informace o účetních metodách a obecných zásadách

2.1. Nakupované zásoby a nehmotný a hmotný majetek jsou oceňovány v pořizovacích cenách. K pořízení majetku vlastní činností nedošlo.

2.2. V roce 2010 nebylo uplatněno ocenění reprodukční pořizovací cenou.

2.3. V roce 2010 nedošlo ke změně interní směrnice, která upravuje odepisování dlouhodobého majetku. Majetek byl odepisován ve shodě s odpisovým plánem organizace. Drobný dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek, pořízený do 31.12.2006 je veden na účtech 018 a 028 do vyřazení.

2.4. Nebyly účtovány žádné opravné položky.

2.5. Účetní jednotka při účtování postupuje v souladu s těmito předpisy ve znění jejich pozdějších úprav: zákon č.563/1991 Sb., o účetnictví, vyhláška č.504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví, Českými účetními standardy pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání.

2.6. Mezi rozvahovým dnem a dnem sestavení účetní závěrky nedošlo k významným událostem majícím vliv na věrný obraz výsledku hospodaření.

2.7. K 31.12.2010 nebyly evidovány žádné závazky v cizí měně.

Evidované pohledávky v cizí měně k 31.12.2010:

Fa18/2010	3.800 Eur	24,96	94.848 Kč
Fa19/2010	6.750 Eur	24,96	168.480 Kč
Žádost o platbu	5.103,21 Eur	24,69	126.024 Kč

Přepočet zůstatků valutových pokladen byl proveden kurzem České národní banky k rozvahovému dni.

2.8. Účetní jednotka nemá žádný dlouhodobý finanční majetek.

2.9. K 31.12.2010 účetní jednotka evidovala tyto závazky: 54.622 Kč předpis vratek dotací, 3.825 Kč dohoda o provedení práce, 78.247 Kč odvod DPH za 4.čtvrtletí, 50 Kč daň silniční, 180 tis. Kč dohadné účty.

2.10. Účetní jednotka neeviduje žádné závazky, které by nebyly uvedeny v rozvaze.

2.11. Výsledek hospodaření z hlavní činnosti činí 712 tis. Kč. V průběhu roku 2010 měla organizace výnosy z těchto zdrojů: institucionální dotace, příspěvek na další činnost, účelové dotace na granty a výzkumné projekty, zahraniční granty a zakázky, tuzemské zakázky, krátkodobé termínované vklady a úroky z běžných účtů, tržby z prodeje majetku, použití prostředků rezervního fondu.

2.12. Způsob zjištění základu daně: Výsledek hospodaření z hlavní činnosti ve výši 712 tis. Kč. je zvýšen o o daňově neuznatelné výdaje 195 tis. Kč a snížen o rozdíl mezi účetními a daňovými odpisy 52 tis. Kč, úroky z běžného účtu 6 tis. Kč. Ve smyslu ustanovení § 20 odst. 7 zákona o daních z příjmů č.586/1992 Sb., v platném znění, byl základ daně snížen o 849 tis. Kč, výsledná daňová povinnost za rok 2010 je 0 Kč.

2.13. Pohyby dlouhodobého majetku:

Stav nehmotného maj. k 1.1.2010 brutto	3 415 tis. Kč
Přirůstky	145 tis. Kč
Úbytky	286 tis. Kč
Stav k 31.12.2010	3 274 tis. Kč

Stav oprávek nehmot.majetku k 1.1.2010	3 240 tis. Kč
Přirůstky	122 tis. Kč
Úbytky	286 tis. Kč
Stav k 31.12.2010	3 076 tis. Kč

Stav hmotného majetku k 1.1.2010 brutto	9 720 tis. Kč
Přirůstky	682 tis. Kč
Úbytky	687 tis. Kč
Stav k 31.12.2010	9 715 tis. Kč

Stav opravek hmot.majetku k 1.1.2010	8 604 tis. Kč
Přirůstky	335 tis. Kč
Úbytky	687 tis. Kč
Stav k 31.12.2010	8 252 tis. Kč

2.14. Přijaté dotace

Institucionální dotace od zřizovatele	23 923 tis. Kč
Dotace na další činnost	4 450 tis. Kč
Účelové dotace od MPSV, MV ČR, GA ČR, MŠMT	9 381 tis. Kč

2.15. Účetní jednotka během účetního období neposkytla ani nepřijala žádné dary.

2.16. Během účetního období účetní jednotka neuspořádala žádnou veřejnou sbírku.

2.17. Výsledek hospodaření za účetní období 2009 ve výši 458 tis. Kč byl převeden do rezervního fondu a v následujícím roce byl využit ke krytí nákladů hlavní činnosti.

2.18. Majetek účetní jednotky není zatížen zástavním právem.

V Praze dne 4.4.2011

doc., Ing., Ladislav Průša, CSc.

